Vaiko gerovės komisijų pirmininkų apklausos apie pedagoginės psichologinės tarnybos specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo išvadų ir rekomendacijų pritaikymo ir mokinio (vaiko) ugdymo organizavimo galimybes

ATASKAITA

2025

Lietuvos įtraukties švietime centras

įtraukties

Duomenis rinko ir ataskaitą rengė: Šarūnas Zokas, Jolanta Zabulionienė, Auksė Vyšniauskienė

Redaktorė Lina Kestenienė
Maketuotoja Evelina Basevičiūtė

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

Elektroninis leidinys
ISBN 978-609-96560-5-2

TURINYS

ĮVADAS 4

1. TYRIMO METODIKA 6

1.1. Tyrimo tikslas 6

1.2. Tyrimo uždaviniai 6

1.3. Tyrimo dalyviai 6

1.4. Tyrimo instrumentai 7

1.5. Duomenų analizės metodai 7

2. UGDYMO ĮSTAIGŲ VAIKO GEROVĖS KOMISIJOS PIRMININKŲ APKLAUSOS REZULTATAI 9

2.1. Duomenys apie respondentų atstovaujamas ugdymo įstaigas 9

2.2. Vaiko gerovės komisijos sudėtis 11

2.3. Sunkumai ugdymo įstaigoms gavus pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijas 15

2.4. Sunkumų taikant pedagoginės psichologinės tarnybos pateiktas rekomendacijas priežastys 18

2.5. Mokiniams (vaikams), turintiems negalių, sutrikimų ar sunkumų, parengtų rekomendacijų pritaikymas ugdymo įstaigose 24

2.6. Ugdymo įstaigų konsultacijos su pedagogine psichologine tarnyba dėl kylančių sunkumų įgyvendinant rekomendacijas 36

2.7. Ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtis 41

2.8. Tobulintinos ugdymo įstaigų sritys ir sėkmingas pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijų pritaikymas 46

2.9. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių (vaikų) sunkumai ugdymo įstaigoje 52

2.10. Pagalbos būdai ir faktoriai, lemiantys sėkmingą pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams (vaikams) 60

2.11. Atvejai, kai švietimo pagalba nėra veiksminga 62

IŠVADOS 70

REKOMENDACIJOS 73

ĮVADAS

Lietuvos įtraukties švietime centras, siekdamas išsiaiškinti pedagoginės psichologinės tarnybos (toliau – PPT) specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo (toliau – Įvertinimas) išvadų ir rekomendacijų pritaikymo ir mokinio (vaiko) ugdymo organizavimo galimybes, atliko ugdymo įstaigų vaiko gerovės komisijų (toliau – VGK) pirmininkų apklausą.

Lietuvoje šiuo metu veikia 53 PPT. Vadovaujantis Reikalavimų pedagoginių psichologinių tarnybų paslaugoms ir jų teikimo sąlygoms ir jų darbo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. V-637 „Dėl Reikalavimų pedagoginių psichologinių tarnybų paslaugoms ir jų teikimo sąlygoms ir jų darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, viena iš pagrindinių PPT funkcijų – įvertinti specialiuosius ugdymosi poreikius (toliau – SUP) ir nustatyti jų lygį, teikti ugdymo rekomendacijas, skirti švietimo pagalbą ir (arba) ugdymo pritaikymą. Nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. PPT Įvertinimas atliekamas vadovaujantis Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo, ugdymo pritaikymo ir (ar) reikalingos švietimo pagalbos skyrimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V-928 „ Dėl Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimo, ugdymo pritaikymo ir (ar) reikalingos švietimo pagalbos skyrimo tvarkos aprašo“. Įvertinimas atliekamas, kai kreipiasi ugdymo įstaiga, tėvai (globėjai, rūpintojai) arba pilnametis mokinys. Tyrimo vykdymo metu PPT Įvertinimas buvo atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-1775 „Dėl Mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Šiame apraše apibrėžtas Įvertinimo tikslas – nustatyti švietimo pagalbos ir paslaugų reikmes, rekomenduoti ikimokyklinio ugdymo programos, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo bendrosios programos, pirminio profesinio mokymo programos, neformaliojo vaikų švietimo programos pritaikymą, specialiąsias mokymo ir techninės pagalbos priemones, ugdymosi aplinkos pritaikymo būdus, siekiant sudaryti SUP turinčiam mokiniui (vaikui) optimalias ugdymosi sąlygas.

Įvertinimo ir specialiojo ugdymosi ir (ar) švietimo pagalbos skyrimo duomenys fiksuojami PPT išduodamose pažymose dėl specialiųjų ugdymosi poreikių pirminio (pakartotinio) įvertinimo ir specialiojo ugdymosi ir (ar) švietimo pagalbos skyrimo. Šios pažymos pateikiamos ugdymo įstaigos VGK, kuri, vadovaujantis Lietuvoje galiojančiais teisės aktais, yra sudaryta kiekvienoje ugdymo įstaigoje. PPT pažymose pateikiamos ugdymo rekomendacijos, kurias turi įgyvendinti ugdymo įstaiga, o pagalbos kokybę užtikrinti ugdymo įstaigos VGK. Būtent todėl svarbu įvertinti, kaip ugdymo įstaigoms sekasi šias rekomendacijas įgyvendinti ir su kokiais sunkumais susiduriama dažniausiai.

Vadovaujantis Ugdymo įstaigos Vaiko gerovės komisijos funkcijų, sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. liepos 19 d. įsakymu Nr. V–818 „Dėl Ugdymo įstaigos Vaiko gerovės komisijos funkcijų, sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo", VGK rūpinasi mokiniui (vaikui) saugia ir palankia ugdymo aplinka, mokinio (vaiko) gerovės užtikrinimo klausimus sprendžia analizuodama ugdymo įstaigos bendruomenės narių veikimą arba neveikimą remiantis mokinio (vaiko) interesais, susitarimais ir ieškodama naujų galimybių, problemų sprendimo būdų, telkdama reikiamus išteklius. Kitaip tariant, VGK yra atsakinga už įvairiapusę mokinių (vaikų) gerovę, taip pat ir už PPT pateiktų ugdymo ir švietimo pagalbos teikimo rekomendacijų įgyvendinimą. Dažniausiai į VGK yra įtraukiami švietimo pagalbos specialistai – psichologas, specialusis pedagogas, logopedas, socialinis pedagogas. Taip pat dažnai į VGK veiklą įtraukiama ir ugdymo įstaigos administracija (pavaduotojas ugdymui arba direktorius) bei mokytojai.

VGK darbą organizuoja, jam vadovauja ir atsako už pavestų funkcijų vykdymą VGK pirmininkas. Kadangi VGK pirmininkai yra geriausiai susipažinę su jų atstovaujamose ugdymo įstaigose teikiama pagalba SUP turintiems mokiniams (vaikams), jie buvo pasirinkti kaip tikslinė tyrimo grupė.

1. TYRIMO METODIKA

1.1. Tyrimo tikslas

Tyrimo tikslas – sužinoti apie SUP turinčių mokinių (vaikų) ugdymo procesą Lietuvos ugdymo įstaigose, pritaikant PPT parengtas Įvertinimo išvadas ir rekomendacijas.

1.2. Tyrimo uždaviniai:

- Išsiaiškinti Lietuvos ugdymo įstaigų VGK sudėties ypatumus.
- Išsiaiškinti Lietuvos ugdymo įstaigoms kylančius sunkumus ir tų sunkumų priežastis, taikant PPT parengtas rekomendacijas.
- Išsiaiškinti ugdymo įstaigų konsultavimosi su PPT ypatumus ir realią ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtį.
- Išsiaiškinti tobulintinas ugdymo įstaigų sritis ir faktorius, lemiančius sėkmingą pagalbą SUP turintiems mokiniams (vaikams).
- Išsiaiškinti atvejų mastą, kai švietimo pagalba nėra veiksminga.
- Remiantis tyrimo rezultatais parengti tikslines rekomendacijas ugdymo įstaigų administracijoms, ugdymo įstaigų VGK ir PPT.

1.3. Tyrimo dalyviai

Tyrimo imtis buvo sudaryta netikimybiniu patogiuoju imties sudarymo būdu, nes tyrimo anketos buvo išsiųstos Lietuvos ugdymo įstaigoms, viešai skelbiančioms savo kontaktinius duomenis, o dalyvavimas tyrime buvo savanoriškas. Tyrimo anketą užpildė 936 ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ar profesinio mokymo programas vykdančių Lietuvos ugdymo įstaigų VGK pirmininkai. Iš analizės dėl nevisiškai užpildytų duomenų buvo pašalintos 5 respondentų anketos, tad galutinę tyrimo imtį sudarė 931 Lietuvos ugdymo įstaigos VGK pirmininkų anketos. Iš viso Lietuvoje, remiantis ŠVIS pateiktais 2023–2024 mokslo metų duomenimis, yra 722 ikimokyklinio, 915 bendrojo ugdymo ir 52 profesinio mokymo įstaigos. Jos, pagal galiojančius teisės aktus, visos privalo turėti VGK, taigi ir VGK pirmininką.

1.4. Tyrimo instrumentai

Tyrimo duomenims gauti buvo naudojama specialiai šiam tyrimui sukurta anketa, kurią parengė Lietuvos įtraukties švietime centro specialistai (psichologai, socialinis pedagogas, specialieji pedagogai ir logopedas). Anketoje dalyviai buvo kviečiami dalyvauti apklausoje, kuria siekiama sužinoti apie SUP turinčių mokinių (vaikų) ugdymo procesą jų ugdymo įstaigoje, pritaikant PPT parengtas Įvertinimo išvadas ir rekomendacijas. Anketą sudarė trys klausimų blokai: 1) duomenys apie atstovaujamą ugdymo įstaigą (7 klausimai); 2) klausimai apie PPT Įvertinimo išvadų praktinį pritaikomumą ugdymo įstaigoje (11 klausimų); 3) klausimai apie įtraukiojo ugdymo įgyvendinimą ugdymo įstaigoje ir darbą su SUP turinčiais mokiniais (vaikais) (4 klausimai). Visą galutinę anketą sudarė 22 uždaro tipo klausimai. Respondentai daugelyje klausimų turėjo galimybę pasirinkti keletą atsakymo variantų ir įrašyti savo atsakymą (jei tokio nebuvo pateiktuose). Anketa su ugdymo įstaigomis buvo pasidalinta 2024 m. lapkričio 11 d., o instrukcijose buvo nurodyta, kad atsakymai bus renkami iki 2024 m. lapkričio 25 d., tad duomenų rinkimas iš viso vyko 15 dienų. Pasibaigus šiam periodui, prieiga prie anketos buvo uždaryta ir atsakymai priimti nebuvo.

1.5. Duomenų analizės metodai

Pirmiausia surinkti anketų duomenys buvo eksportuoti į Microsoft Excel programą, kurioje buvo atlikta pirminė duomenų patikra – perkoduoti ar pašalinti neišsamūs respondentų atsakymai. Tada duomenų masyvas buvo perkeltas į statistikos apdorojimo programą SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Naudojant šią programą buvo skaičiuojama aprašomoji duomenų statistika (vidurkiai ir procentai). Skirtumams nustatyti buvo skaičiuojamas chi–kvadrato (x^2) kriterijus, atlikti Studento T testas ir vienfaktorinė dispersinė analizė (angl. ANOVA).

Studento T testo analizė buvo naudojama palyginti dviejų grupių atsakymų vidurkius ir nustatyti, ar skirtumas tarp jų yra statistiškai reikšmingas. Pavyzdžiui, šis analizės būdas buvo pasirinktas siekiant išsiaiškinti, ar mokinių (vaikų) dėmesio koncentracijos sunkumai pamokų metu yra susiję su bendru mokinių (vaikų) skaičiumi ugdymo įstaigoje. Socialiniuose moksluose skirtumas yra laikomas statistiškai reikšmingu, kai paklaida yra ne didesnė nei 5 proc.

Chi-kvadrato (x^2) kriterijus buvo naudojamas nustatyti, ar egzistuoja reikšmingas ryšys tarp dviejų kategorijų kintamųjų. Pavyzdžiui, šiame tyrime kriterijus buvo naudojamas siekiant nustatyti ryšį tarp kylančių sunkumų pritaikant PPT parengtas rekomendacijas ir VGK narių sudėties. Ryšys yra laikomas statistiškai reikšmingu, kai paklaida yra ne didesnė nei 5 proc.

Vienfaktorinė dispersinė duomenų analizė (ANOVA) buvo naudojama palyginti daugiau nei dviejų grupių vidurkius ir nustatyti, ar bent viena iš šių grupių reikšmingai skiriasi nuo kitų. Pavyzdžiui, šis metodas buvo naudojamas tiriant, ar SUP turinčių mokinių (vaikų) procentas ugdymo įstaigose skiriasi, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės. Jei paklaida yra ne didesnė nei 5 proc., tai reiškia, kad bent vienos grupės vidurkis statistiškai reikšmingai skiriasi nuo kitų grupių.

Galiausiai, aprašomosios statistikos ir atliktos duomenų analizės rezultatai buvo perkelti į Microsoft Excel programą, kurioje ataskaitoje pateikti rezultatai buvo atvaizduoti grafiškai.

2. UGDYMO ĮSTAIGŲ VAIKO GEROVĖS KOMISIJOS PIRMININKŲ APKLAUSOS REZULTATAI

2.1. Duomenys apie respondentų atstovaujamas ugdymo įstaigas

Atliekant tyrimą respondentų buvo klausiama apie jų atstovaujamų ugdymo įstaigų duomenis, tokius kaip ugdymo įstaigos vietovė ir vykdomos ugdymo programos.

2.1.1 pav. Respondentų pasiskirstymas, priklausomai nuo jų atstovaujamos ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Remiantis anketos duomenimis (2.1.1 pav.), tyrime dalyvavo 931 VGK pirmininkas: 42 proc. – iš didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio), 12 proc. – iš didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų), 12 proc. – iš vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), 12 proc. – iš mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ir 23 proc. iš miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų).

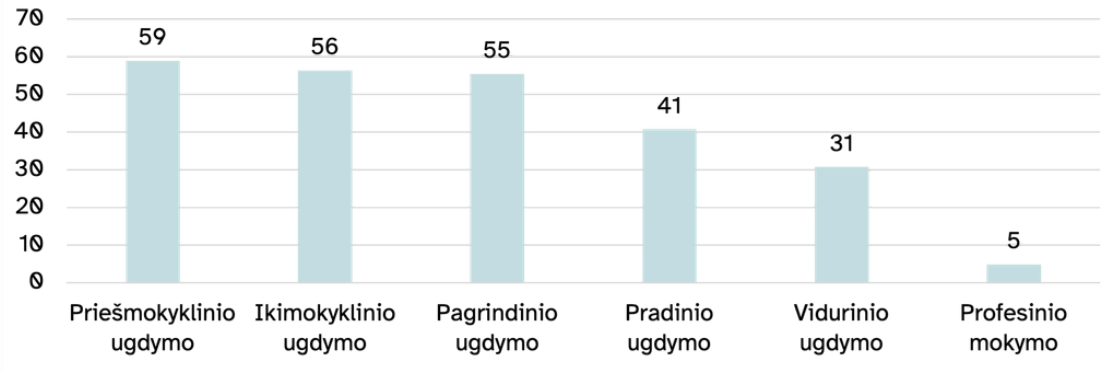

2.1.2 pav. Respondentų atstovaujamų ugdymo įstaigų pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo programos (proc.)

Atliekant duomenų analizę buvo pastebėta (2.1.2 pav.), kad net 59 proc. atsakiusiųjų atstovavo ugdymo įstaigoms, kurios vykdo priešmokyklinio ugdymo programą, 56 proc. – ugdymo įstaigoms, kurios vykdo ikimokyklinio ugdymo programą, 56 proc. – ugdymo įstaigoms, kurios vykdo pagrindinio ugdymo programą, 41 proc. – ugdymo įstaigoms, kurios vykdo pradinio ugdymo programą, 31 proc. – ugdymo įstaigoms, kurios vykdo vidurinio ugdymo programą, o 5 proc. tyrime dalyvavusių respondentų atstovavo ugdymo įstaigoms, kurios vykdo profesinio mokymo programą.

2.1.1 lentelė. Vidutinis mokinių (vaikų) skaičius ir SUP turinčių mokinių (vaikų) procentas

Vidutinis mokinių (vaikų) ugdymo įstaigoje skaičius	Vidutinis SUP turinčių mokinių (vaikų) skaičius	Vidutinis SUP turinčių mokinių (vaikų) procentas ugdymo įstaigose
355	39	14 proc.

Remiantis duomenimis (2.1.1 lentelė), ugdymo įstaigose vidutiniškai mokosi apie 355 mokinius (vaikus), iš kurių vidutiniškai 39 yra turintys SUP, o tai sudaro apie 14 proc. bendros mokinių (vaikų) populiacijos. Tiesa, remiantis ŠVIS duomenimis, SUP turinčių mokinių (vaikų) dalis Lietuvos ugdymo įstaigose yra 15 proc. Atlikus ANOVA analizę paaiškėjo, kad statistiškai reikšmingų skirtumų tarp grupių nėra – SUP turinčių mokinių (vaikų) procentas ugdymo įstaigose, priklausomai nuo įstaigos vietovės, nesiskyrė.

2.2. Vaiko gerovės komisijos sudėtis

Atliekant tyrimą respondentų buvo klausiama apie jų atstovaujamos ugdymo įstaigos VGK sudėtį. Vadovaujantis Mokyklos vaiko gerovės komisijos funkcijų, sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2024 m. liepos 19 d. įsakymu Nr. V–818 „ Dėl ugdymo įstaigos Vaiko gerovės komisijos funkcijų, sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, VGK sudaroma kiekvienoje ugdymo įstaigoje iš ne mažiau kaip 5 narių, o jais gali būti direktorius (ugdymo įstaigos vadovas), direktoriaus (ugdymo įstaigos vadovo) pavaduotojas ugdymui, ugdymą organizuojančio skyriaus vedėjas, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai (socialinis pedagogas, psichologas, specialusis pedagogas, logopedas, surdopedagogas, tiflopedagogas), klasės (grupės) vadovas (kuratorius) ar karjeros specialistas.

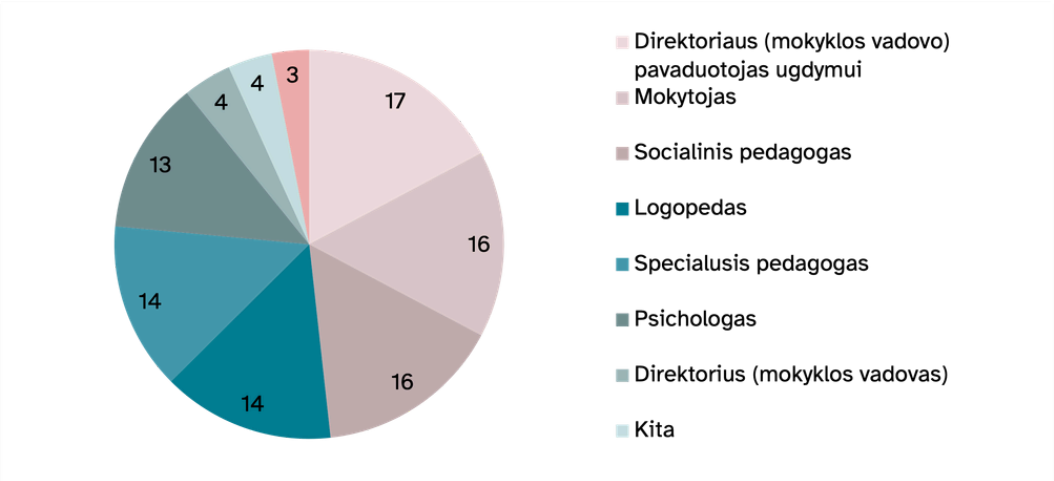

2.2.1 pav. Respondentų atstovaujamų ugdymo įstaigų VGK narių pasiskirstymas (proc.)

Gauti rezultatai rodo (2.2.1 pav.), kad 17 proc. tyrime dalyvavusių Lietuvos ugdymo įstaigų VGK turi direktoriaus (ugdymo įstaigos vadovo) pavaduotoją ugdymui, 16 proc. – mokytoją, 16 proc. – socialinį pedagogą, 14 proc. – logopedą, 14 proc. – specialųjį pedagogą, 13 proc. – psichologą. Kitus specialistus, pavyzdžiui, direktorių (ugdymo įstaigos vadovą) ar karjeros specialistą, turi tik mažiau nei 5 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų. Taip pat tyrimo dalyviai turėjo galimybę pažymėti, kokie anketos atsakymo variantuose nepaminėti specialistai įeina į jų atstovaujamos ugdymo įstaigos

VGK sudėtį (atsakymas „Kita“). Pastebėta, kad daugelis šį atsakymo variantą pasirinkusių ugdymo įstaigų įvardijo, jog į jų VGK sudėtį įeina visuomenės sveikatos specialistas.

Tyrime taip pat analizuota, ar skiriasi VGK švietimo pagalbos specialistų sudėtis, priklausomai nuo respondentų atstovaujamos ugdymo įstaigos vietovės.

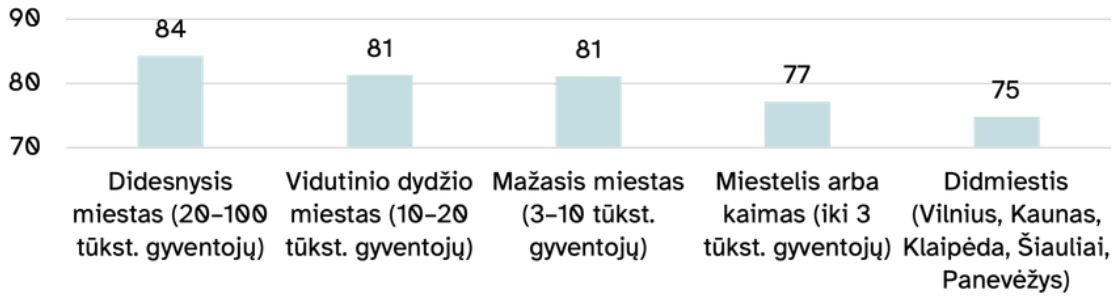

2.2.2 pav. Ugdymo įstaigų, kurių VGK turi logopedą, pasiskirstymas, priklausomai nuo vietovės (proc.)

Rezultatai rodo (2.2.2 pav.), kad didžiausias procentas (84 proc.) ugdymo įstaigų, savo VGK turinčių logopedą, yra didesniuosiuose miestuose (20–100 tūkst. gyventojų). Taip pat logopedą savo VGK turi 81 proc. vidutinio dydžio miestuose (10–20 tūkst. gyventojų) esančių ugdymo įstaigų, mažuosiuose miestuose (3–10 tūkst. gyventojų) taip pat 81 proc. Miesteliuose ir kaimuose (iki 3 tūkst. gyventojų) logopedą savo VGK turi 77 proc. ugdymo įstaigų. Tiesa, mažiausiai (75 proc.) ugdymo įstaigų, savo VGK turinčių logopedą, yra didmiesčiuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje).

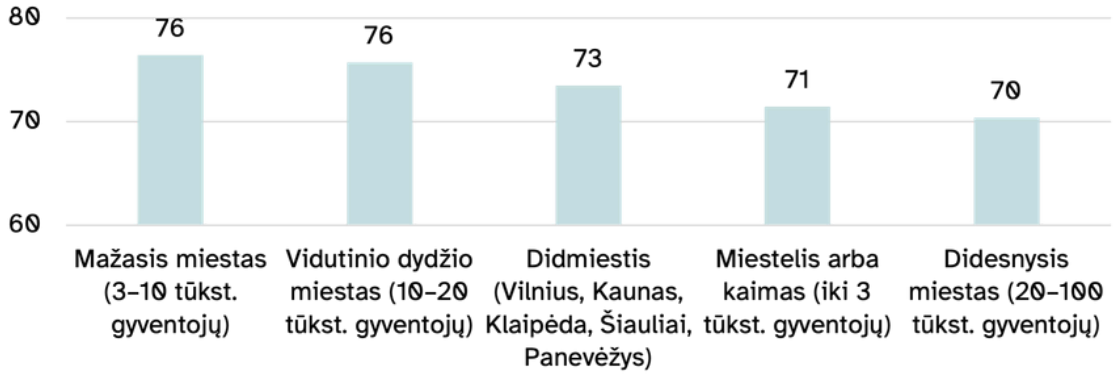

2.2.3 pav. Ugdymo įstaigų, kurių VGK turi specialųjį pedagogą, pasiskirstymas, priklausomai nuo vietovės (proc.)

Anketos duomenys taip pat atskleidžia (2.2.3 pav.), kad didžiausias procentas (76 proc.) ugdymo įstaigų, savo VGK turinčių specialųjį pedagogą, yra mažuosiuose miestuose (3–10 tūkst. gyventojų) ir vidutinio dydžio miestuose (10–20 tūkst. gyventojų). Savo VGK sudėtyje specialųjį pedagogą turi 73 proc. didmiesčiuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje) esančių ugdymo įstaigų, o miesteliuose ir kaimuose (iki 3 tūkst. gyventojų) savo VGK specialųjį pedagogą turi 71 proc. ugdymo įstaigų. Mažiausiai (70 proc.) ugdymo įstaigų, savo VGK turinčių specialųjį pedagogą, yra didesniuosiuose miestuose (20–100 tūkst. gyventojų).

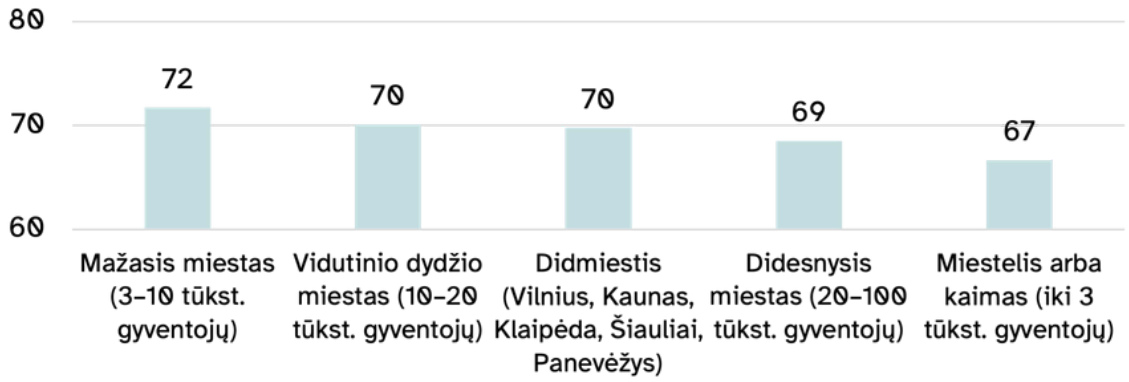

2.2.4 pav. Ugdymo įstaigų, kurių VGK turi psichologą, pasiskirstymas, priklausomai nuo vietovės (proc.)

Tyrimo duomenys rodo (2.2.4 pav.), kad daugiausiai (72 proc.) ugdymo įstaigų, savo VGK turinčių psichologą, yra mažuosiuose miestuose (3–10 tūkst. gyventojų). Taip pat psichologą savo VGK turi 70 proc. vidutinio dydžio miestuose (10–20 tūkst. gyventojų) ir 70 proc. didmiesčiuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje) esančių ugdymo įstaigų. Didesniuosiuose miestuose (20–100 tūkst. gyventojų) savo VGK psichologą turi 69 proc. ugdymo įstaigų. Deja, mažiausiai (tik 67 proc.) ugdymo įstaigų, savo VGK turinčių psichologą, yra miesteliuose arba kaimuose (iki 3 tūkst. gyventojų).

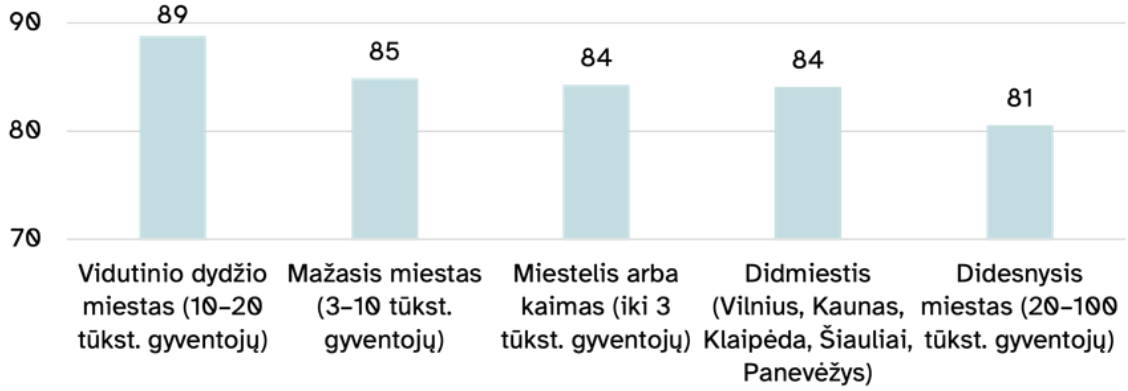

2.2.5 pav. Ugdymo įstaigų, kurių VGK turi socialinį pedagogą, pasiskirstymas, priklausomai nuo vietovės (proc.)

Rezultatai taip pat atskleidžia (2.2.5 pav.), kad daugiausiai (89 proc.) ugdymo įstaigų, savo VGK turinčių socialinį pedagogą, yra vidutinio dydžio miestuose (10–20 tūkst. gyventojų). Taip pat socialinį pedagogą savo VGK turi 85 proc. mažuosiuose miestuose (3–10 tūkst. gyventojų) esančių ugdymo įstaigų, miesteliuose arba kaimuose (iki 3 tūkst. gyventojų) – 84 proc. Didmiesčiuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje) savo VGK socialinį pedagogą turi 84 proc. ugdymo įstaigų. Mažiausiai (81 proc.) ugdymo įstaigų, savo VGK turinčių socialinį pedagogą, yra didesniuosiuose miestuose (20–100 tūkst. gyventojų).

Apibendrinant buvo pastebėta, kad daugiausiai ugdymo įstaigų savo sudėtyje turi socialinį pedagogą, o mažiausiai – psichologą. Taip pat paaiškėjo, jog logopedą savo VGK daugiausiai turi didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų), o mažiausiai – didmiesčių ugdymo įstaigos. Specialųjį pedagogą daugiausiai turi mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų VGK, o mažiausiai – didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų). Taip pat matyti, kad psichologą savo VGK daugiausiai turi mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų), o mažiausiai – miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigos. Socialinį pedagogą savo VGK daugiausiai turi vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), o mažiausiai – didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigos.

2.3. Sunkumai ugdymo įstaigoms gavus pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijas

Atlikdami tyrimą respondentų klausėme apie kylančius sunkumus, gavus PPT pateiktas rekomendacijas.

2.3.1 lentelė. Vidutinis mokinių (vaikų) skaičius ir SUP turinčių mokinių (vaikų) procentas

	2023–2024 mokslo metais (per visus vienerius) į PPT vertinti nusiųstų mokinių (vaikų) skaičius	Pristačiusiųjų Įvertinimo išvadą skaičius
Bendras skaičius	10 011 mokinių (vaikų)	9 696 mokinių (vaikų)
Vidutiniškai	11 mokinių (vaikų)	96,9 proc.

Remiantis anketos duomenimis (2.3.1 lentelė), tyrime dalyvavusios ugdymo įstaigos per 2023–2024 mokslo metus į PPT įvertinti SUP išsiuntė 10011 mokinį (vaiką), o tai yra vidutiniškai po 11 mokinių (vaikų) iš ugdymo įstaigos. Įvertinimo išvadą, remiantis tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų duomenimis, pristatė net 96,9 proc. į PPT nusiųstų mokinių (vaikų) tėvų (globėjų, rūpintojų) (arba ugdymo įstaiga atsiėmė pati). Verta pabrėžti, kad kaip pagrindines nepristatytų Įvertinimo išvadų priežastis respondentai įvardijo dideles eiles ir užsitęsusį Įvertinimo procesą. Taip pat, tyrimo dalyvių duomenimis, tik keletas išvadų nepristačiusių mokinių (vaikų) tėvų atsisakė Įvertinimo.

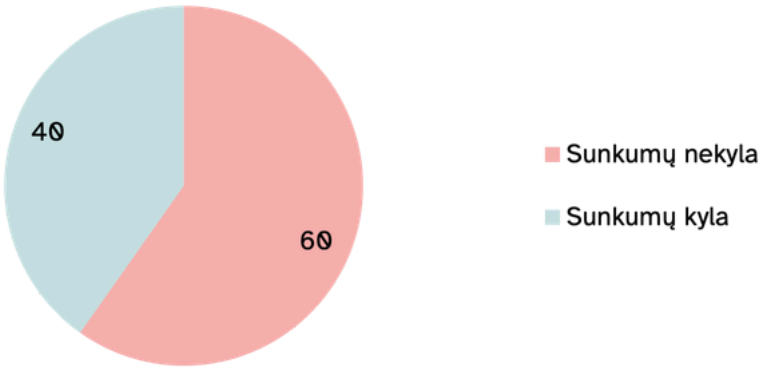

2.3.1 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla (nekyla) sunkumų, pasiskirstymas (proc.)

Tyrimo metu respondentų buvo klausiama, ar, gavus PPT Įvertinimo išvadą ir pritaikant pateiktas rekomendacijas, kyla sunkumų.

Duomenys rodo (2.3.1 pav.), kad 40 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų, iš PPT gavus Įvertinimo išvadas ir pritaikant pateiktas rekomendacijas, sunkumų kyla (369 atsakiusieji). Tuo tarpu 60 proc. ugdymo įstaigų pritaikant Įvertinimo išvadose pateiktas rekomendacijas su sunkumais nesusiduria (548 atsakiusieji).

Taip pat siekta išsiaiškinti sunkumus pritaikant gautas PPT rekomendacijas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės.

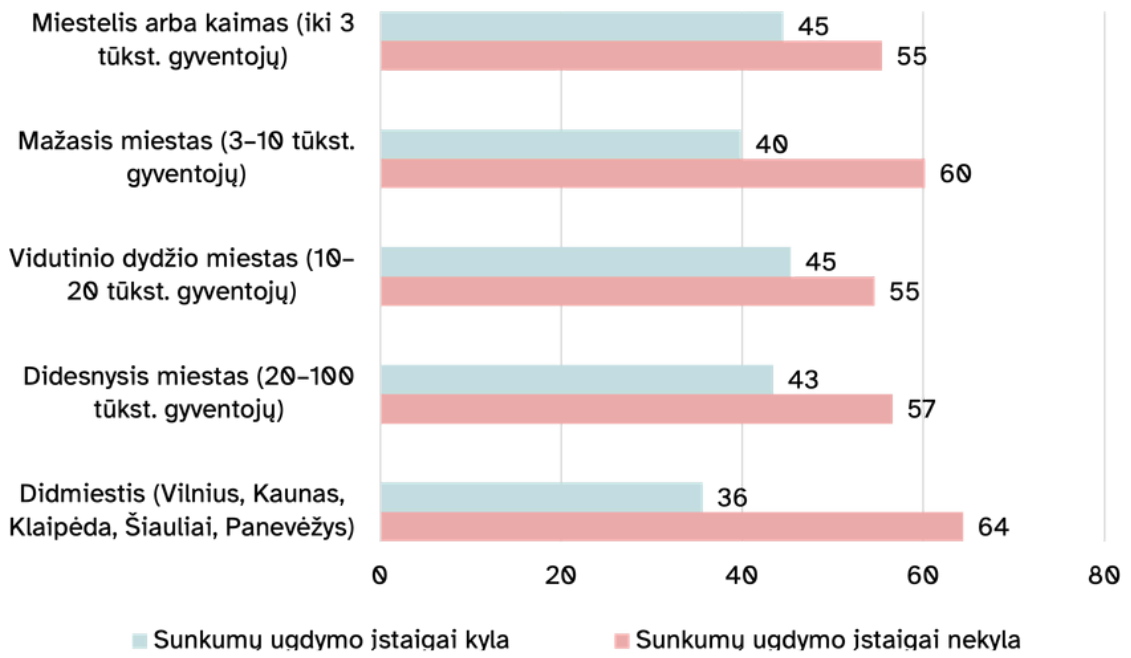

2.3.2 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų pritaikant PPT rekomendacijas, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Tyrimo rezultatai atskleidė (2.3.2 pav.), kad 36 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų, susiduria su sunkumais pritaikydamos PPT rekomendacijas. Su sunkumais susiduria net daugiau didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų – 43 proc. Rezultatai taip pat parodė, kad net 45 proc. vidutinio dydžio (10–20 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų, pritaikydamos PPT rekomendacijas, susiduria su sunkumais. Mažuosiuose miestuose (3–10 tūkst. gyventojų) su šiais sunkumais susiduria 40 proc. ugdymo įstaigų. Tuo tarpu net 45 proc. mietelių ir kaimų (iki 3 tūkst.) ugdymo įstaigų patiria sunkumų pritaikant PPT rekomendacijas.

Taigi apibendrinant galima teigti, kad daugiausiai sunkumų pritaikant PPT pateiktas rekomendacijas patiria vidutinio dydžio miestuose bei miesteliuose ir kaimuose esančios ugdymo įstaigos, o mažiausiai su sunkumais susiduria didmiesčiuose esančios įstaigos.

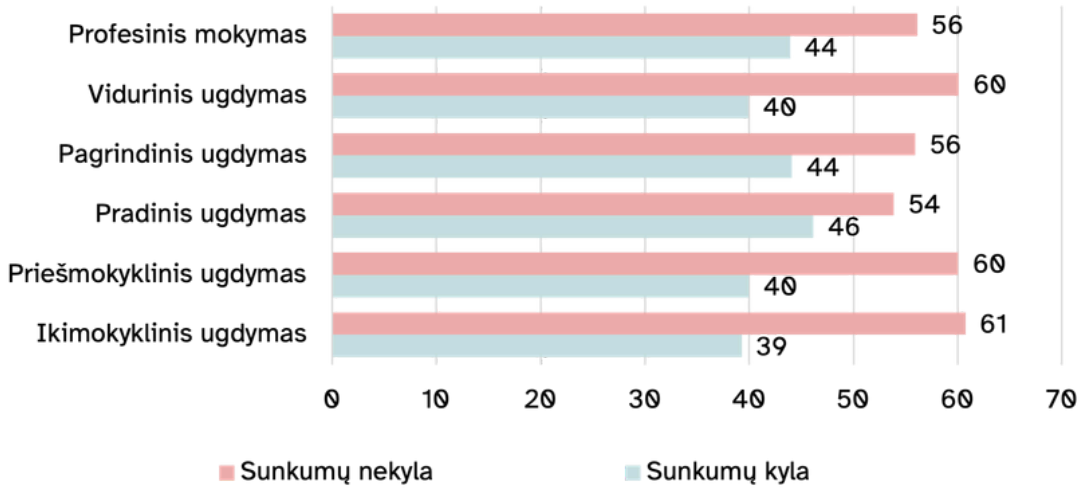

2.3.3 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla (nekyla) sunkumų pritaikant PPT rekomendacijas, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo programos (proc.)

Tyrime taip pat buvo analizuojami skirtumai tarp ugdymo programų, pritaikant gautas PPT rekomendacijas, priklausomai nuo ugdymo įstaigoje vykdomos ugdymo programos. Rezultatai atskleidė (2.3.3 pav.), kad daugiausiai sunkumų pritaikant PPT rekomendacijas kyla ugdymo įstaigoms, vykdančioms pradinio ugdymo programą (46 proc.), pagrindinio ugdymo programą (44 proc.) ir profesinio mokymo programą (44 proc.). Tačiau verta pabrėžti, jog didesnio nei 7 proc. skirtumo tarp ugdymo įstaigų nebuvo, tad kylantys sunkumai, pritaikant PPT pateiktas rekomendacijas, priklausomai nuo ugdymo programos, yra sąlyginai nedideli.

Tyrime siekta išsiaiškinti, ar kokybinė VGK sudėtis yra susijusi su tuo, kad ugdymo įstaigai kyla (nekyla) sunkumų įgyvendinant PPT pateiktas rekomendacijas. Pritaikius chi–kvadrato (x^2) kriterijų paaiškėjo, kad statistiškai reikšmingo skirtumo tarp kintamųjų nėra. Tačiau galima išskirti tendenciją, kad ugdymo įstaigoms, į kurių VGK sudėtį įeina mokytojas, sunkumų pritaikant PPT rekomendacijas, tikėtina, kyla mažiau, nei toms, kurių VGK sudėtyje mokytojo nėra.

2.4. Sunkumų taikant pedagoginės psichologinės tarnybos pateiktas rekomendacijas priežastys

Atliekant tyrimą buvo analizuojamos ir sunkumų, kylančių pritaikant PPT pateiktas rekomendacijas, priežastys (respondentai rinkosi iš pateiktų variantų).

2.4.1 pav. Ugdymo įstaigoms kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys (proc.)

Iš ugdymo įstaigų, teigusių, jog sunkumų kyla (369 atsakiusiųjų), net 73 proc. kaip vieną iš priežasčių įvardija švietimo pagalbos specialistų trūkumą, 52 proc. – mokytojų praktinių įgūdžių trūkumą, 51 proc. – mokinio padėjėjų praktinių įgūdžių trūkumą, 49 proc. – mokinio padėjėjų trūkumą, 48 proc. – nepakankamai pritaikytą ugdymo aplinką, 40 proc. – specialiųjų mokymo priemonių trūkumą, 40 proc. įvardija, kad PPT rekomendacijos yra nepakankamai individualizuotos, 35 proc. pažymi, kad sunkumų priežastis yra mokytojų žinių trūkumas, o 30 proc. teigia, jog PPT pateikiamos rekomendacijos yra nepakankamai tikslios (2.4.1 pav.). Kitas kylančių sunkumų priežastis tyrime įvardija mažiau nei 17 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų, tad pastarosios iš tolesnės analizės buvo eliminuotos.

Taip pat buvo tirta, ar skiriasi sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vykdomos ugdymo programos.

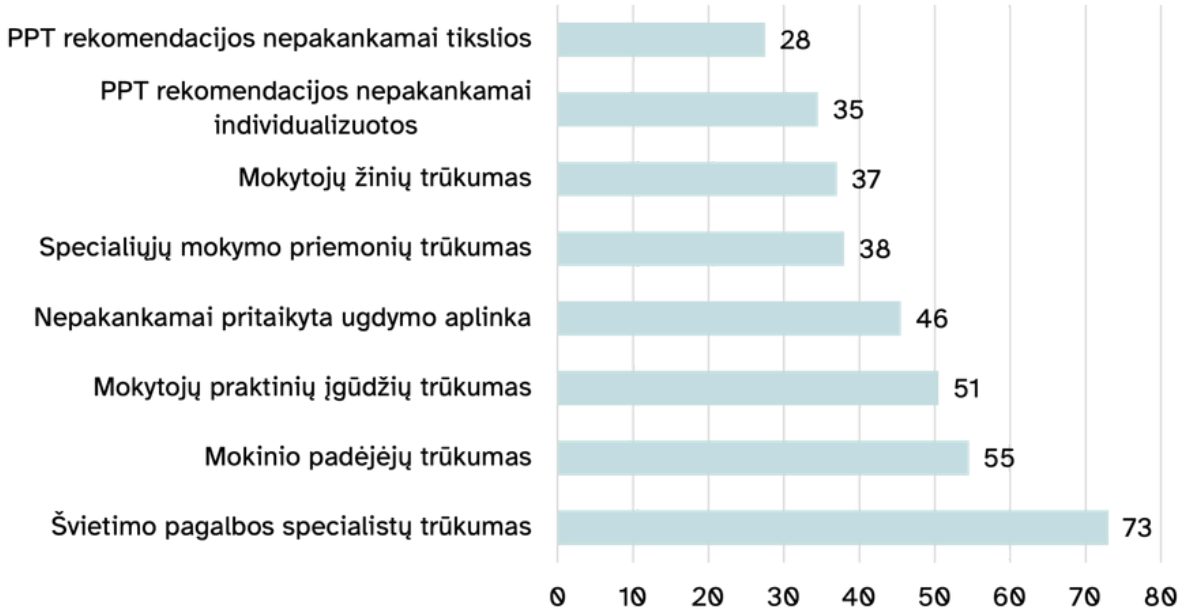

2.4.2 pav. Ikimokyklinio ugdymo įstaigoms kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys (proc.)

Tyrimo rezultatai atskleidė (2.4.2 pav.), kad 73 proc. ugdymo įstaigų, vykdančių ikimokyklinio ugdymo programą, susiduria su švietimo pagalbos specialistų trūkumu, 55 proc. įvardija mokinio padėjėjų trūkumą, 51 proc. pažymi mokytojų praktinių įgūdžių stoką, o 46 proc. – nepakankamai pritaikytą ugdymo aplinką. Tuo tarpu mažiausiai (28 proc.) ikimokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų, kaip ir pradinio, vidurinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančios įstaigos, kaip PPT rekomendacijų pritaikymo sunkumų priežastį pažymėjo nepakankamą šių rekomendacijų tikslumą.

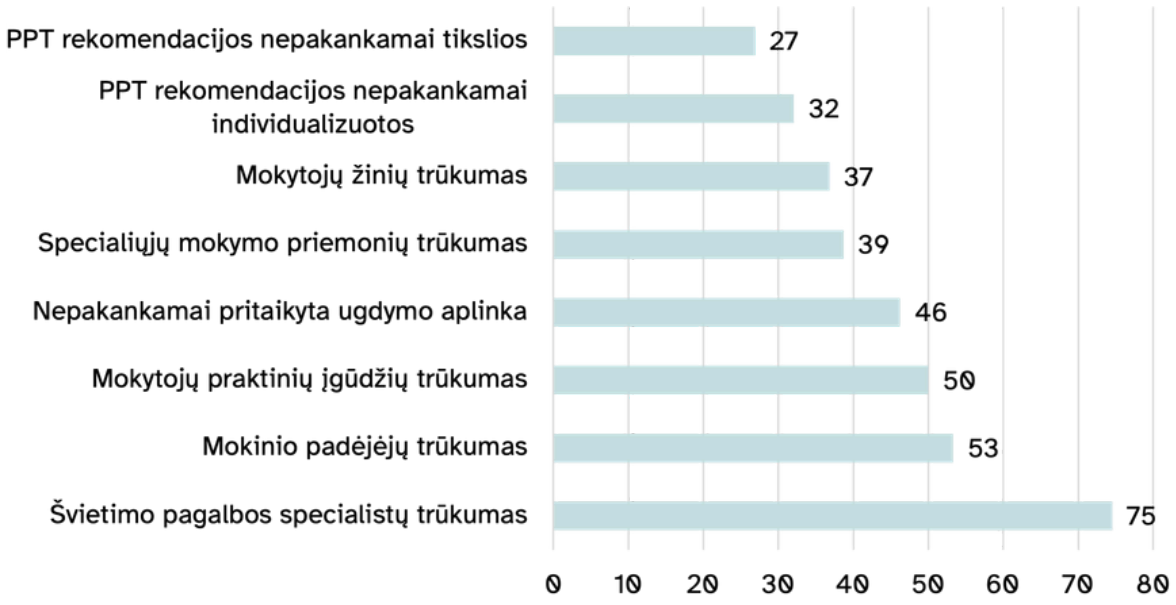

2.4.3 pav. Priešmokyklinio ugdymo įstaigoms kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys (proc.)

Gauti tyrimo duomenys parodė (2.4.3 pav.), kad 75 proc. ugdymo įstaigų, vykdančių priešmokyklinio ugdymo programą, susiduria su švietimo pagalbos specialistų trūkumu, 53 proc. įvardija mokinio padėjėjų trūkumą, 50 proc. pažymi mokytojų praktinių įgūdžių stoką, o 46 proc. – nepakankamai pritaikytą ugdymo aplinką. Tuo tarpu mažiausiai (27 proc.) priešmokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų, kaip ir pradinio bei vidurinio ugdymo programas vykdančios įstaigos, kaip PPT rekomendacijų pritaikymo sunkumų priežastį pažymėjo nepakankamą šių rekomendacijų tikslumą.

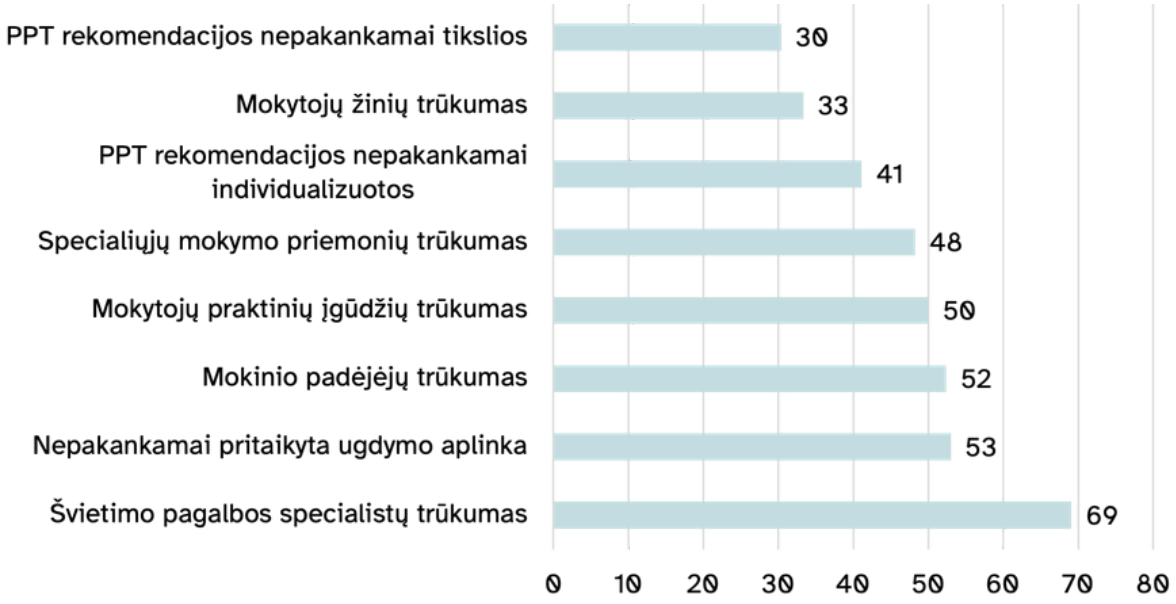

2.4.4 pav. Pradinio ugdymo įstaigoms kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys (proc.)

Tyrimas taip pat atskleidė (2.4.4 pav.), kad 69 proc. ugdymo įstaigų, vykdančių pradinio ugdymo programą, susiduria su švietimo pagalbos specialistų trūkumu, 53 proc. įvardija nepakankamai pritaikytą ugdymo aplinką, 52 proc. pažymi mokinio padėjėjų trūkumą, o 50 proc. pažymi mokytojų praktinių įgūdžių stoką. Tuo tarpu mažiausiai (30 proc.) pradinio ugdymo programą vykdančių įstaigų kaip PPT rekomendacijų pritaikymo sunkumų priežastį pažymėjo nepakankamą šių rekomendacijų tikslumą.

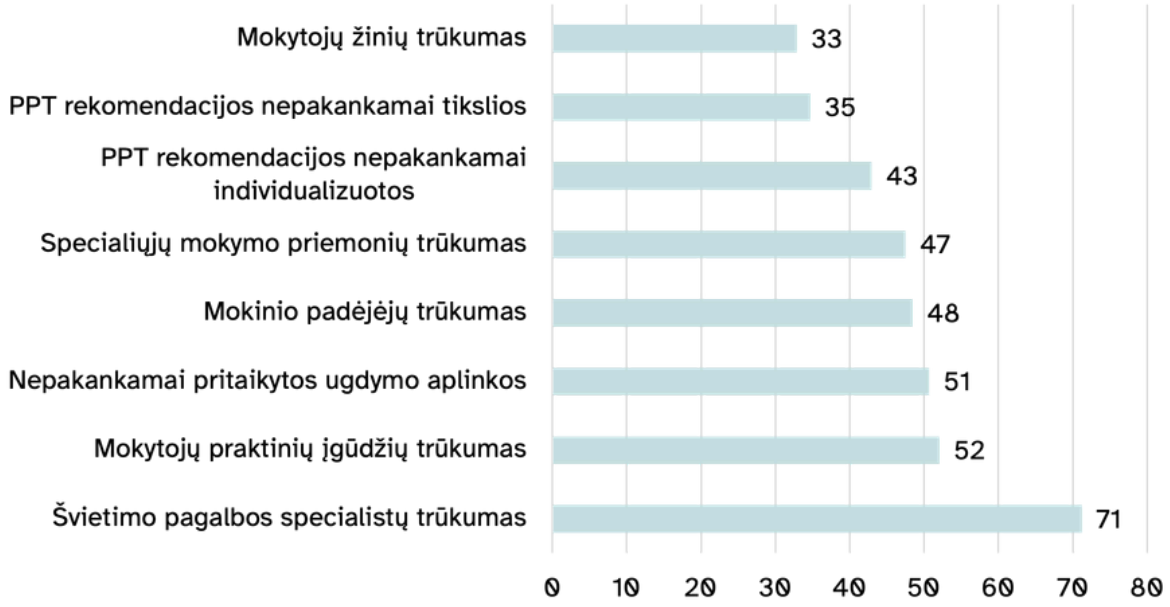

2.4.5 pav. Pagrindinio ugdymo įstaigoms kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.4.5 pav.), kad 71 proc. ugdymo įstaigų, vykdančių pagrindinio ugdymo programą, susiduria su švietimo pagalbos specialistų trūkumu, 52 proc. įvardija mokytojų praktinių įgūdžių stoką, 51 proc. pažymi nepakankamai pritaikytą ugdymo aplinką, o 48 proc. pažymi mokinio padėjėjų trūkumą. Tuo tarpu mažiausiai (33 proc.) pagrindinio ugdymo programą vykdančių įstaigų kaip PPT rekomendacijų pritaikymo sunkumų priežastį pažymėjo mokytojų žinių trūkumą.

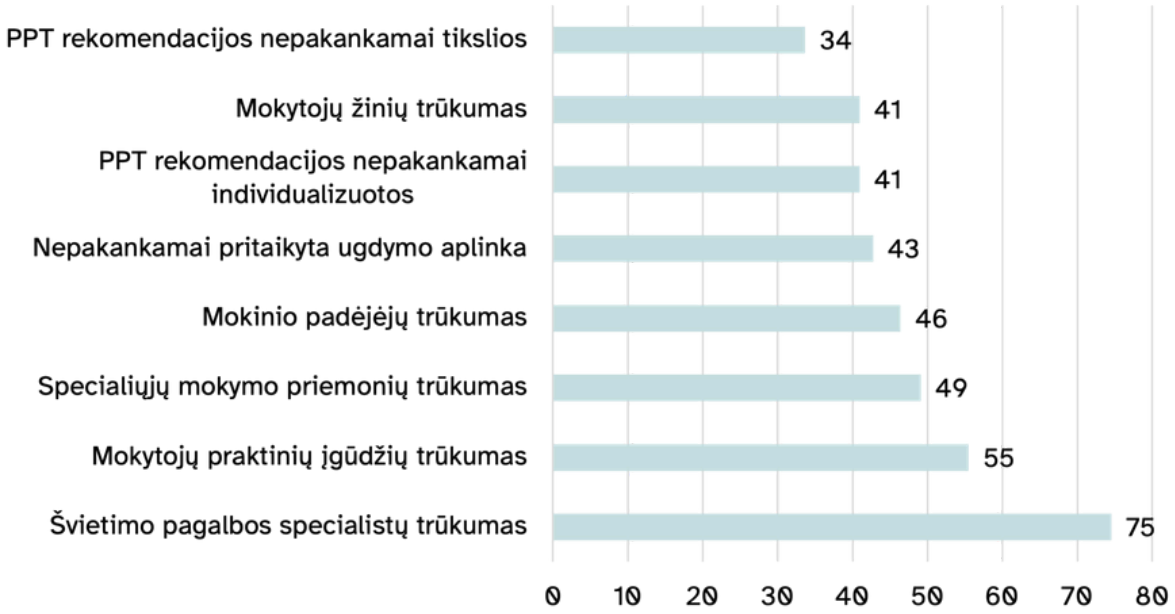

2.4.6 pav. Vidurinio ugdymo įstaigoms kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys (proc.)

Tyrimas atskleidė (2.4.6 pav.), kad 75 proc. ugdymo įstaigų, vykdančių vidurinio ugdymo programą, susiduria su švietimo pagalbos specialistų trūkumu, 55 proc. įvardija mokytojų praktinių įgūdžių stoką, 49 proc. pažymi specialiųjų mokymo priemonių trūkumą, o 46 proc. pažymi mokinio padėjėjų trūkumą. Tuo tarpu mažiausiai (34 proc.) vidurinio ugdymo programą vykdančių įstaigų kaip PPT rekomendacijų pritaikymo sunkumų priežastį pažymėjo nepakankamą šių rekomendacijų tikslumą.

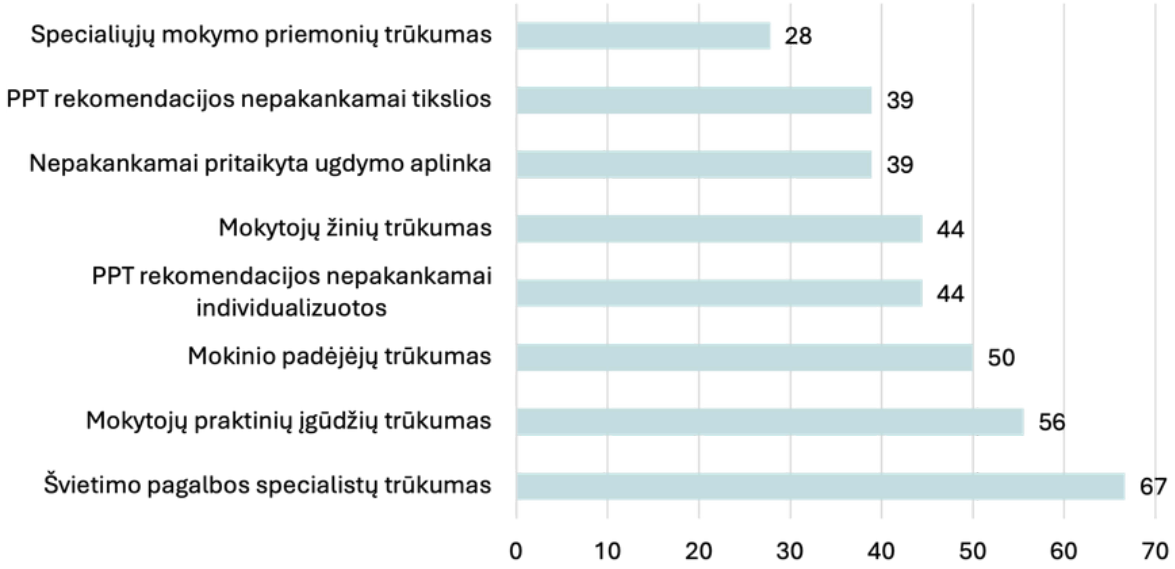

2.4.7 pav. Profesinio mokymo įstaigoms kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys (proc.)

Rezultatai taip pat parodė (2.4.7 pav.), kad 67 proc. įstaigų, vykdančių profesinio mokymo programą, susiduria su švietimo pagalbos specialistų trūkumu, 56 proc. įvardija mokytojų praktinių įgūdžių stoką, 50 proc. pažymi mokinio padėjėjų trūkumą, o 44 proc. įvardija, jog PPT rekomendacijos yra nepakankamai individualizuotos. Tuo tarpu mažiausiai profesinio ugdymo programą vykdančių įstaigų kaip PPT rekomendacijų pritaikymo sunkumų priežastį pažymėjo specialiųjų mokymo priemonių trūkumą – tik 28 proc.

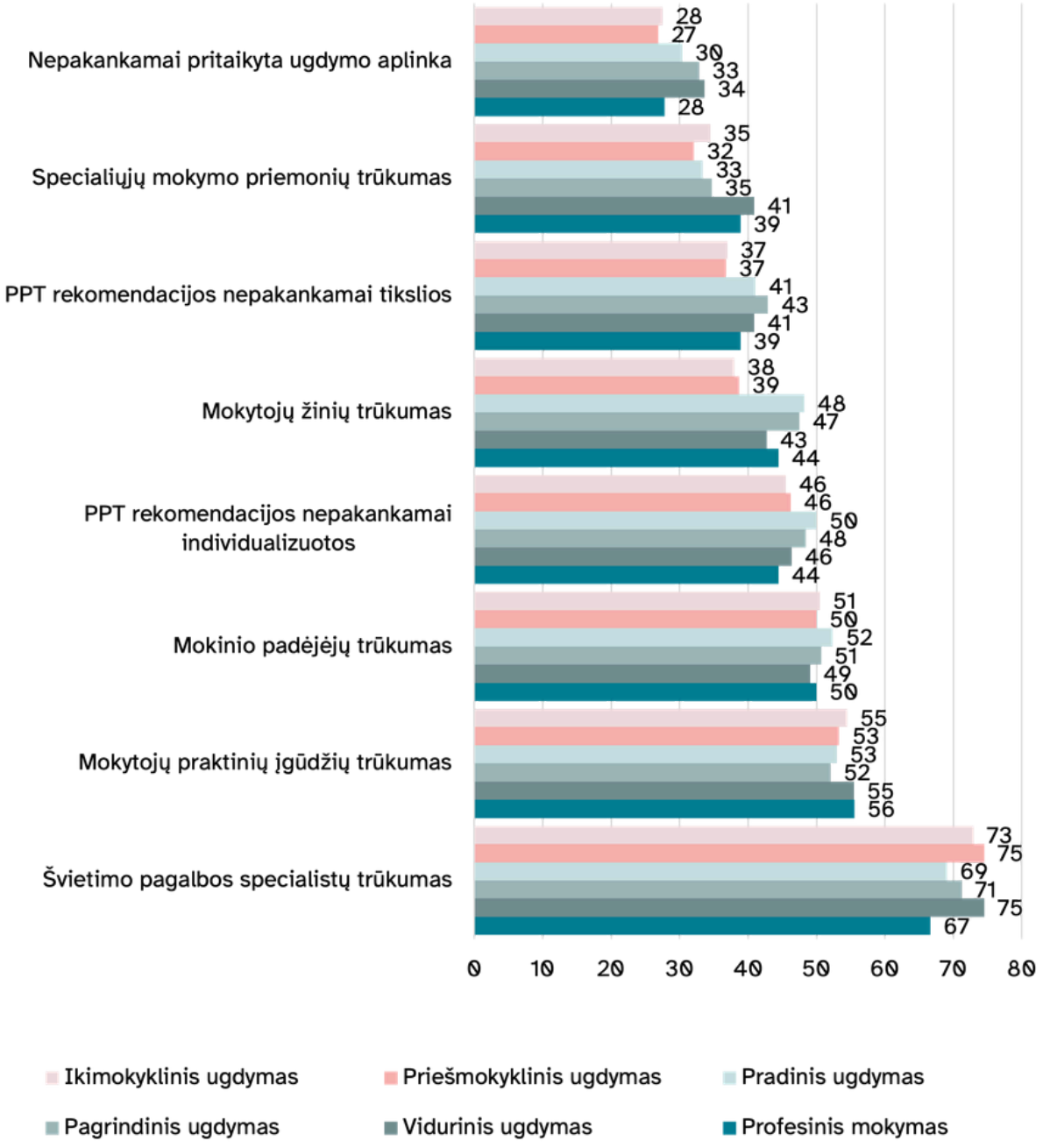

2.4.8 pav. Ugdymo įstaigoms kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas priežastys, priklausomai nuo ugdymo programos (proc.)

Apibendrinti rezultatai parodė (2.4.8 pav.), kad švietimo pagalbos specialistų trūkumą daugiausiai įvardijo vidurinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančios, o mažiausiai – profesinio mokymo programą vykdančios ugdymo įstaigos. Mokytojų praktinių įgūdžių trūkumą daugiausiai įvardijo profesinio mokymo programą vykdančios ugdymo įstaigos. Mokinio padėjėjų trūkumą daugiausiai įvardijo pradinio ugdymo programą vykdančios ugdymo įstaigos. Mokytojų žinių trūkumą ir tai, kad PPT rekomendacijos yra nepakankamai individualizuotos, daugiausiai žymėjo pradinio ugdymo programą vykdančios ugdymo įstaigos. Tai, kad PPT rekomendacijos yra nepakankamai tikslios, daugiausiai įvardijo pagrindinio ugdymo programą vykdančios ugdymo įstaigos, o nepakankamai pritaikytą ugdymo aplinką daugiausiai pažymėjo vidurinio ugdymo programą vykdančios ugdymo įstaigos.

2.5. Mokiniams (vaikams), turintiems negalių, sutrikimų ar sunkumų, parengtų rekomendacijų pritaikymas ugdymo įstaigose

Tyrimo metu respondentų buvo klausiama, kokių negalių, sutrikimų ar sunkumų turintiems mokiniams (vaikams) (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas ugdymo įstaigoms taikyti sekasi sunkiausiai.

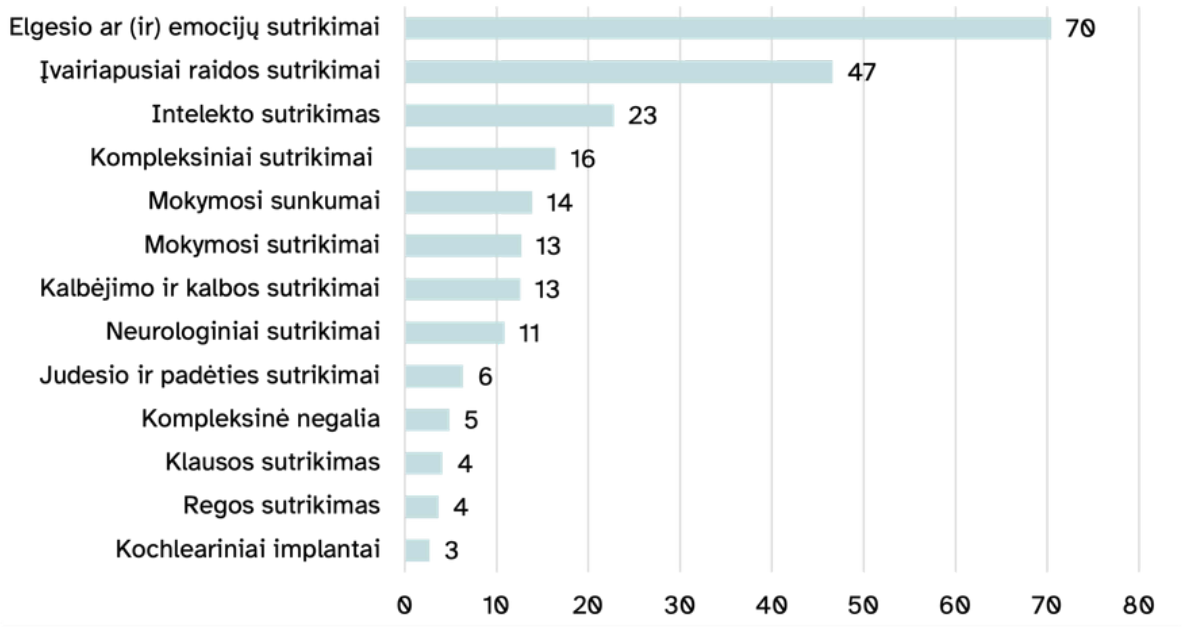

2.5.1 pav. Negalios, sutrikimai ar sunkumai, kurių turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas ugdymo įstaigoms pritaikyti sekasi sunkiausiai (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.5.1 pav.), kad net 70 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų įvardija elgesio ar (ir) emocijų surikimus, 47 proc. – įvairiapusius raidos sutrikimus, 23 proc. – intelekto sutrikimą, 16 proc. – kompleksinius sutrikimus, 14 proc. – mokymosi sunkumus, 13 proc. – mokymosi sutrikimus, 13 proc. – kalbėjimo ir kalbos sutrikimus, 11 proc. – neurologinius sutrikimus. Kitas negalias, sutrikimus ar sunkumus įvardija mažiau nei 7 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų.

Taip pat buvo analizuojama, kokių negalių, sutrikimų ar sunkumų turintiems vaikams parengtas PPT rekomendacijas ugdymo įstaigoms pritaikyti sekasi sunkiausiai, priklausomai nuo ugdymo programos.

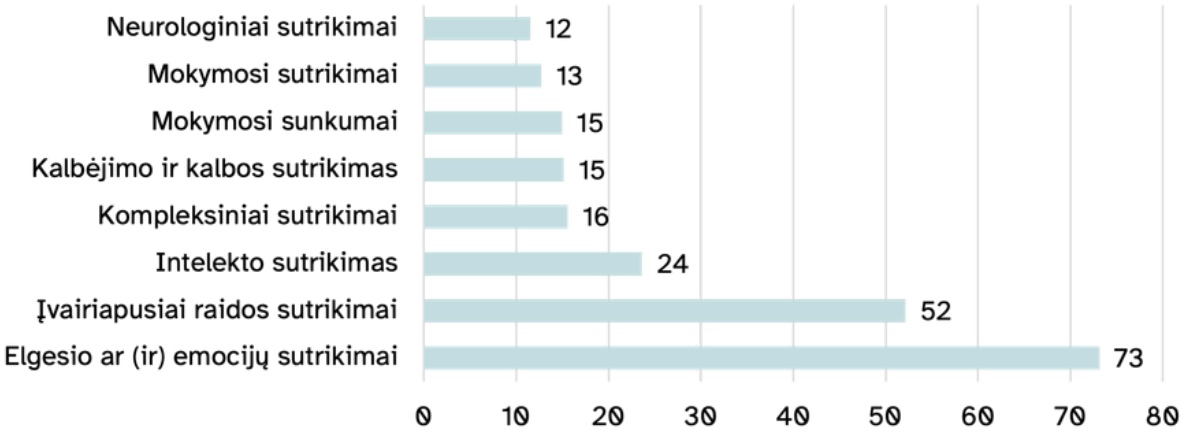

2.5.2 pav. Negalios, sutrikimai ar sunkumai, kurių turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo įstaigoms vykdyti sekasi sunkiausiai (proc.)

Daugiausiai (73 proc.) ikimokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų kaip keliančius iššūkių pritaikant PPT rekomendacijas įvardijo elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus, 52 proc. pažymėjo įvairiapusius raidos sutrikimus, 24 proc. nurodė intelekto sutrikimą, tuo tarpu mažiausiai (12 proc.) ikimokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų įvardijo neurologinius sutrikimus (2.5.2 pav.).

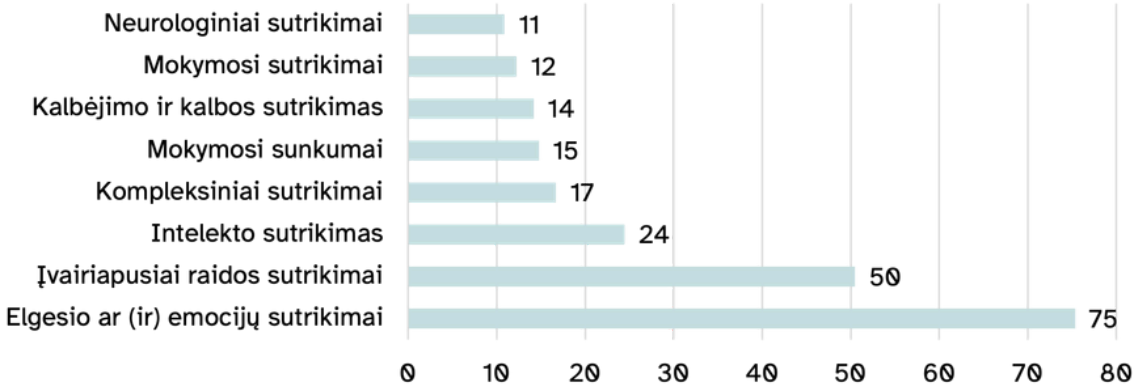

2.5.3 pav. Negalios, sutrikimai ar sunkumai, kurių turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas priešmokyklinio ugdymo įstaigoms vykdyti sekasi sunkiausiai (proc.)

Rezultatai parodė, kad daugiausiai (75 proc.) priešmokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų, kaip ir ikimokyklinio ugdymo programą vykdančios įstaigos, elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus įvardijo kaip keliančius iššūkių pritaikant PPT rekomendacijas, 50 proc. įstaigų pažymėjo įvairiapusius raidos sutrikimus, 24 proc. nurodė intelekto sutrikimą, tuo tarpu mažiausiai (11 proc.) priešmokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų įvardijo neurologinius sutrikimus (2.5.3 pav.).

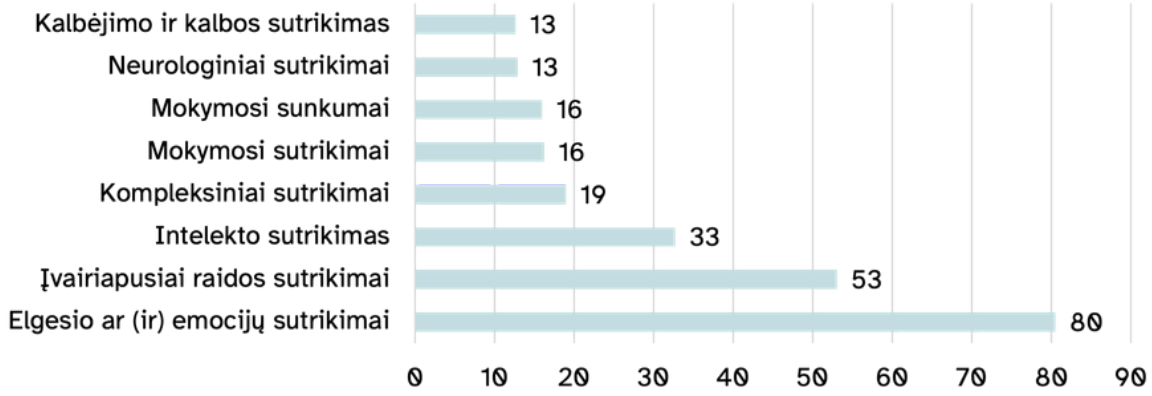

2.5.4 pav. Negalios, sutrikimai ar sunkumai, kurių turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas pradinio ugdymo įstaigoms vykdyti sekasi sunkiausiai (proc.)

Daugiausiai (80 proc.) pradinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų, kaip ir ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančios įstaigos, elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus įvardijo kaip keliančius iššūkių pritaikant PPT rekomendacijas, 53 proc. pažymėjo įvairiapusius raidos sutrikimus, 33 proc. nurodė intelekto sutrikimą. Mažiausiai (13 proc.) pradinio

ugdymo programas vykdančių ugdymo įstaigų įvardijo kalbėjimo ir kalbos sutrikimus (2.5.4 pav.).

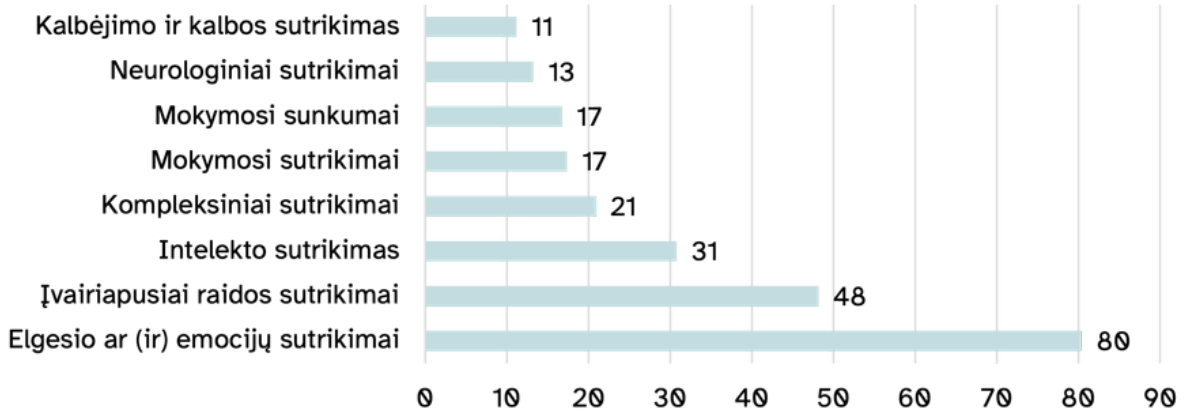

2.5.5 pav. Negalios, sutrikimai ar sunkumai, kurių turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas pagrindinio ugdymo įstaigoms vykdyti sekasi sunkiausiai (proc.)

Rezultatai parodė (2.5.5 pav.), kad daugiausiai (80 proc.) pagrindinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų, kaip ir pradinio ugdymo programą vykdančios įstaigos, elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus įvardijo kaip keliančius iššūkių vykdant PPT rekomendacijas, 48 proc. įstaigų pažymėjo įvairiapusius raidos sutrikimus, 31 proc. nurodė intelekto sutrikimą, tuo tarpu mažiausiai (11 proc.) pagrindinio ugdymo programas vykdančių ugdymo įstaigų įvardijo kalbėjimo ir kalbos sutrikimus.

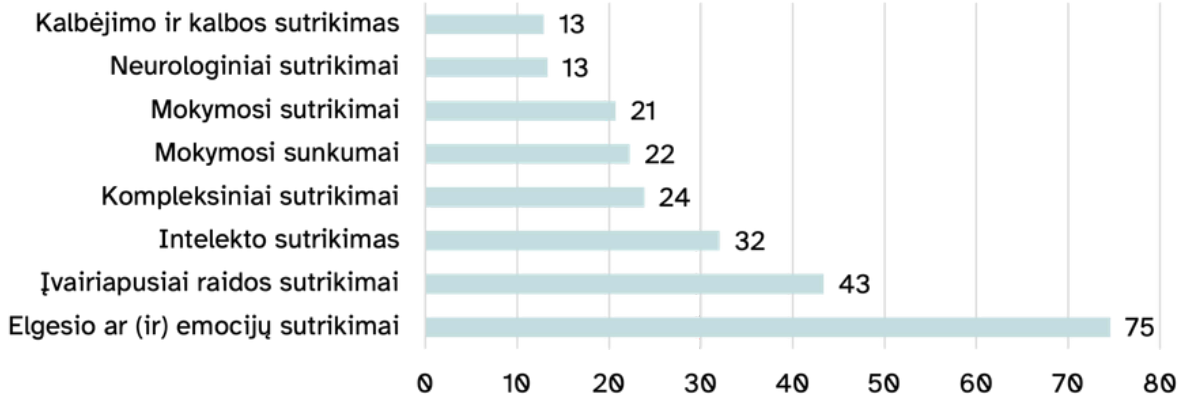

2.5.6 pav. Negalios, sutrikimai ar sunkumai, kurių turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas vidurinio ugdymo įstaigoms vykdyti sekasi sunkiausiai (proc.)

Daugiausiai (75 proc.) vidurinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų kaip keliančius iššūkių pritaikant PPT rekomendacijas taip pat įvardijo elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus, 43 proc. pažymėjo įvairiapusius raidos sutrikimus, 32 proc. nurodė intelekto sutrikimą, tuo tarpu mažiausiai (13 proc.) vidurinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų įvardijo kalbėjimo ir kalbos sutrikimus (2.5.6 pav.).

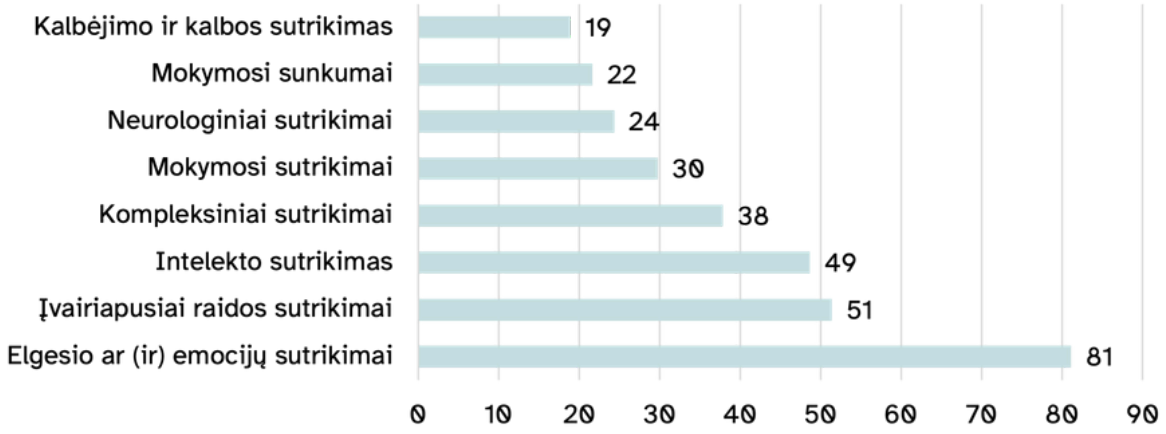

2.5.7 pav. Negalios, sutrikimai ar sunkumai, kurių turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas profesinio mokymo įstaigoms vykdyti sekasi sunkiausiai (proc.)

Rezultatai parodė (2.5.7 pav.), kad daugiausiai (81 proc.) profesinio mokymo programą, kaip ir kitas ugdymo programas, vykdančios ugdymo įstaigos elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus įvardijo kaip keliančius iššūkių pritaikant PPT rekomendacijas, 51 proc. pažymėjo įvairiapusius raidos sutrikimus, 49 proc. nurodė intelekto sutrikimą, tuo tarpu mažiausiai (19 proc.) profesinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų įvardijo kalbėjimo ir kalbos sutrikimus.

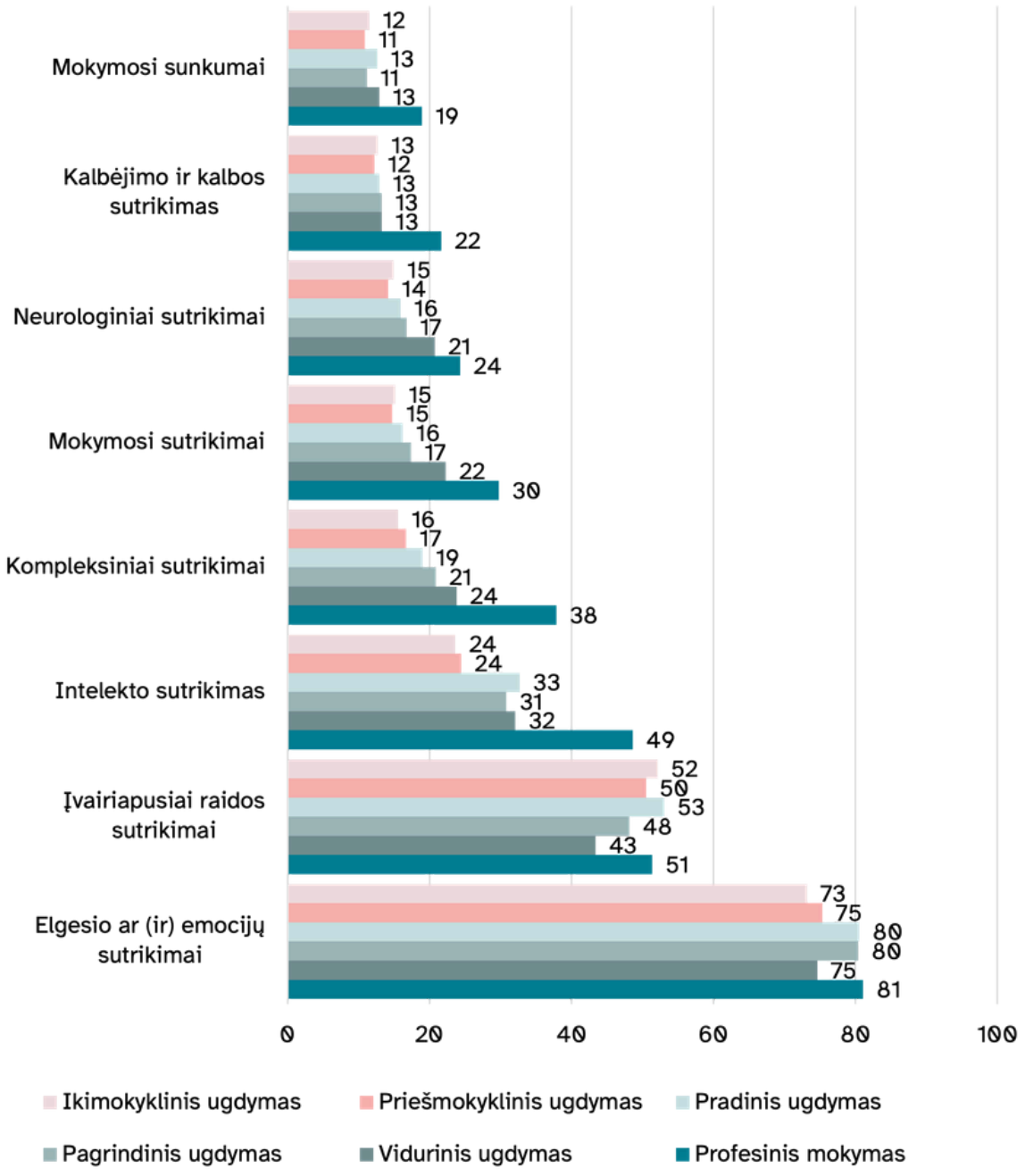

2.5.8 pav. Negalios, sutrikimai ar sunkumai, kurių turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas ugdymo įstaigoms pritaikyti sekasi sunkiausiai, priklausomai nuo ugdymo programos (proc.)

Apibendrinant galima teigti, kad daugiausiai ugdymo įstaigų pažymi, jog iššūkių kyla taikant PPT rekomendacijas, skirtas elgesio ar (ir) emocijų sutrikimų turintiems mokiniams (vaikams) (2.5.8 pav.). Daugiausiai iššūkių dėl šių sunkumų kyla profesinio mokymo programą vykdančioms ugdymo įstaigoms. Daugiausiai iššūkių pradinio ugdymo įstaigoms kyla dėl PPT rekomendacijų pritaikymo įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams (vaikams).

Tuo tarpu PPT rekomendacijas, parengtas intelekto sutrikimą, kompleksinių sutrikimų, mokymosi sutrikimų, neurologinių sutrikimų, kalbėjimo ir kalbos sutrikimų bei mokymosi sunkumų turintiems mokiniams (vaikams), iš visų ugdymo programas vykdančių institucijų sunkiausiai sekasi pritaikyti taip pat profesinio mokymo programą vykdančioms ugdymo įstaigoms.

Taip pat buvo analizuojama, kokių negalių, sutrikimų ar sunkumų turintiems mokiniams (vaikams) parengtas PPT rekomendacijas ugdymo įstaigoms vykdyti sekasi sunkiausiai, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės.

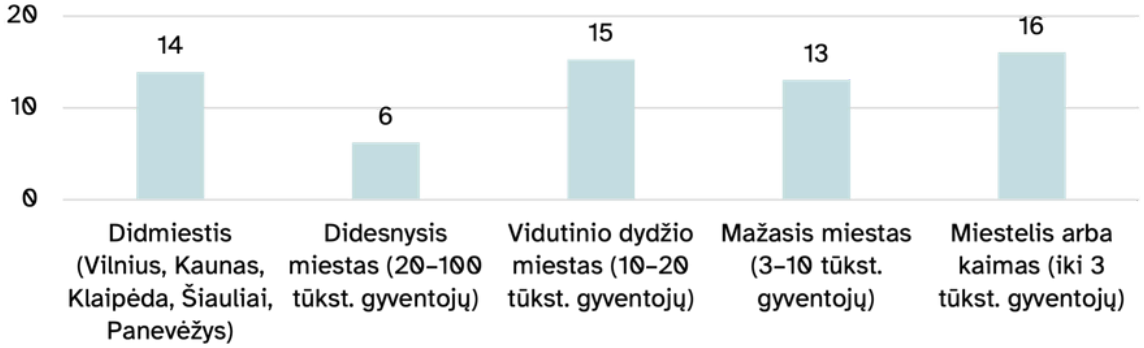

2.5.9 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų taikant PPT rekomendacijas, parengtas mokiniams (vaikams) su kalbėjimo ar kalbos sutrikimais, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.5.9 pav.), kad kalbėjimo ar kalbos sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 16 proc. miestelio arba kaimo (iki 3 tūkst. gyventojų), 15 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), 14 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ir 13 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų. Tuo tarpu kalbėjimo ar kalbos sutrikimus, kaip keliančius iššūkių vykdant PPT rekomendacijas, įvardijo tik 6 proc. didesniuosiuose (20–100 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų.

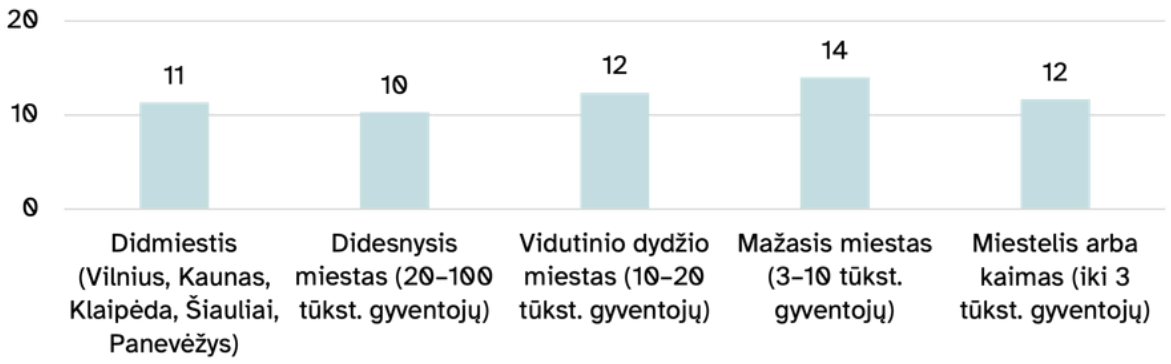

2.5.10 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų taikant PPT rekomendacijas, parengtas mokiniams (vaikams) su neurologiniais sutrikimais, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Tyrimo rezultatai parodė (2.5.10 pav.), kad neurologinius sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 14 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų), 12 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), 12 proc. miestelių arba kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ir 11 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų. Tuo tarpu neurologinius sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 10 proc. didesniuosiuose (20–100 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų.

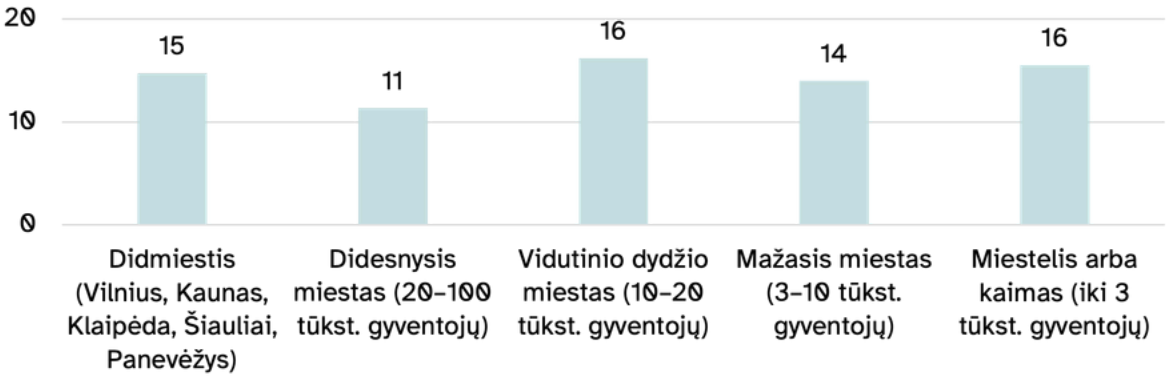

2.5.11 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų taikant PPT rekomendacijas, parengtas mokiniams (vaikams) su mokymosi sutrikimais, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė (2.5.11 pav.), kad mokymosi sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 14 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų), 16 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), 16 proc. miestelių arba kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ir 15 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų.

Tuo tarpu mokymosi sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 11 proc. didesniuosiuose (20–100 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų.

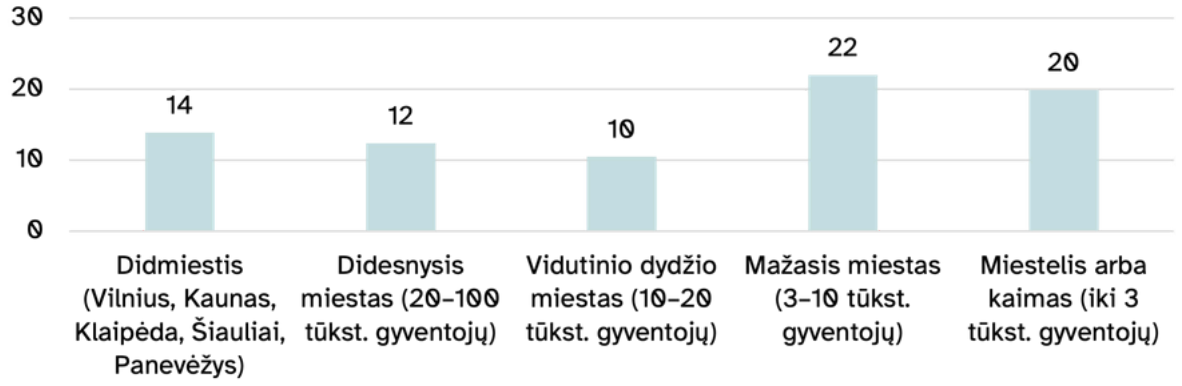

2.5.12 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų taikant PPT rekomendacijas, parengtas mokiniams (vaikams) su mokymosi sunkumais, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Rezultatai taip pat parodė (2.5.12 pav.), jog mokymosi sunkumus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 20 proc. miestelių arba kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų), 10 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), 14 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ir 22 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų. Tuo tarpu mokymosi sunkumus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 12 proc. didesniuosiuose (20–100 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų.

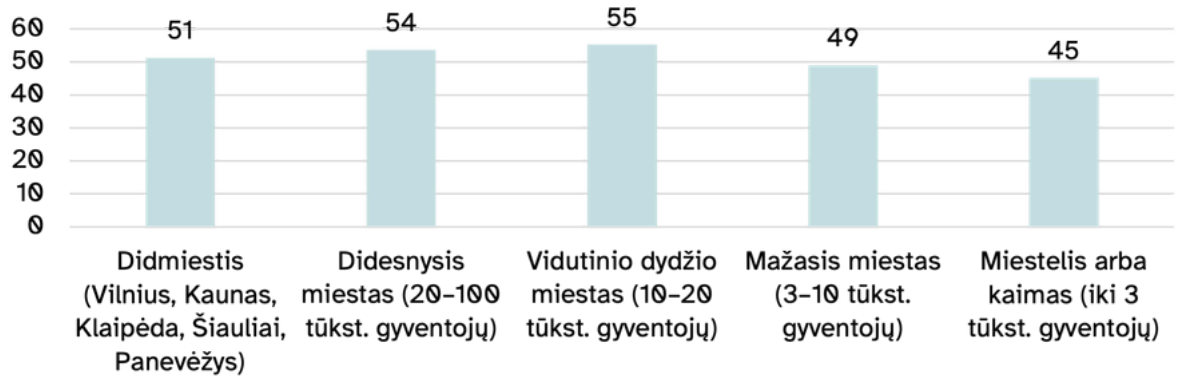

2.5.13 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų taikant PPT rekomendacijas, parengtas mokiniams (vaikams) su raidos sutrikimais, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė (2.5.13 pav.), kad raidos sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 49 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų), 55 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), 45 proc. miestelių arba kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ir 51 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų. Tuo tarpu raidos sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 54 proc. didesniuosiuose (20–100 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų.

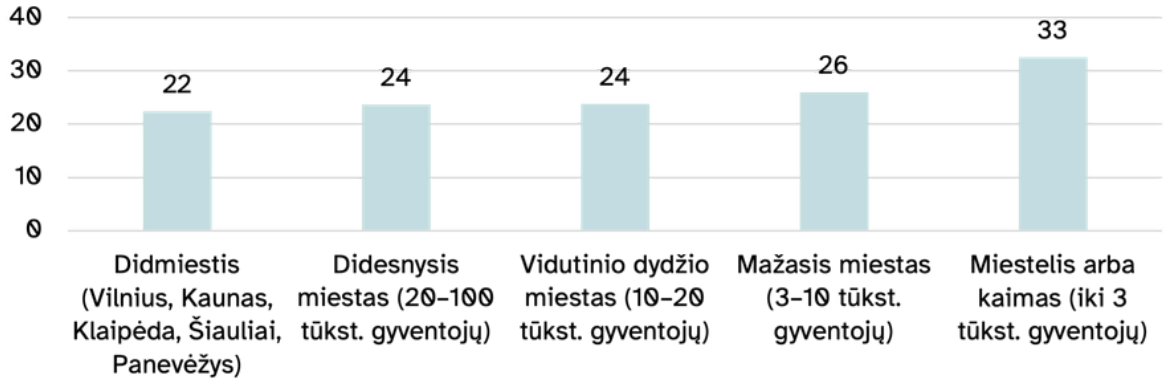

2.5.14 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų taikant PPT rekomendacijas, parengtas mokiniams (vaikams) su intelekto sutrikimu, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Intelekto sutrikimą, kaip keliantį iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 26 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų), 24 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), net 33 proc. miestelių arba kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ir tik 22 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų. Tuo tarpu intelekto sutrikimą, kaip keliantį iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 24 proc. didesniuosiuose (20–100 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų (2.5.14 pav.).

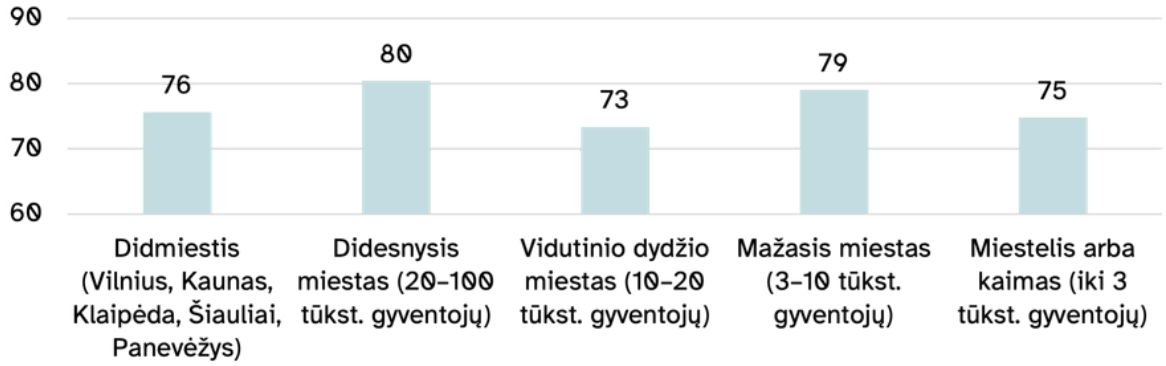

2.5.15 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų taikant PPT rekomendacijas, parengtas mokiniams (vaikams) su elgesio ar (ir) emocijų sutrikimais, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 79 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų), 73 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), net 75 proc. miestelių arba kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ir 76 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų. Tuo tarpu elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo net 80 proc. didesniuosiuose (20–100 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų (2.5.15 pav.).

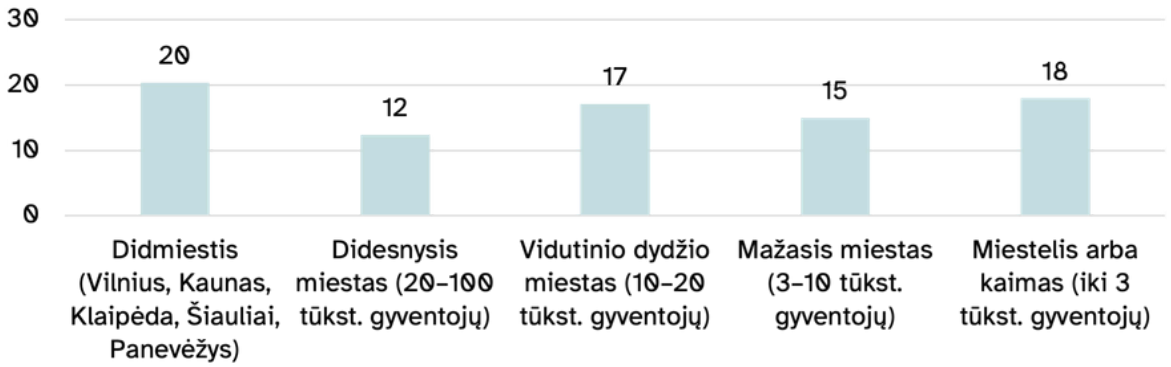

2.5.16 pav. Ugdymo įstaigų, kurioms kyla sunkumų taikant PPT rekomendacijas, parengtas mokiniams (vaikams) su kompleksiniais sutrikimais, pasiskirstymas, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Galiausiai, kompleksinius sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo 15 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų), 17 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų), 18 proc. miestelių arba kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ir net 20 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų. Tuo tarpu kompleksinius sutrikimus, kaip keliančius iššūkių taikant PPT rekomendacijas, įvardijo net 12 proc. didesniuosiuose (20–100 tūkst. gyventojų) miestuose esančių ugdymo įstaigų (2.5.16 pav.).

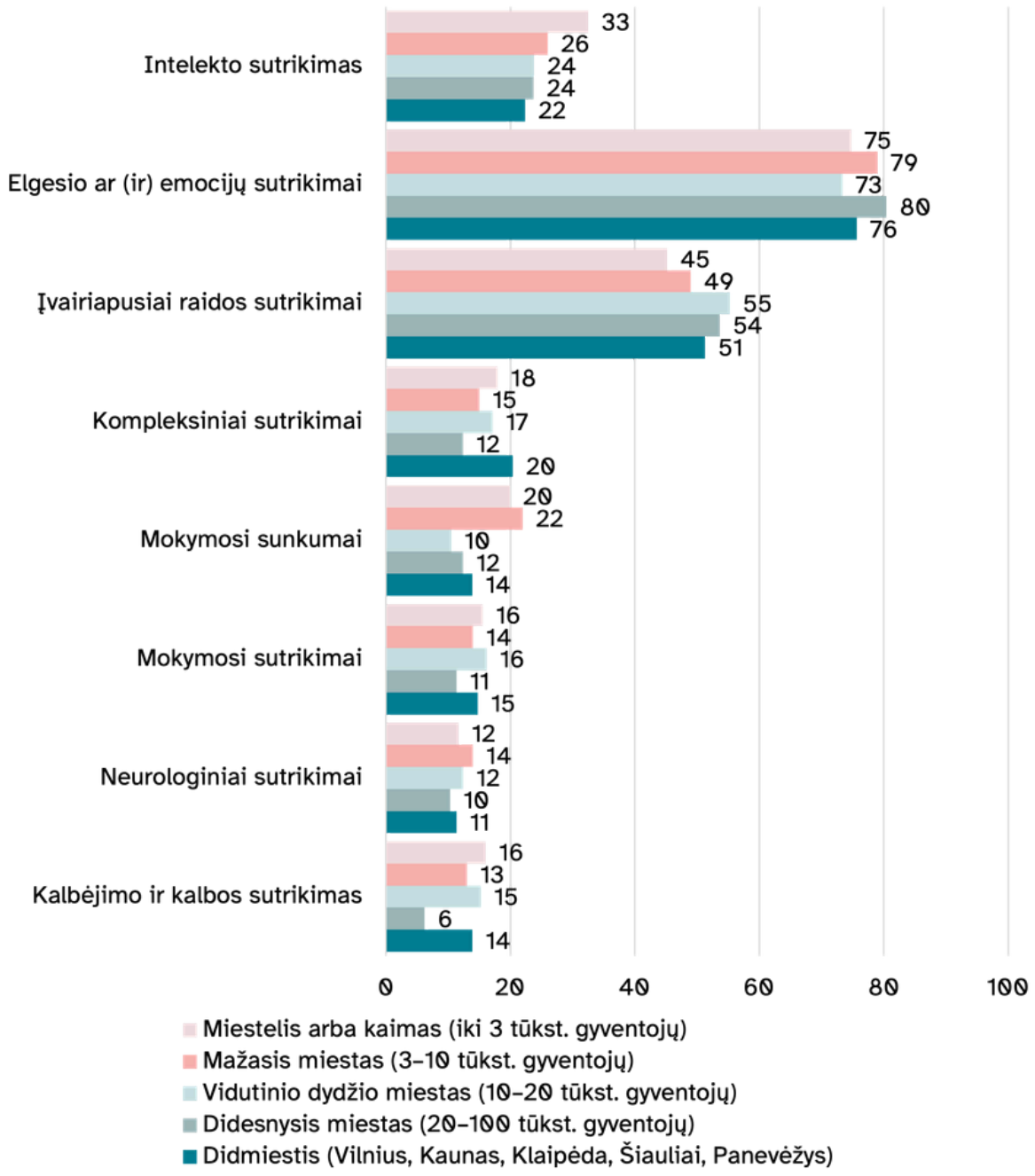

2.5.17 pav. Ugdymo įstaigų, kurios patiria sunkumų taikant PPT rekomendacijas, pasiskirstymas, priklausomai nuo sutrikimo ir ugdymo įstaigos vietovės (proc.)

Apibendrinant galima teigti, kad, nepriklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės, dažniausiai iššūkių kyla taikant PPT rekomendacijas, skirtas intelekto sutrikimą, raidos sutrikimą ir elgesio ar (ir) emocijų sutrikimą turintiems mokiniams (vaikams) (2.5.17 pav.). Su sunkumais, kylančiais taikant PPT rekomendacijas, parengtas pastarąjį sutrikimą turintiems mokiniams (vaikams), daugiausiai susiduria didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigos.

Daugiausiai iššūkių taikant PPT rekomendacijas, skirtas įvairiapusių raidos sutrikimų turintiems mokiniams (vaikams), kyla vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigoms. Tuo tarpu PPT rekomendacijas, skirtas intelekto sutrikimą turintiems mokiniams (vaikams), taikyti sunkiausiai sekasi miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigoms.

2.6. Ugdymo įstaigų konsultacijos su pedagogine psichologine tarnyba dėl kylančių sunkumų įgyvendinant rekomendacijas

Tyrimo dalyvių buvo klausiama, ar kilus sunkumų jie kreipiasi į PPT dėl konsultacijų ir kaip dažnai tai daro.

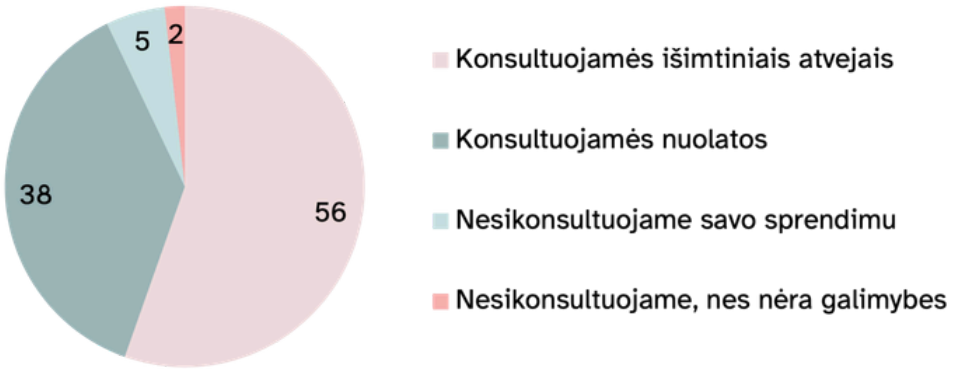

2.6.1 pav. Ugdymo įstaigų pasiskirstymas pagal konsultacijas su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.6.1 pav.), kad 55 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų su PPT konsultuojasi išimtiniais atvejais, 38 proc. konsultuojasi nuolatos, 5 proc. respondentų nesikonsultuoja savo sprendimu ir tik 2 proc. atsakiusiųjų nesikonsultuoja, nes tam nėra galimybės.

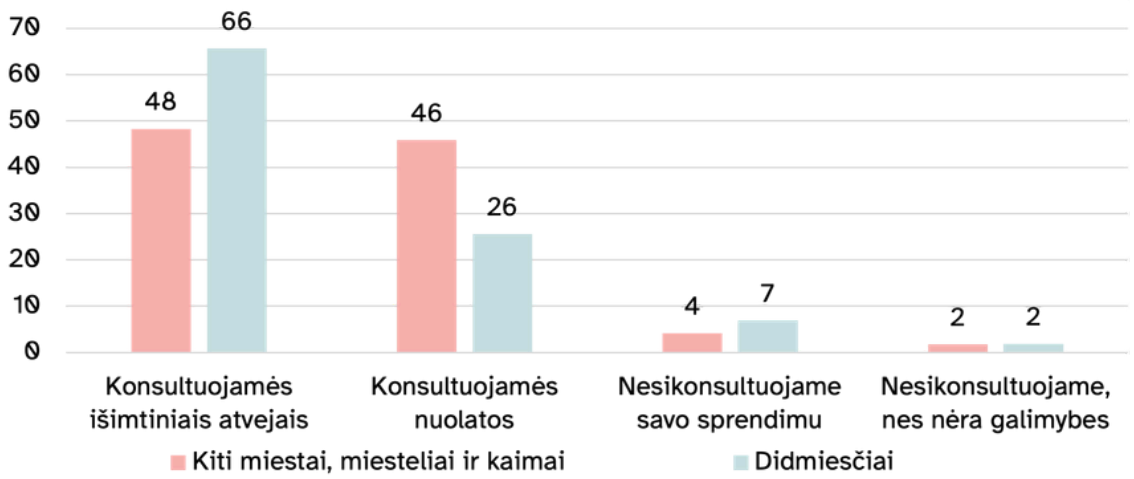

2.6.2 pav. Ugdymo įstaigų pasiskirstymas pagal konsultacijas su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas, priklausomai nuo vietovės (proc.)

Tyrime buvo analizuojama, ar kilus sunkumų ugdymo įstaigos kreipiasi į PPT, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės (2.6.2 pav.). Pritaikius chi – kvadrato (x^2) kriterijų rezultatai atskleidė, kad statistiškai reikšmingai daugiau kitų miestų, miestelių ir kaimų ugdymo įstaigų su PPT konsultuojasi nuolatos (46 proc.), nei tai daro didmiesčių ugdymo įstaigos (26 proc.). Tiesa, statistiškai reikšmingai daugiau (66 proc.) didmiesčių ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų su PPT konsultuojasi išimtiniais atvejais, palyginti su kitų miestų, miestelių ir kaimų ugdymo įstaigomis (48 proc.). Tuo tarpu didesnio nei 3 proc. skirtumo tarp nesikonsultuojančių su PPT ugdymo įstaigų, priklausomai nuo jų vietovės, rasta nebuvo.

Atliekant duomenų analizę taip pat buvo atsižvelgiama, ar kilus sunkumų ugdymo įstaigos kreipiasi į PPT, priklausomai nuo vykdomos ugdymo programos.

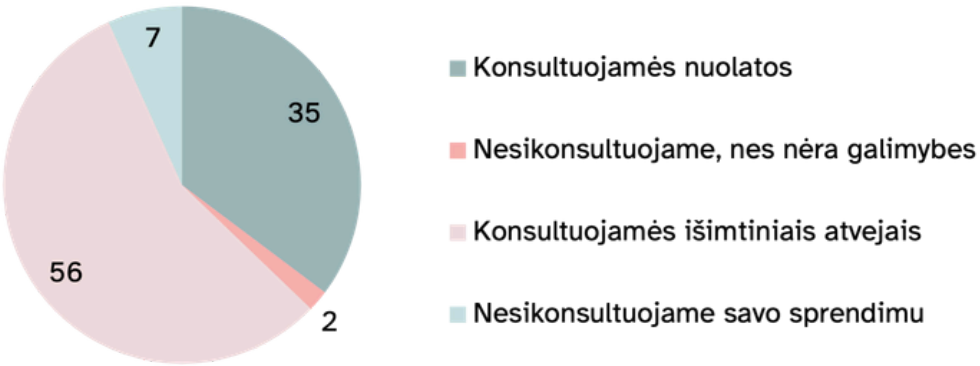

2.6.3 pav. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pasiskirstymas pagal konsultacijas su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas (proc.)

Rezultatai taip pat atskleidė (2.6.3 pav.), kad 35 proc. ikimokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų konsultuojasi su PPT nuolatos, 56 proc. konsultuojasi išimtiniais atvejais, 2 proc. nesikonsultuoja, nes neturi galimybės, o net 7 proc. ikimokyklinio ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų su PPT nesikonsultuoja savo sprendimu.

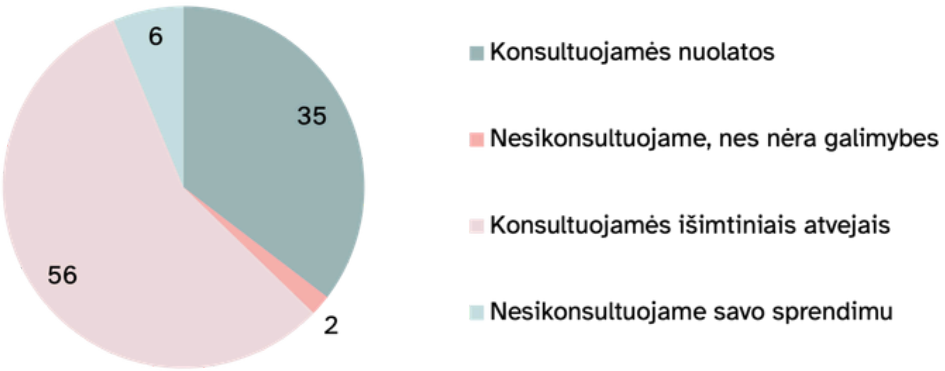

2.6.4 pav. Priešmokyklinio ugdymo įstaigų pasiskirstymas pagal konsultacijas su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas (proc.)

Rezultatai taip pat atskleidė (2.6.4 pav.), kad 35 proc. priešmokyklinio ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų konsultuojasi su PPT nuolatos, 56 proc. konsultuojasi išimtiniais atvejais, 2 proc. nesikonsultuoja, nes neturi galimybės, o 6 proc. dėl kylančių sunkumų su PPT nesikonsultuoja savo sprendimu.

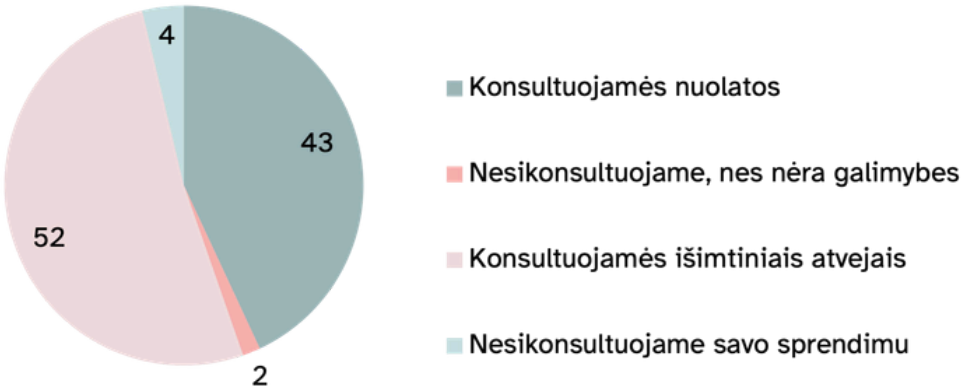

2.6.5 pav. Pradinio ugdymo įstaigų pasiskirstymas pagal konsultacijas su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas (proc.)

Duomenys taip pat parodė (2.6.5 pav.), kad 43 proc. pradinio ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų konsultuojasi su PPT nuolatos, 52 proc. konsultuojasi išimtiniais atvejais, 2 proc. nesikonsultuoja, nes neturi galimybės, o 4 proc. dėl kylančių sunkumų su PPT nesikonsultuoja savo sprendimu.

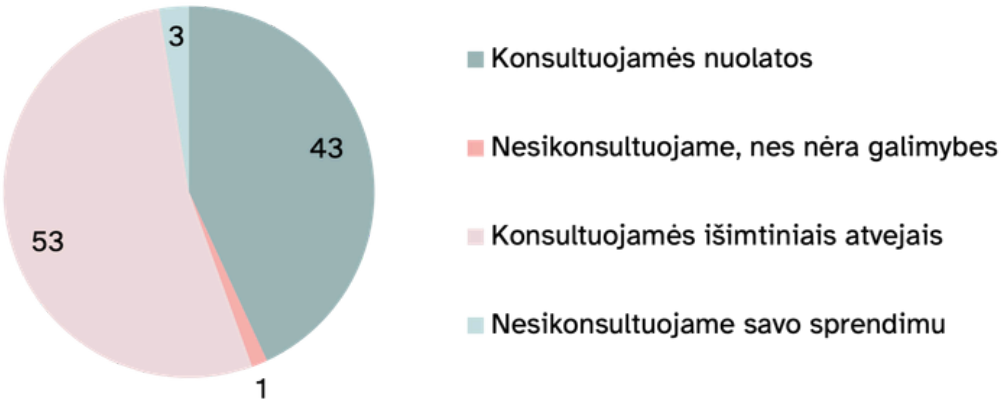

2.6.6 pav. Pagrindinio ugdymo įstaigų pasiskirstymas pagal konsultacijas su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.6.6 pav.), kad net 43 proc. pagrindinio ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų konsultuojasi su PPT nuolatos, 53 proc. konsultuojasi išimtiniais atvejais, 1 proc. nesikonsultuoja, nes neturi galimybės, ir tik 3 proc. dėl kylančių sunkumų su PPT nesikonsultuoja savo sprendimu.

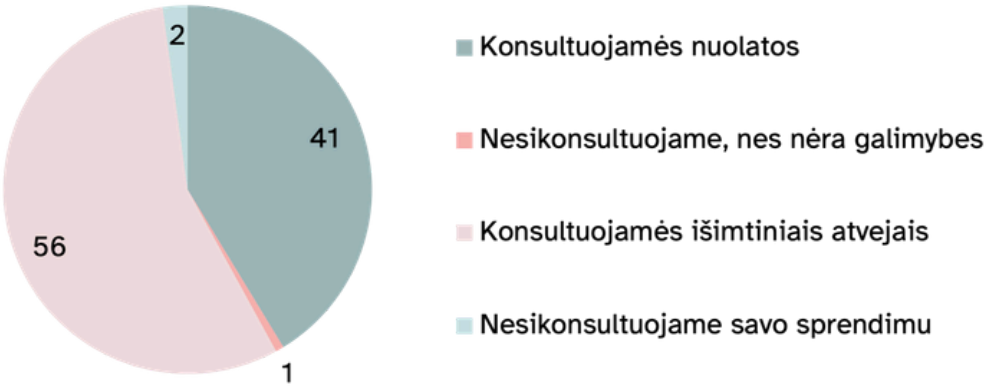

2.6.7 pav. Vidurinio ugdymo įstaigų pasiskirstymas pagal konsultacijas su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas (proc.)

Tyrimas parodė (2.6.7 pav.), kad net 41 proc. vidurinio ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų konsultuojasi su PPT nuolatos, 56 proc. konsultuojasi išimtiniais atvejais, tik 1 proc. nesikonsultuoja, nes neturi galimybės, ir tik 2 proc. dėl kylančių sunkumų su PPT nesikonsultuoja savo sprendimu.

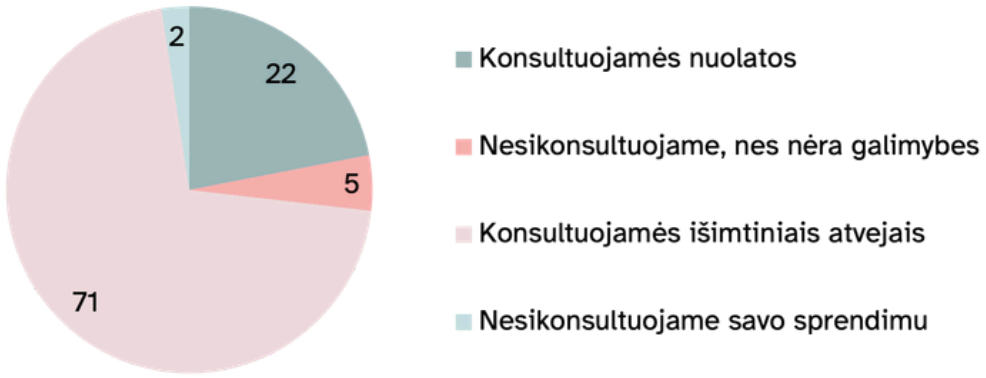

2.6.8 pav. Profesinio mokymo įstaigų pasiskirstymas pagal konsultacijas su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas (proc.)

Tyrimas parodė (2.6.8 pav.), kad 22 proc. profesinio mokymo programą vykdančių ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų konsultuojasi su PPT nuolatos, 71 proc. konsultuojasi išimtiniais atvejais, 5 proc. nesikonsultuoja, nes neturi galimybės, ir tik 2 proc. dėl kylančių sunkumų su PPT nesikonsultuoja savo sprendimu.

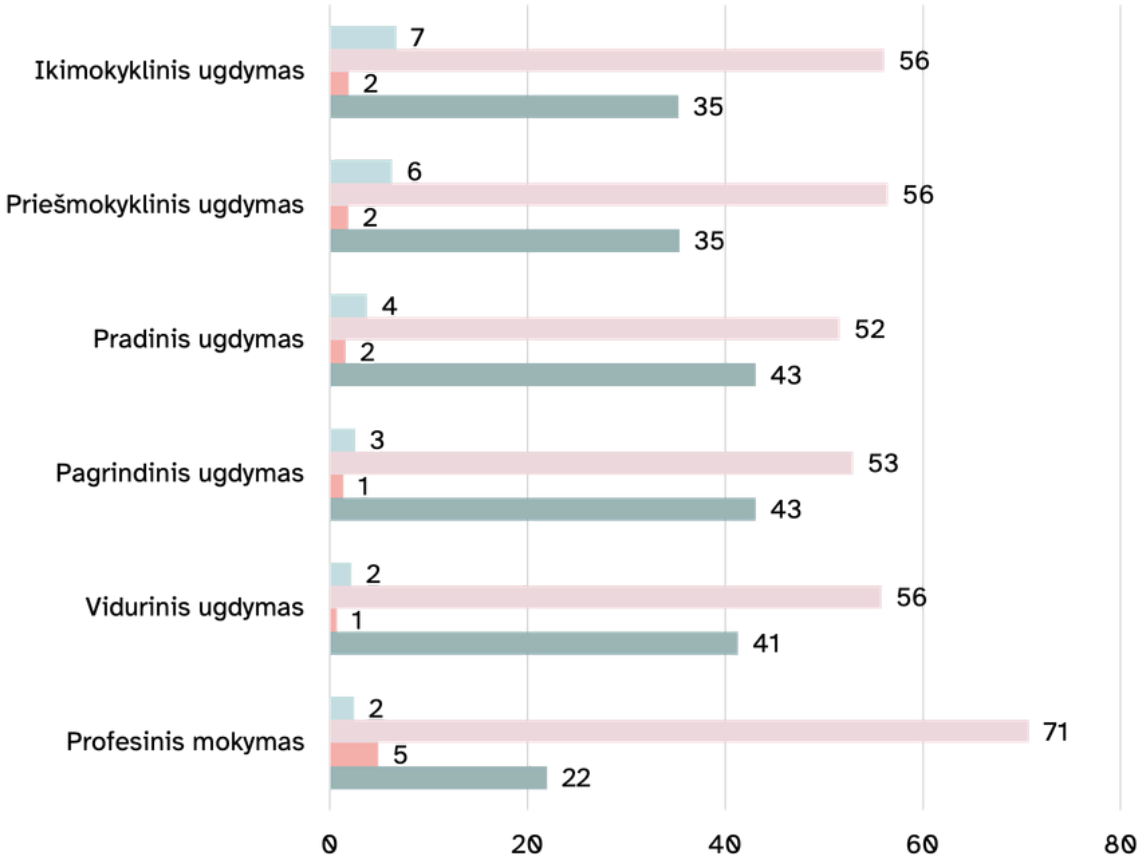

2.6.9 pav. Ugdymo įstaigų konsultacijos su PPT dėl kylančių sunkumų taikant PPT rekomendacijas, priklausomai nuo ugdymo programos (proc.)

Apibendrinus rezultatus matyti (2.6.9 pav.), kad nepriklausomai nuo vykdomos ugdymo programos, ugdymo įstaigos su PPT dėl rekomendacijų taikymo konsultuojasi išimtiniais atvejais. Daugiausia šį atsakymą pažymi profesinio mokymo programą vykdančios ugdymo įstaigos. Daugiausia su PPT nuolatos konsultuojasi pradinio ir pagrindinio ugdymo programas vykdančios ugdymo įstaigos. Su PPT dėl galimybių stokos daugiausia nesikonsultuoja profesinio mokymo įstaigos, o dėl sunkumų taikant PPT rekomendacijas savo sprendimu nesikonsultuoja daugiausia priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos.

2.7. Ugdymo įstaigų konsultacijos su pedagogine psichologine tarnyba dėl kylančių sunkumų įgyvendinant rekomendacijas

Tyrimo metu buvo klausiama, ar skiriasi PPT pateiktose rekomendacijose nurodytos ir realiai ugdymo įstaigoje teikiamos švietimo pagalbos apimtis.

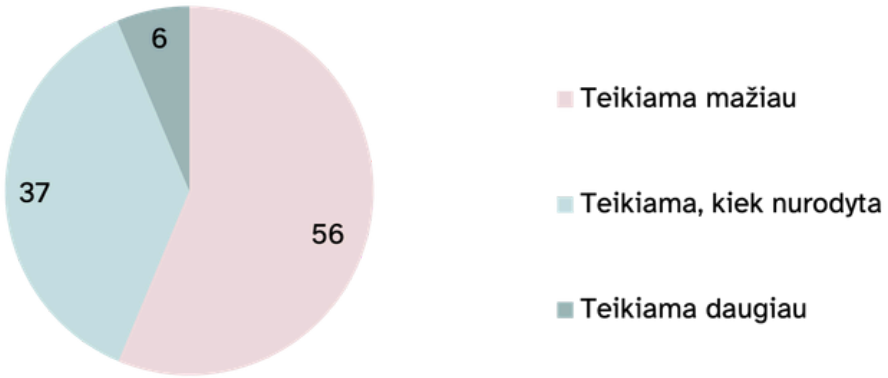

2.7.1 pav. Ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtis, palyginti su PPT rekomendacijose nurodyta (proc.)

Analizuojant respondentų atsakymus matyti (2.7.1 pav.), kad 56 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų teikia mažiau švietimo pagalbos, nei nurodyta PPT rekomendacijose, 37 proc. teikia tiek pagalbos, kiek yra nurodyta rekomendacijose, o 6 proc. respondentų teigia, jog savo atstovaujamoje ugdymo įstaigoje suteikia daugiau švietimo pagalbos, nei yra nurodyta PPT rekomendacijose.

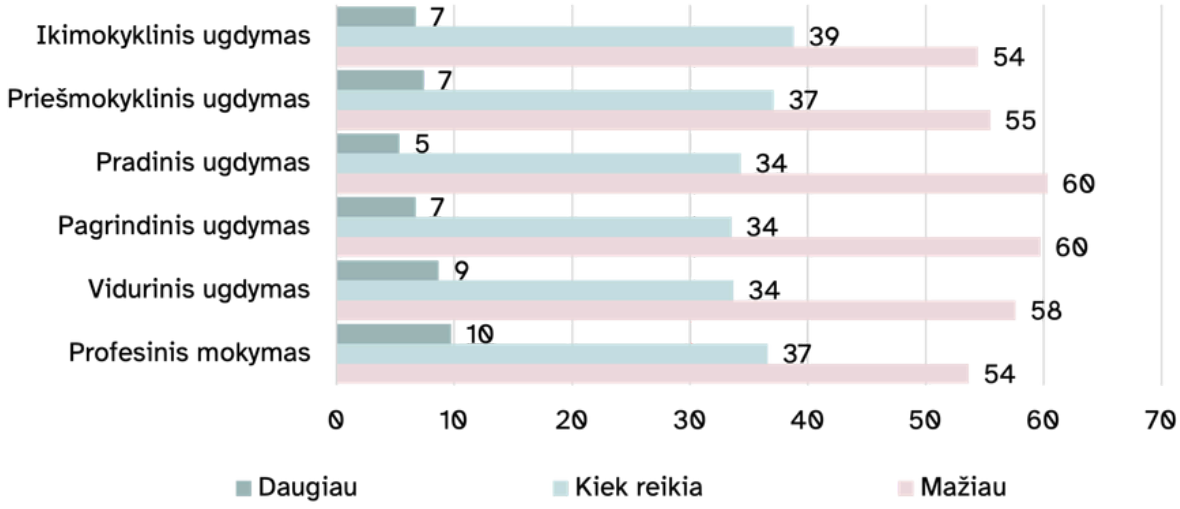

2.7.2 pav. Ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtis, palyginti su PPT rekomendacijose nurodyta, priklausomai nuo ugdymo programos (proc.)

Taip pat buvo analizuota, ar skiriasi PPT pateiktose rekomendacijose nurodyta ir reali ugdymo įstaigoje teikiamos švietimo pagalbos apimtis, priklausomai nuo vykdomos ugdymo programos. Rezultatai parodė (2.7.2 pav.), kad švietimo pagalbos apimtis nepriklauso nuo vykdomos ugdymo programos ir paprastai ugdymo įstaigose ji yra mažesnė, nei nurodyta PPT rekomendacijose.

Taip pat buvo analizuota, ar skiriasi PPT pateiktose rekomendacijose nurodyta ir realiai ugdymo įstaigoje teikiamos švietimo pagalbos apimtis, priklausomai nuo įstaigos vietovės.

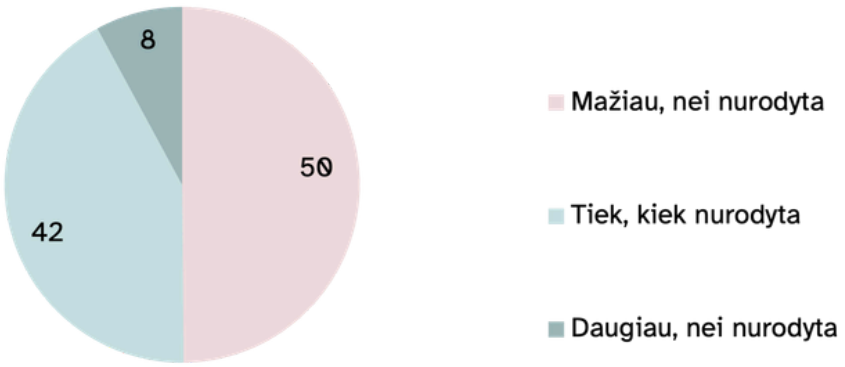

2.7.3 pav. Didmiesčių ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtis, palyginti su PPT rekomendacijose nurodyta (proc.)

Rezultatai parodė (2.7.3 pav.), kad net 50 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų teikia mažiau švietimo pagalbos, nei yra nurodyta PPT rekomendacijose. Tiek švietimo pagalbos, kiek nurodo PPT, teikia 42 proc. didmiesčių ugdymo įstaigų, o daugiau, nei nurodyta PPT rekomendacijose, švietimo pagalbos teikia 8 proc. didmiesčiuose esančių ugdymo įstaigų.

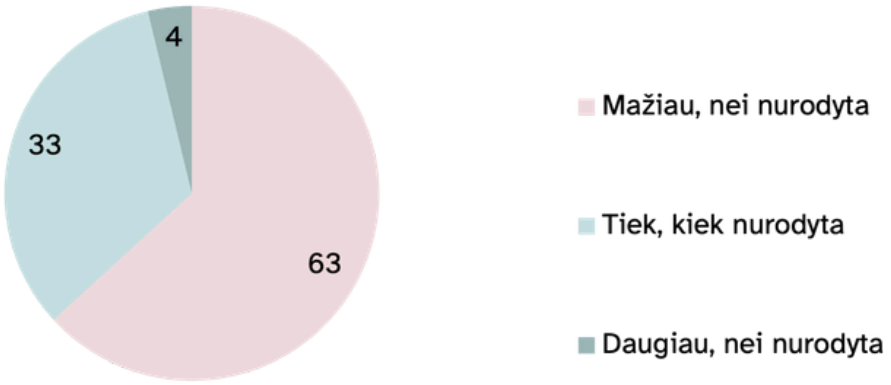

2.7.4 pav. Didesniųjų miestų (20 100 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtis, palyginti su PPT rekomendacijose nurodyta (proc.)

Rezultatai taip pat atskleidė (2.7.4 pav.), kad net 63 proc. didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų teikia mažiau švietimo pagalbos, nei yra nurodyta PPT rekomendacijose. Tiek švietimo pagalbos, kiek nurodo PPT, teikia 33 proc. didesniųjų miestų ugdymo įstaigų, o daugiau – tik 4 proc. ugdymo įstaigų.

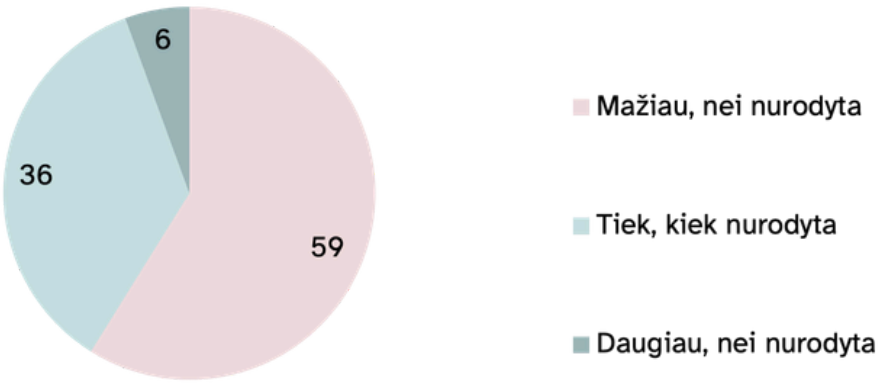

2.7.5 pav. Vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtis, palyginti su PPT rekomendacijose nurodyta (proc.)

Iš gautų duomenų matyti (2.7.5 pav.), kad 59 proc. vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų teikia mažiau švietimo pagalbos, nei yra nurodyta PPT rekomendacijose. Tiek švietimo pagalbos, kiek nurodo PPT, teikia 36 proc. vidutinio dydžio miestų ugdymo įstaigų, o daugiau pagalbos teikia 6 proc. vidutinio dydžio miestuose esančių ugdymo įstaigų.

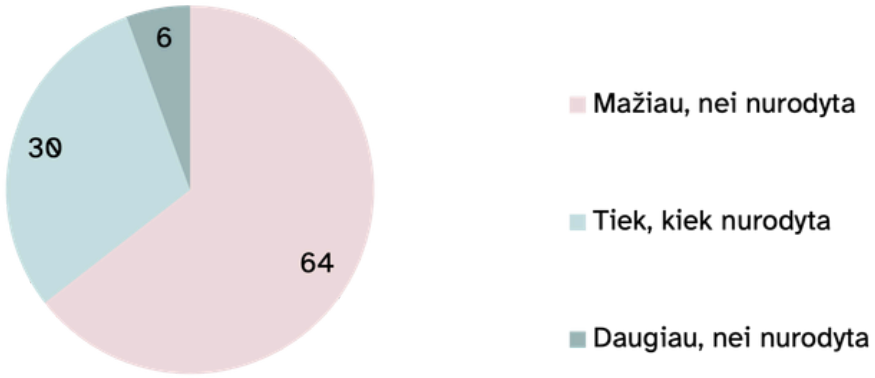

2.7.6 pav. Mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtis, palyginti su PPT rekomendacijose nurodyta (proc.)

Duomenys taip pat parodo (2.7.6 pav.), kad net 64 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų teikia mažiau švietimo pagalbos, nei yra nurodyta PPT rekomendacijose. Tiek švietimo pagalbos, kiek nurodo PPT, teikia 30 proc. ugdymo įstaigų, o daugiau pagalbos teikia 6 proc. mažuosiuose mieste esančių ugdymo įstaigų.

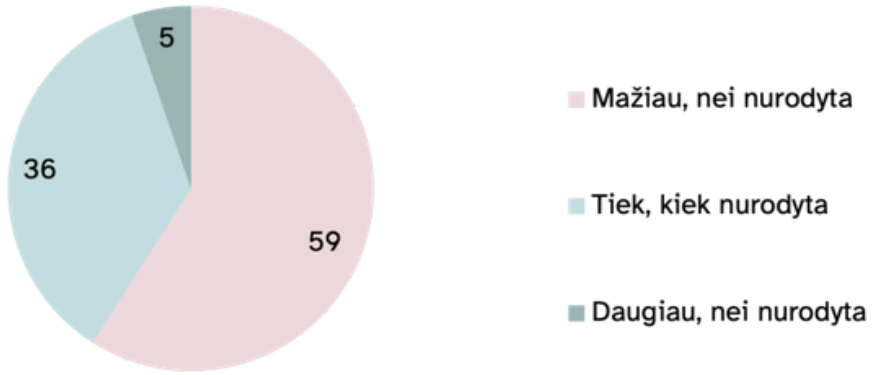

2.7.7 pav. Miestelių arba kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigose teikiamos švietimo pagalbos apimtis, palyginti su PPT rekomendacijose nurodyta (proc.)

Galiausiai, 59 proc. miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų teikia mažiau švietimo pagalbos, nei yra nurodyta PPT rekomendacijose. Tiek švietimo pagalbos, kiek nurodo PPT, teikia 36 proc. ugdymo įstaigų, o daugiau pagalbos teikia 5 proc. miesteliuose arba kaimuose esančių ugdymo įstaigų (2.7.7 pav.).

Apibendrinant galima teigti, kad net 56 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų teikia mažiau švietimo pagalbos, 37 proc. teikia tiek, kiek nurodyta PPT rekomendacijose, ir tik 6 proc. teikia daugiau švietimo pagalbos, nei nurodo PPT. Daugiau, nei nurodyta, švietimo pagalbos daugiausiai teikė didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų (8 proc.), o mažiau, nei nurodyta, švietimo pagalbos teikė mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigos (65 proc.).

2.8. Tobulintinos ugdymo įstaigų sritys ir sėkmingas pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijų pritaikymas

Tyrimo metu respondentų buvo klausta, kas, jų nuomone, lemia veiksmingą PPT pateiktų rekomendacijų pritaikymą ugdant mokinį (vaiką). Šis klausimas yra itin svarbus siekiant stiprinti būtent tas sritis, kurios ir lemia sklandų PPT rekomendacijų taikymą praktikoje. Galiausiai, šie duomenys gali būti naudingi ir priimant sisteminius sprendimus, pavyzdžiui, organizuojant mokymus konkrečioms švietimo bendruomenės grupėms.

2.8.1 pav. Veiksmingo PPT rekomendacijų pritaikymo ugdant mokinį (vaiką) veiksniai (proc.)

Gauti duomenys rodo (2.8.1 pav.), kad 83 proc. tyrime dalyvavusių ugdymo įstaigų pažymi specialistų kompetencijas, 80 proc. įvardija mokytojų žinias ir įgūdžius, 72 proc. pabrėžia pakankamą žmogiškųjų išteklių kiekį ugdymo įstaigoje, 70 proc. įvardija VGK bendradarbiavimą su mokytojais, 69 proc. pažymi VGK bendradarbiavimą su tėvais (globėjais, rūpintojais), 67 proc. pažymi teigiamas ugdymo įstaigos bendruomenės nuostatas SUP turinčių mokinių (vaikų) atžvilgiu, 66 proc. įvardija mokymo metodų ir būdų taikymo įvairovę. Kitus sėkmingą PPT rekomendacijų pritaikymą lemiančius veiksnius pažymi mažiau nei 57 proc. tyrime dalyvavusių respondentų.

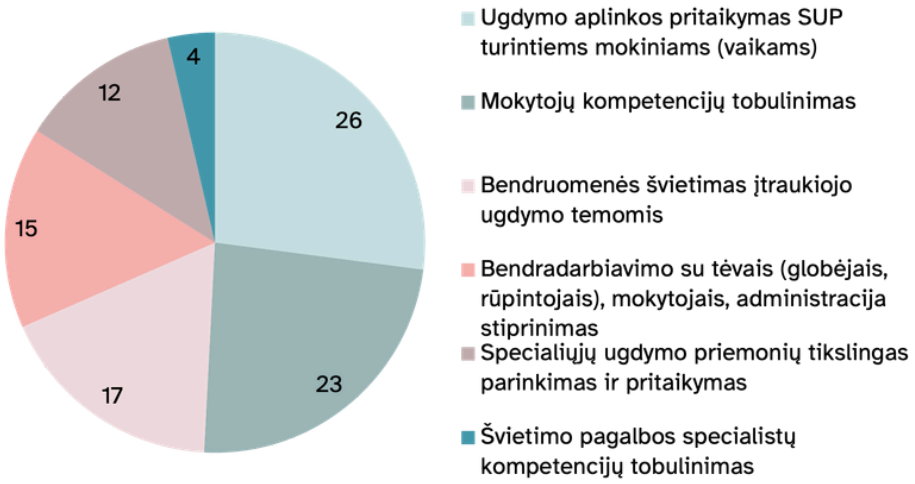

2.8.2 pav. Sritis, kurią, respondentų nuomone, svarbiausia stiprinti jų ugdymo įstaigoje (proc.)

Atliekant tyrimą VGK pirmininkų buvo klausta, kokią sritį, jų nuomone, svarbiausia stiprinti jų atstovaujamoje ugdymo įstaigoje. Rezultatai atskleidė (2.8.2 pav.), kad net 26 proc. respondentų įvardijo ugdymo aplinkos pritaikymą SUP turintiems mokiniams (vaikams), 23 proc. pažymėjo mokytojų kompetencijų tobulinimą. Tiesa, švietimo pagalbos specialistų kompetencijų tobulinimą, kaip stiprintiną sritį, įvardijo mažiausias skaičius tyrime dalyvavusių VGK pirmininkų (4 proc.).

Taip pat buvo tirta, kokią sritį, respondentų nuomone, svarbiausia stiprinti jų atstovaujamoje ugdymo įstaigoje, priklausomai nuo įstaigos vietovės.

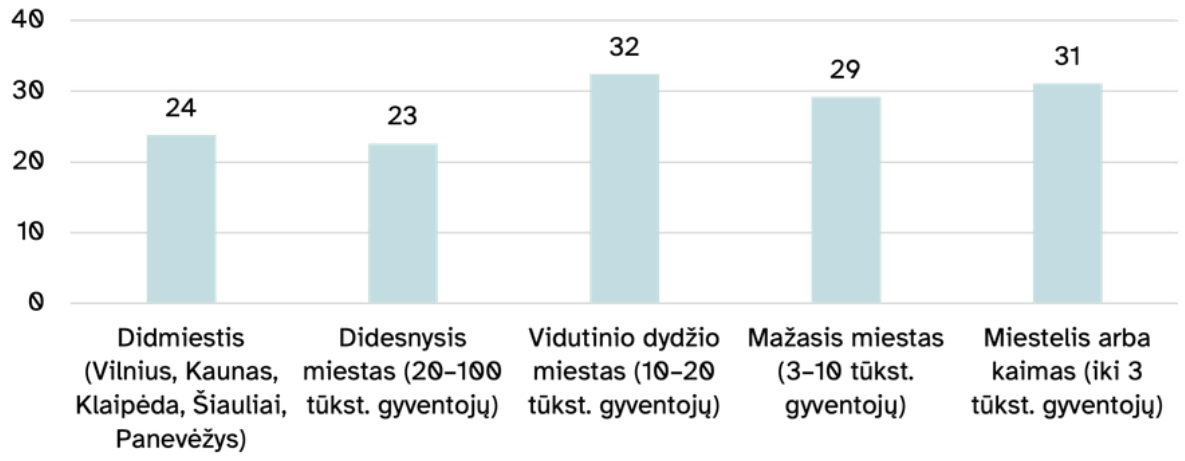

2.8.3 pav. Ugdymo įstaigos pagal tobulintiną sritį (aplinkos pritaikymas SUP turintiems mokiniams (vaikams)), priklausomai nuo įstaigos vietovės (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.8.3 pav.), kad ugdymo aplinkos pritaikymą SUP turintiems mokiniams (vaikams), kaip tobulintiną ugdymo įstaigos sritį, daugiausiai įvardijo vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų) (32 proc.), miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) (31 proc.) ugdymo įstaigos. Tuo tarpu ugdymo aplinkos pritaikymą SUP turintiems mokiniams (vaikams), kaip tobulintiną sritį, mažiausiai pažymėjo didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) (23 proc.) ir didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (24 proc.) ugdymo įstaigos.

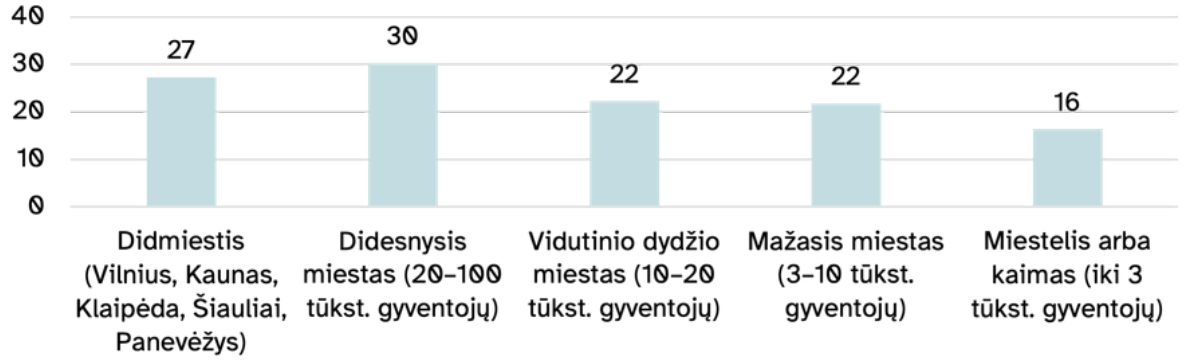

2.8.4 pav. Ugdymo įstaigos pagal tobulintiną sritį (mokytojų kompetencijų tobulinimas), priklausomai nuo įstaigos vietovės (proc.)

Duomenys taip pat parodė (2.8.4 pav.), kad mokytojų kompetencijų tobulinimą, kaip tobulintiną ugdymo įstaigos sritį, daugiausiai įvardijo didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) (30 proc.) ir didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (27 proc.) ugdymo įstaigos.

Įdomu tai, kad mokytojų kompetencijų tobulinimą, kaip stiprintiną ugdymo įstaigos sritį, mažiausiai pažymėjo mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) (22 proc.) ir miestelių bei kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) (16 proc.) ugdymo įstaigos.

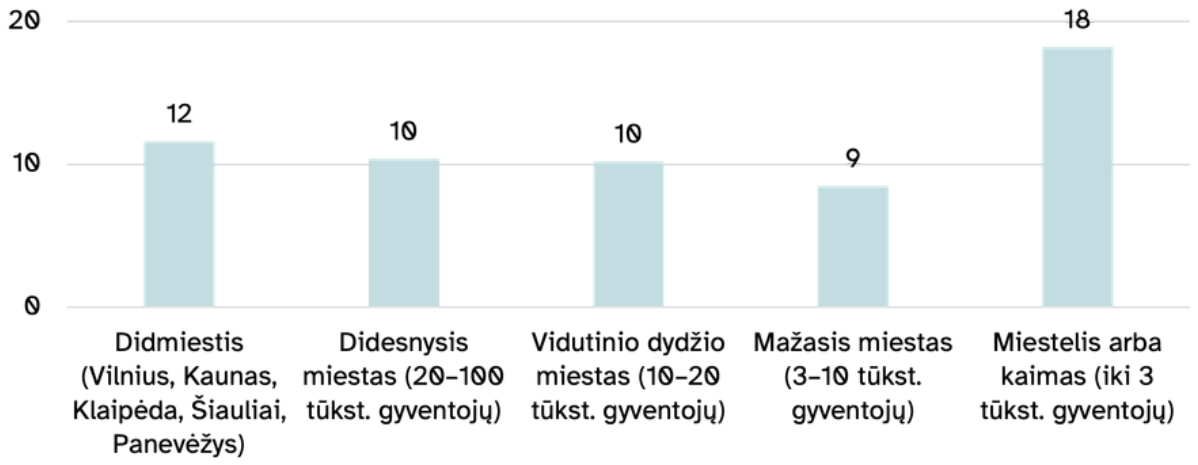

2.8.5 pav. Ugdymo įstaigos pagal tobulintiną sritį (specialiųjų ugdymo priemonių tikslingas parinkimas ir pritaikymas), priklausomai nuo įstaigos vietovės (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.8.5 pav.), kad specialiųjų ugdymo priemonių tikslingą parinkimą ir pritaikymą, kaip tobulintiną ugdymo įstaigos sritį, daugiausiai įvardijo miestelių bei kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) (18 proc.) ir didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (12 proc.) ugdymo įstaigos. Tuo tarpu specialiųjų ugdymo priemonių tikslingą parinkimą ir pritaikymą, kaip tobulintiną sritį, mažiausiai pažymėjo mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) (9 proc.) ugdymo įstaigos.

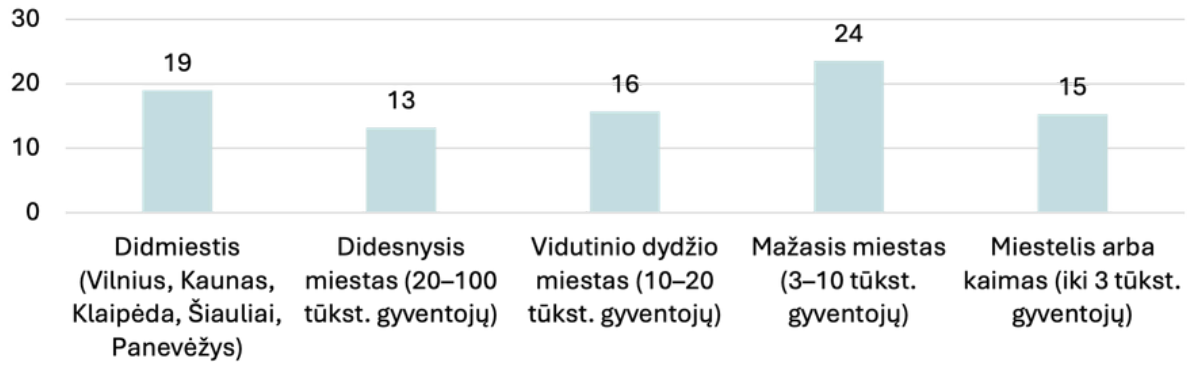

2.8.6 pav. Ugdymo įstaigos pagal tobulintiną sritį (bendruomenės švietimas įtraukiojo ugdymo temomis),priklausomai nuo įstaigos vietovės (proc.)

Duomenys taip pat parodė (2.8.6 pav.), kad bendruomenės švietimą įtraukiojo ugdymo temomis, kaip tobulintiną ugdymo įstaigos sritį, daugiausiai įvardijo mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) (24 proc.) ir didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (19 proc.) ugdymo įstaigos. Įdomu tai, kad bendruomenės švietimą įtraukiojo ugdymo temomis, kaip stiprintiną sritį, mažiausiai pažymėjo mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) (13 proc.) ir miestelių bei kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) (15 proc.) ugdymo įstaigos.

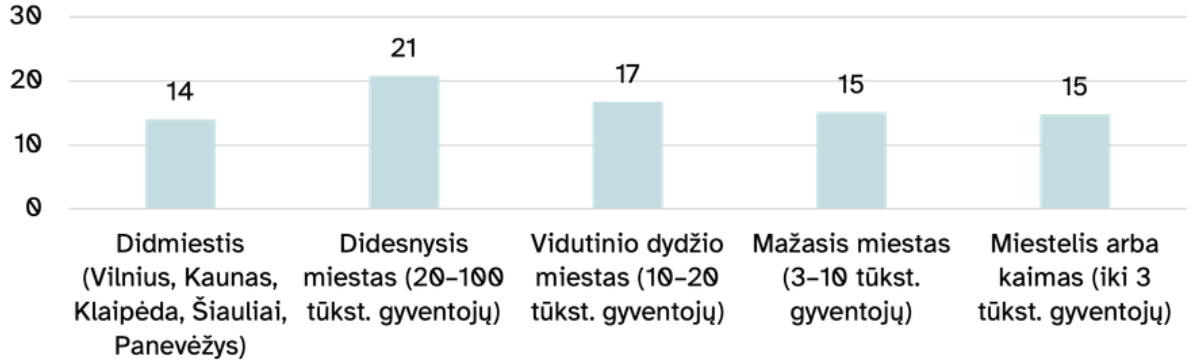

2.8.7 pav. Ugdymo įstaigos pagal tobulintiną sritį (bendradarbiavimo su tėvais (globėjais, rūpintojais), mokytojais, administracija stiprinimas), priklausomai nuo įstaigos vietovės (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.8.7 pav.), kad bendradarbiavimo su tėvais (globėjais, rūpintojais), mokytojais, administracija stiprinimą, kaip tobulintiną ugdymo įstaigos sritį, daugiausiai įvardijo didelių miestų (20–100 tūkst. gyventojų) (21 proc.) ir vidutinio dydžio miestų (10–20 tūkst. gyventojų) (17 proc.) ugdymo įstaigos. Tuo tarpu bendradarbiavimo su tėvais (globėjais, rūpintojais), mokytojais, administracija stiprinimą, kaip tobulintiną sritį, mažiausiai pažymėjo didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (14 proc.) ugdymo įstaigos.

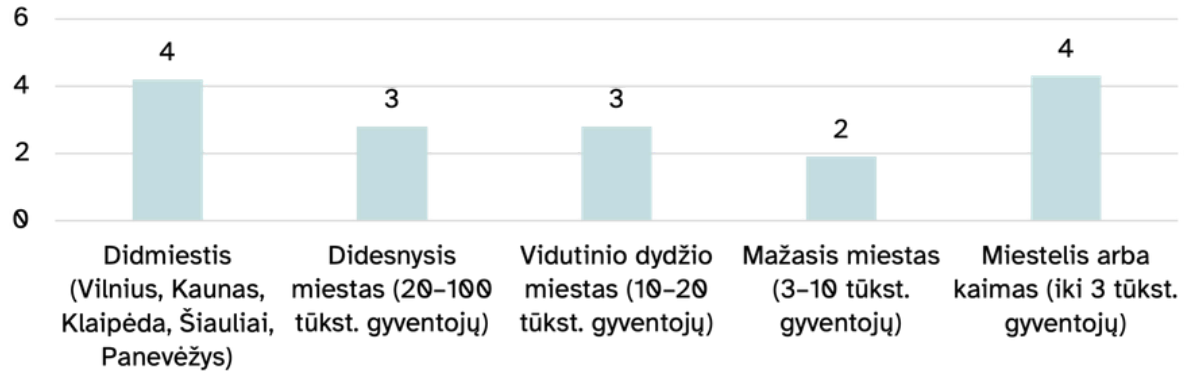

2.8.8 pav. Ugdymo įstaigos pagal tobulintiną sritį (švietimo pagalbos specialistų kompetencijų tobulinimas), priklausomai nuo įstaigos vietovės (proc.)

Duomenys taip pat parodė (2.8.8 pav.), kad švietimo pagalbos specialistų kompetencijų tobulinimą, kaip stiprintiną ugdymo įstaigos sritį, daugiausiai įvardijo miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) (4 proc.) ir didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (4 proc.) ugdymo įstaigos. Tuo tarpu švietimo pagalbos specialistų kompetencijų tobulinimą, kaip stiprintiną sritį, mažiausiai pažymėjo mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) (2 proc.) ugdymo įstaigos.

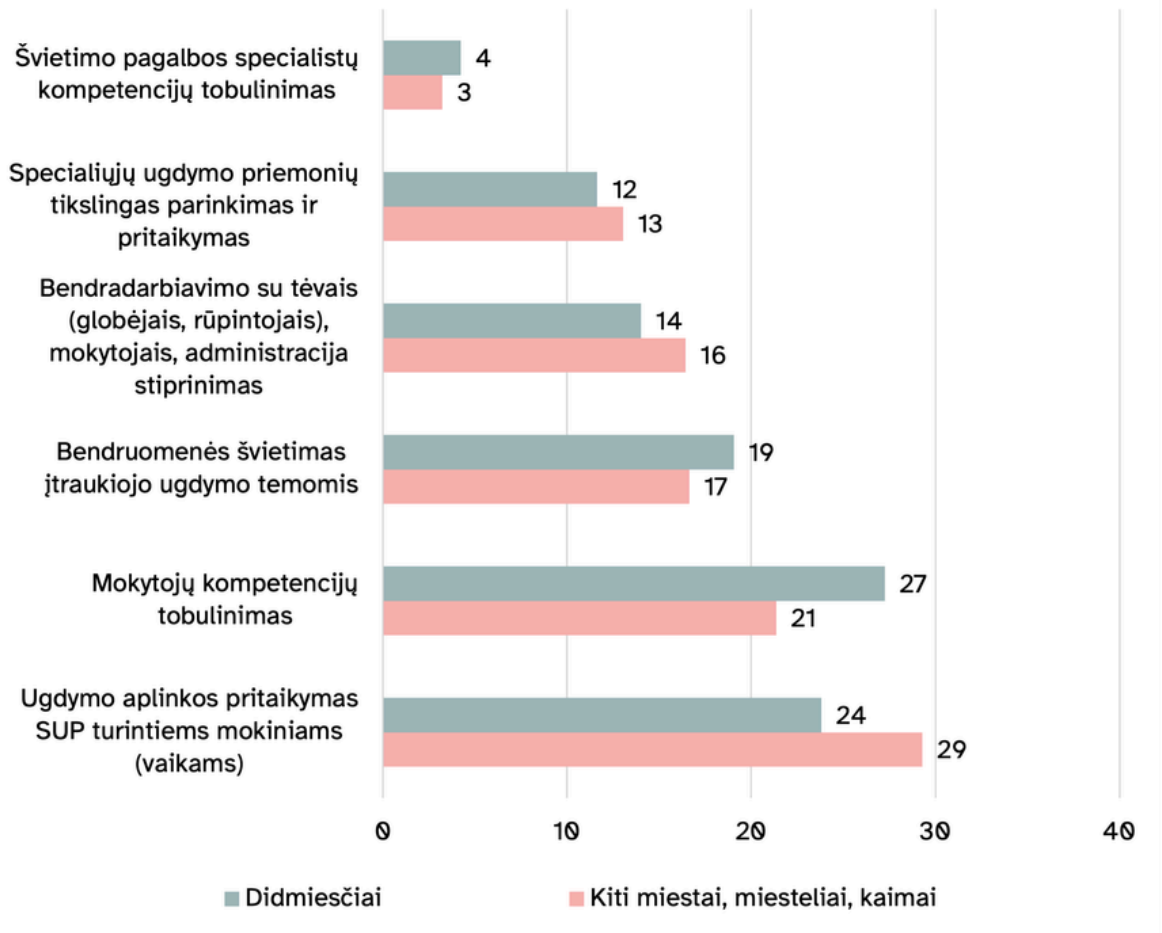

2.8.9 pav. Sritys, kurias, respondentų nuomone, reikia stiprinti jų atstovaujamoje ugdymo įstaigoje, priklausomai nuo įstaigos vietovės (proc.)

Apibendrinant, buvo tirta, kokią sritį, respondentų nuomone, svarbiausia stiprinti jų atstovaujamoje ugdymo įstaigoje, priklausomai nuo įstaigos vietovės. Rezultatai parodė (2.8.9 pav.), kad labiausiai skiriasi atsakymai apie ugdymo aplinkos pritaikymą – šią sritį išskyrė 24 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ir 29 proc. kitų miestų, miestelių ir kaimų ugdymo įstaigų, ir apie mokytojų kompetencijų tobulinimą – šią sritį išskyrė 27 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ir 21 proc. kitų miestų, miestelių ir kaimų ugdymo įstaigų. Atsakymai apie kitas sritis, kurias svarbiausia tobulinti, nesiskyrė daugiau nei 3 proc.

2.9. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių (vaikų) sunkumai ugdymo įstaigoje

Tyrimo metu respondentų buvo klausta, su kokiais sunkumais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai) jų atstovaujamoje ugdymo įstaigoje. Tai padeda išsiaiškinti, kokios esminės kliūtys labiausiai apsunkina SUP turinčių mokinių (vaikų) ugdymąsi, o pastarąsias identifikavus galima kryptingiau taikyti pagalbos priemones.

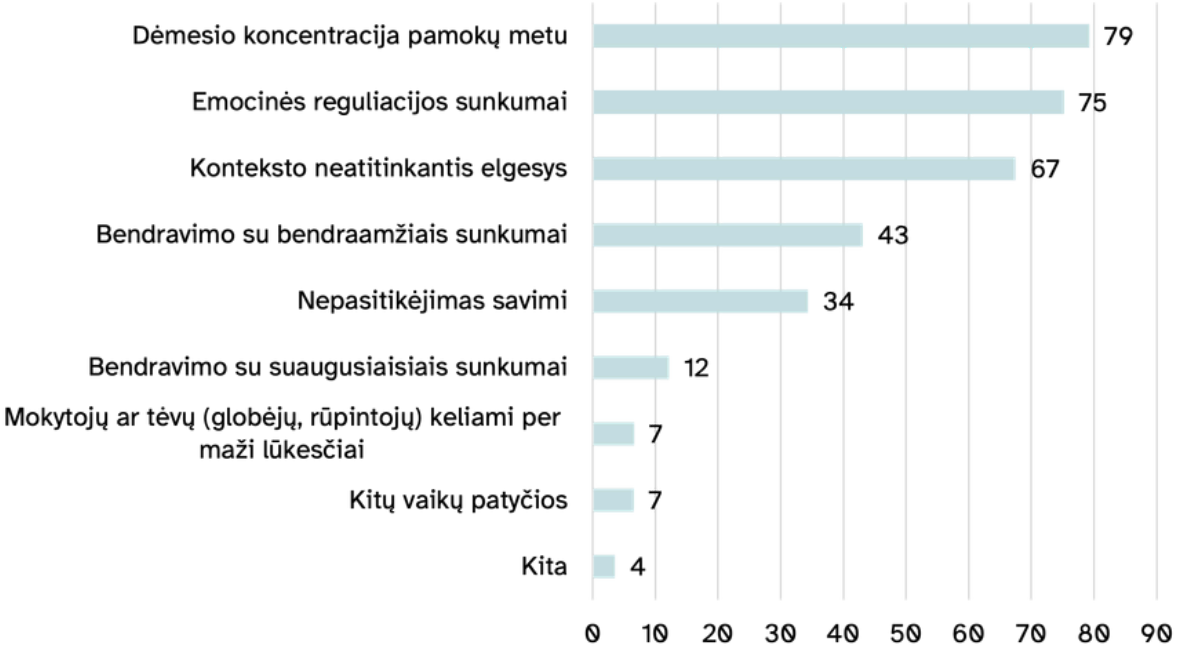

2.9.1 pav. Sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai) (proc.)

Rezultatai parodė (2.9.1 pav.), kad net 79 proc. ugdymo įstaigų pastebi SUP turinčių mokinių (vaikų) dėmesio koncentracijos sunkumų pamokų metu, 75 proc. pastebi emocinės reguliacijos sunkumų, 67 proc. įvardija SUP turinčių mokinių (vaikų) sunkumus laikantis kontekstą atitinkančio elgesio normų, 43 proc. įvardija sunkumus bendravimo su bendraamžiais srityje, o 34 proc. ugdymo įstaigų pažymi, jog SUP turintys mokiniai (vaikai) nepasitiki savimi. Tuo tarpu, remiantis anketos duomenimis, kitus sunkumus įvardijo mažiau nei 13 proc. atsakiusiųjų.

Taip pat analizuota, su kokiais sunkumais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai) ugdymo įstaigoje, priklausomai nuo vykdomos ugdymo programos.

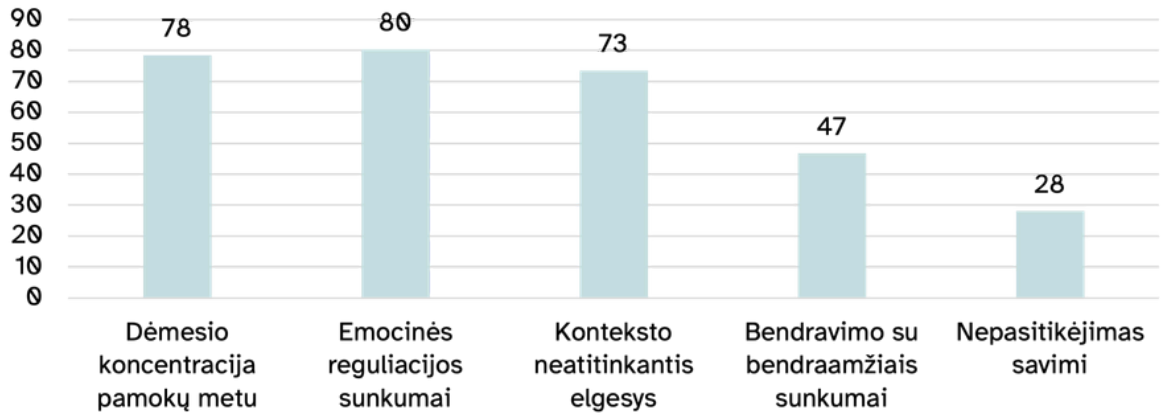

2.9.2 pav. Sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), besimokantys pagal ikimokyklinio ugdymo programą (proc.)

Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė (2.9.2 pav.), kad daugiausiai ikimokyklinio ugdymo įstaigų pažymi SUP turinčių mokinių (vaikų) emocinės reguliacijos sunkumus (80 proc.) ir dėmesio koncentracijos pamokų metu sunkumus (78 proc.). Tuo tarpu mažiausiai ikimokyklinio ugdymo įstaigų pažymi nepasitikėjimą savimi (28 proc.).

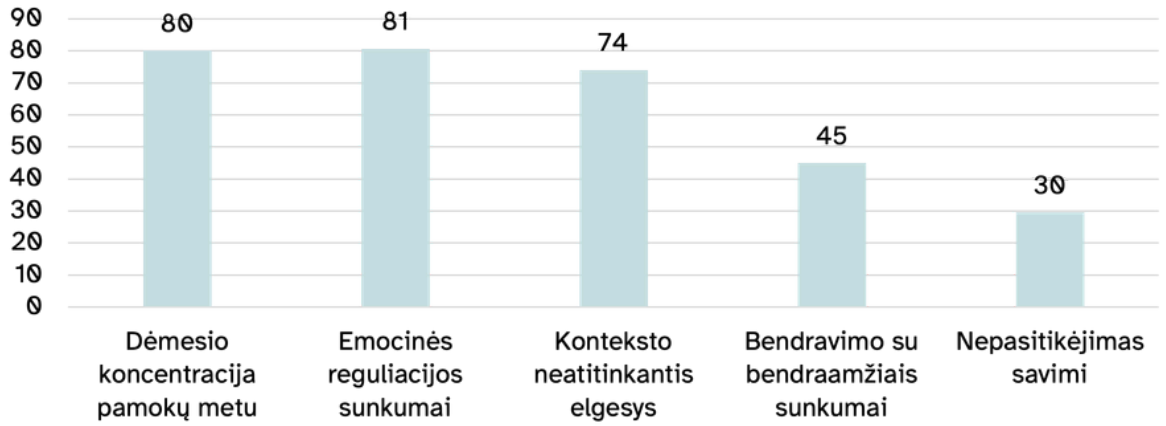

2.9.3 pav. Sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), besimokantys pagal priešmokyklinio ugdymo programą (proc.)

Duomenys parodė (2.9.3 pav.), kad daugiausiai priešmokyklinio ugdymo įstaigų pažymi SUP turinčių mokinių (vaikų) emocinės reguliacijos sunkumus (81 proc.) ir dėmesio koncentracijos pamokų metu sunkumus (80 proc.). Tuo tarpu mažiausiai priešmokyklinio ugdymo įstaigų pažymi nepasitikėjimą savimi (30 proc.).

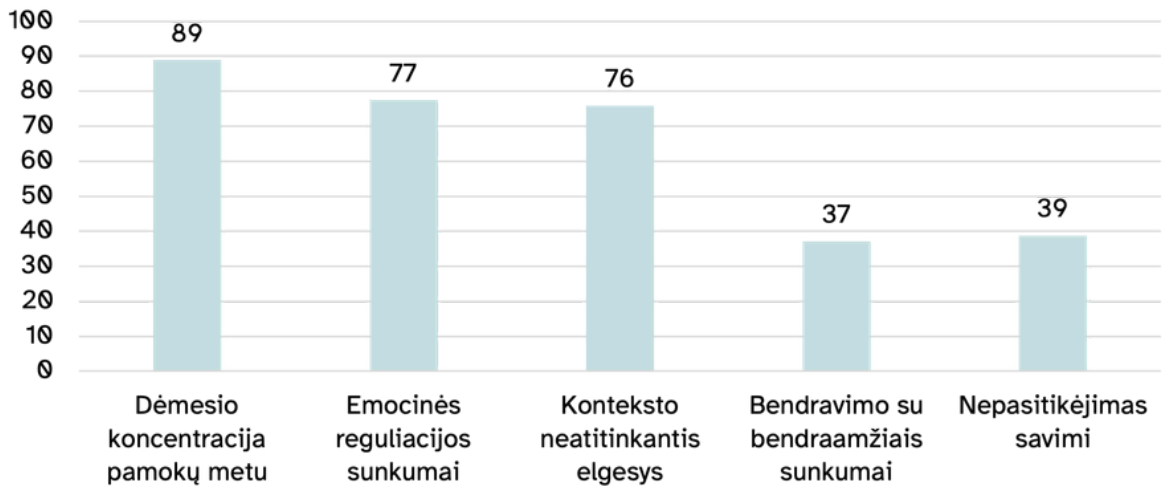

2.9.4 pav. Sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), besimokantys pagal pradinio ugdymo programą (proc.)

Taip pat duomenys parodė (2.9.4 pav.), kad daugiausiai pradinio ugdymo įstaigų pažymi SUP turinčių mokinių (vaikų) dėmesio koncentracijos pamokų metu sunkumus (89 proc.) ir emocinės reguliacijos sunkumus (77 proc.). Tuo tarpu mažiausiai pradinio ugdymo įstaigų pažymi bendravimo su bendraamžiais sunkumus (37 proc.).

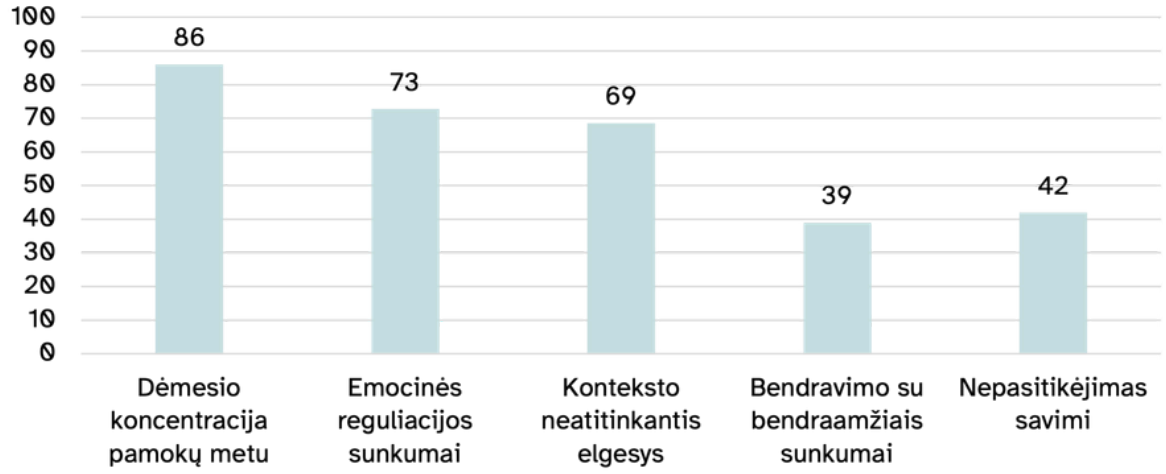

2.9.5 pav. Sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), besimokantys pagal pagrindinio ugdymo programą (proc.)

Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė (2.9.5 pav.), kad daugiausiai pagrindinio ugdymo įstaigų pažymi SUP turinčių mokinių (vaikų) dėmesio koncentracijos pamokų metu sunkumus (86 proc.) ir emocinės reguliacijos sunkumus (73 proc.). Tuo tarpu mažiausiai pagrindinio ugdymo įstaigų pažymi bendravimo su bendraamžiais sunkumus (39 proc.).

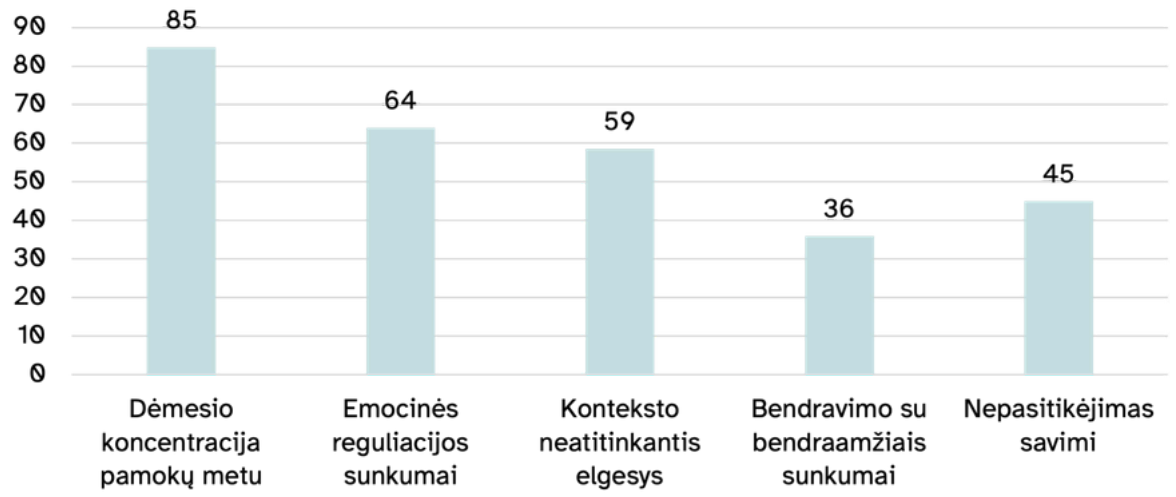

2.9.6 pav. Sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), besimokantys pagal vidurinio ugdymo programą (proc.)

Duomenys parodė (2.8.6 pav.), kad daugiausiai vidurinio ugdymo įstaigų pažymi SUP turinčių mokinių (vaikų) dėmesio koncentracijos pamokų metu sunkumus (85 proc.) ir emocinės reguliacijos sunkumus (64 proc.). Tuo tarpu mažiausiai vidurinio ugdymo įstaigų pažymi bendravimo su bendraamžiais sunkumus (36 proc.).

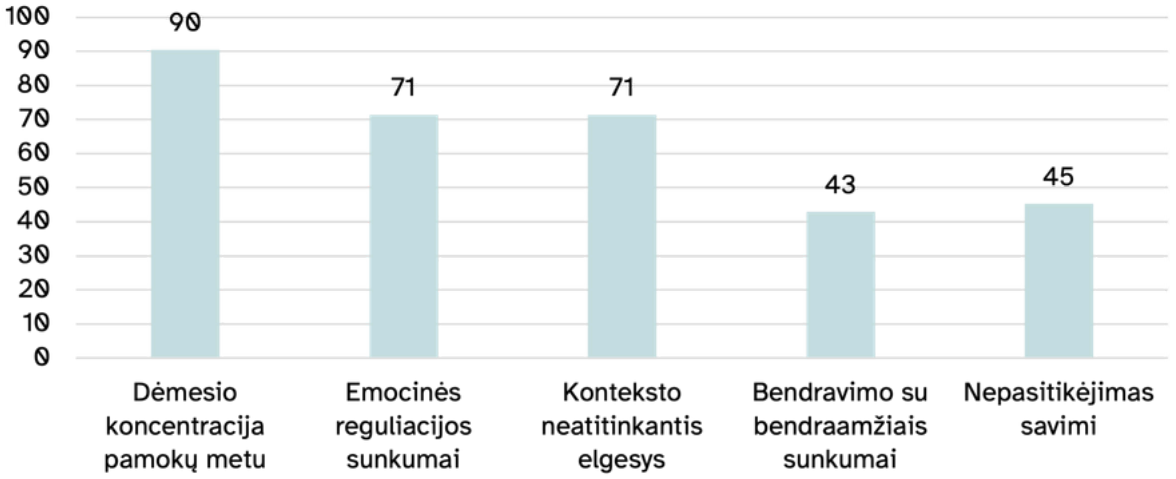

2.9.7 pav. Sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), besimokantys pagal profesinio mokymo programą (proc.)

Duomenys atskleidė (2.9.7 pav.), kad daugiausiai profesinio mokymo įstaigų pažymi SUP turinčių mokinių (vaikų) dėmesio koncentracijos pamokų metu sunkumus (90 proc.), konteksto neatitinkančio elgesio sunkumus ir emocinės reguliacijos sunkumus (71 proc.).

Tuo tarpu mažiausiai profesinio mokymo įstaigų pažymi bendravimo su bendraamžiais sunkumus (43 proc.).

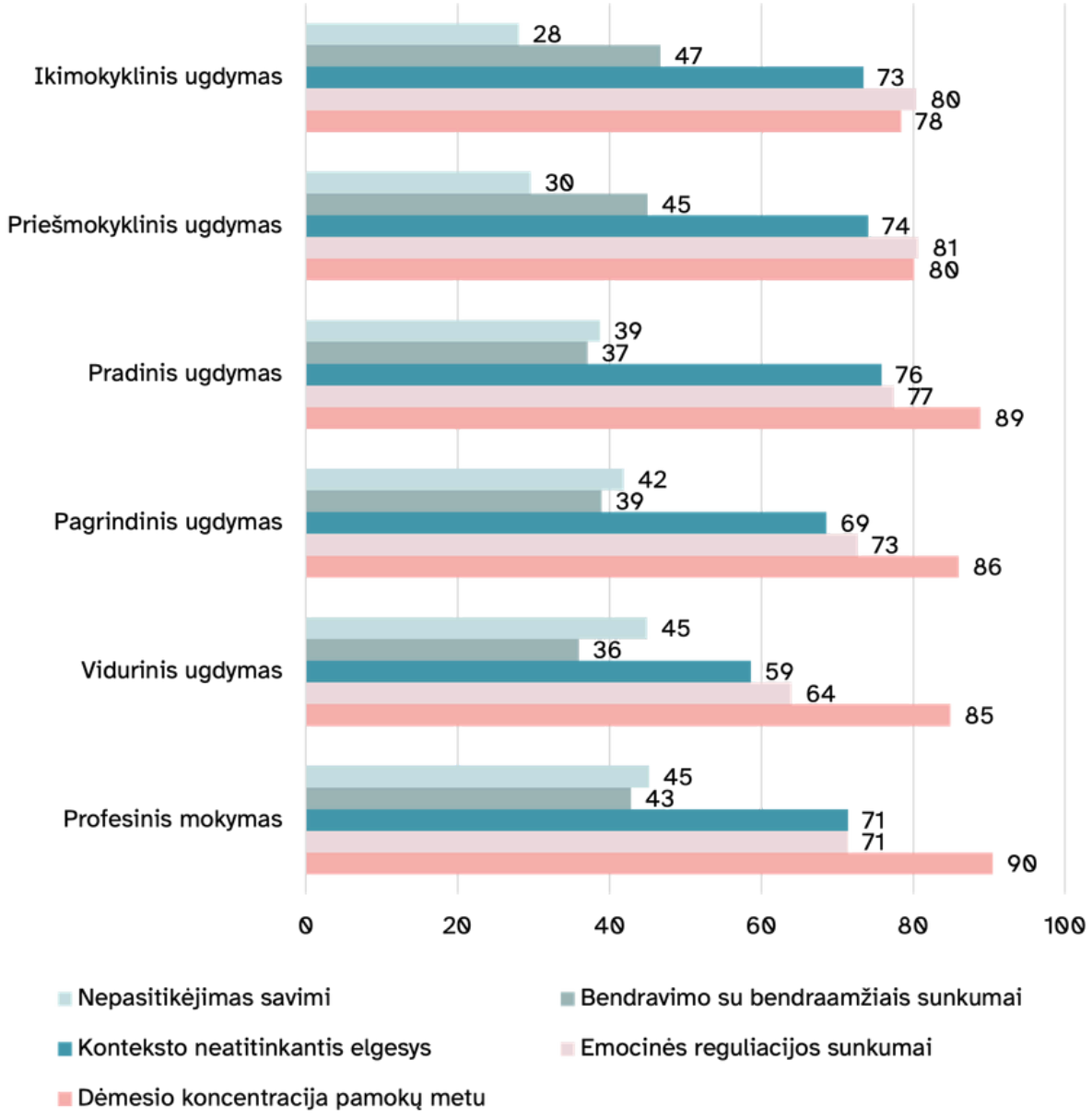

2.9.8 pav. Sunkumai, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), priklausomai nuo ugdymo programos (proc.)

Apibendrinti rezultatai parodė (2.9.8 pav.), kad su dėmesio koncentracijos sunkumais dažniausiai susiduria pagal profesinio mokymo programą besimokantys SUP turintys mokiniai (vaikai). Su nepasitikėjimu savimi daugiausia susiduria pagal profesinio mokymo ir vidurinio ugdymo programas besimokantys mokiniai (vaikai). Su konteksto neatitinkančio elgesio sunkumais daugiausia susiduria pradinio ugdymo pakopoje besimokantys mokiniai (vaikai).

Su bendravimo sunkumais dažniausiai susiduria ikimokyklinio amžiaus mokiniai (vaikai), o su emocinės reguliacijos sunkumais dažniausiai susiduria ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pakopų mokiniai (vaikai).

Atsižvelgiant į tai, kad visose ugdymo programose, išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio, daugiausia buvo įvardyti SUP turinčių mokinių (vaikų) dėmesio koncentracijos sunkumai pamokų metu, buvo nuspręsta atlikti nepriklausomų imčių Studento T testo analizę ir išsiaiškinti, ar šie sunkumai yra susiję su mokinių (vaikų) skaičiumi ugdymo įstaigoje.

2.9.1 lentelė. SUP turinčių mokinių (vaikų), kurie susiduria (nesusiduria) su dėmesio koncentracijos sunkumais, ir mokinių (vaikų) skaičiaus ugdymo įstaigoje vidurkių palyginimas

	Susiduria su dėmesio koncentracijos sunkumais		**Nesusiduria su dėmesio koncentracijos sunkumais**		t(899)	p
	M	SD	M	SD		
Mokinių (vaikų) skaičius ugdymo įstaigoje	367,99	283,610	308,74	247,60	-2,59	0,01

Rezultatai atskleidė (2.9.1 lentelė), kad ugdymo įstaigose, kurios SUP turinčių mokinių (vaikų) dėmesio koncentracijos sunkumus pamokų metu įvardija kaip sunkumą, su kuriuo SUP turintys mokiniai (vaikai) susiduria dažniausiai, mokosi statistiškai daugiau mokinių (vaikų) (M = 368, SD = 2836) nei tose, kurios šio sunkumo nepažymėjo (M = 308,7, SD = 247,6).

Taip pat tyrime buvo bandoma išsiaiškinti, su kokiais sunkumais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės.

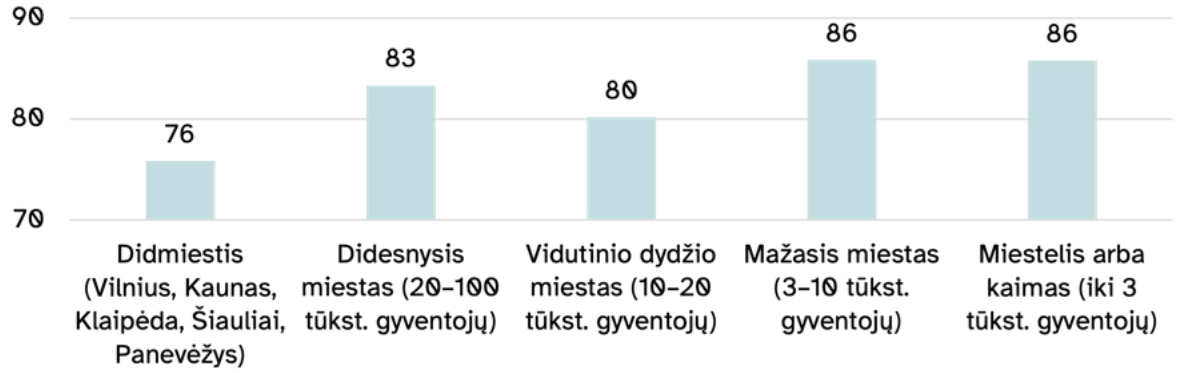

2.9.8 pav. Ugdymo įstaigų, dėmesio koncentracijos sunkumus pamokų metu nurodžiusių kaip vienus iš sunkumų, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), dalis pagal įstaigos vietovę (proc.)

Taigi rezultatai atskleidė (2.9.8 pav.), kad dėmesio koncentracijos sunkumus pamokų metu, kaip vienus iš sunkumų, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), daugiausiai pažymi miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) (86 proc.) bei mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) (86 proc.) ugdymo įstaigos, tuo tarpu mažiausiai juos įvardija didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (76 proc.) ugdymo įstaigos.

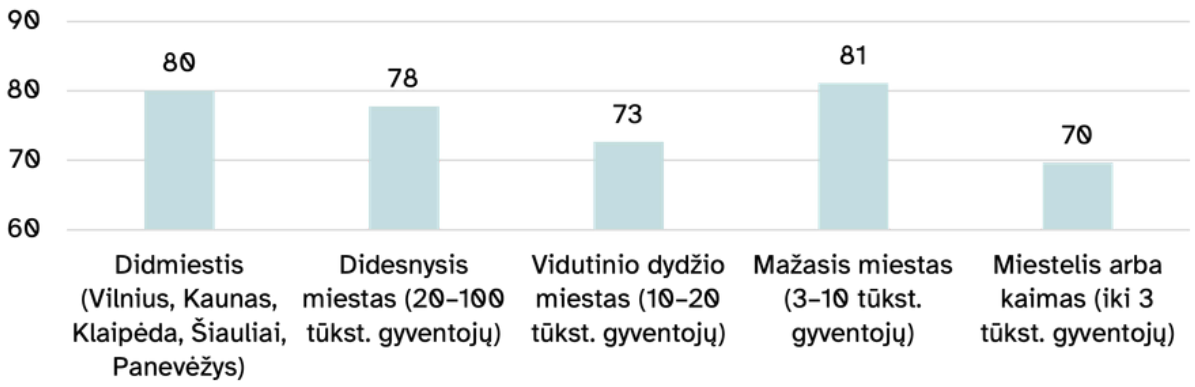

2.9.9 pav.Ugdymo įstaigų, emocinės reguliacijos sunkumus pamokų metu nurodžiusių kaip vienus iš sunkumų, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), dalis pagal įstaigos vietovę (proc.)

Duomenys taip pat parodė (2.9.9 pav.), kad emocinės reguliacijos sunkumus, kaip vienus iš sunkumų, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), daugiausiai pažymi mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) (81 proc.) bei didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (80 proc.) ugdymo įstaigos, tuo tarpu mažiausiai juos įvardija miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) (70 proc.) ugdymo įstaigos.

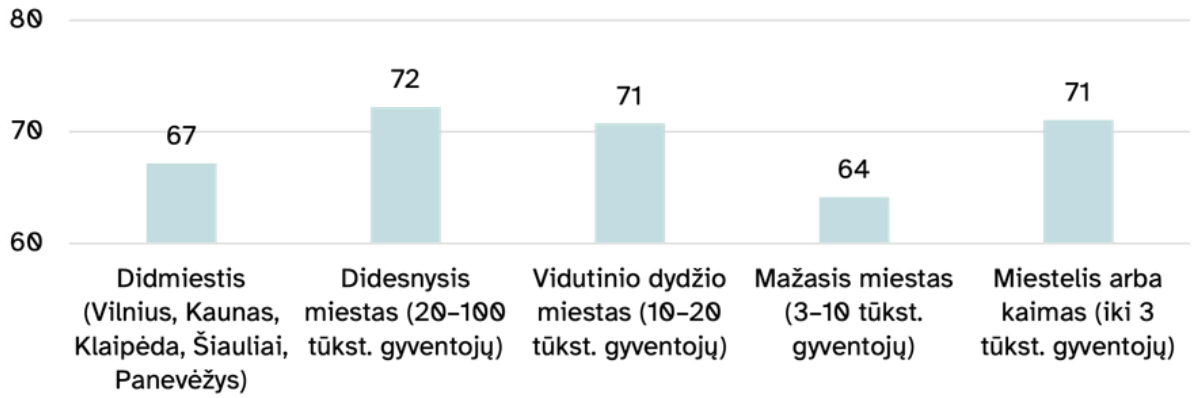

2.9.10 pav.Ugdymo įstaigų, konteksto neatitinkantį elgesį nurodžiusių kaip vieną iš sunkumų, su kuriuo dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), dalis pagal įstaigos vietovę (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.9.10 pav.), kad konteksto neatitinkantį elgesį, kaip vieną iš sunkumų, su kuriuo dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), daugiausiai pažymi didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) (72 proc.) ugdymo įstaigos, tuo tarpu šį sunkumą mažiausiai įvardija mažųjų miestų (3–10tūkst.) ugdymo įstaigos (64 proc.).

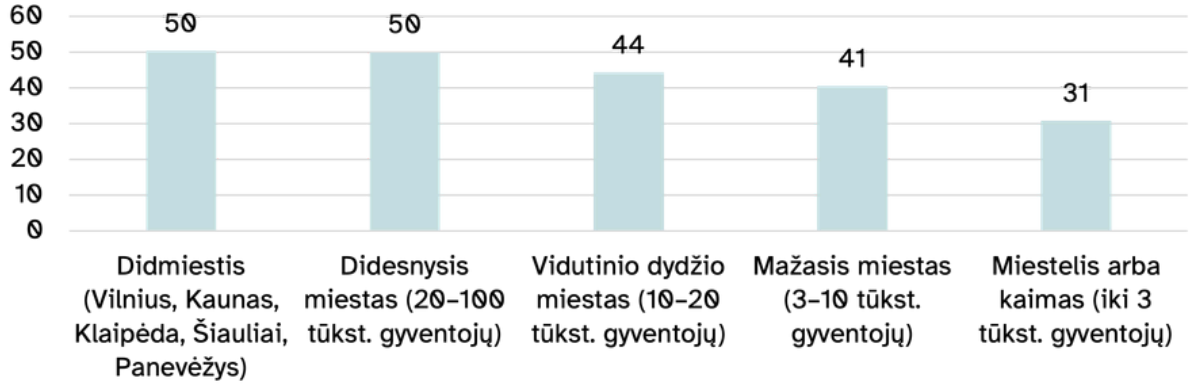

2.9.11 pav. Ugdymo įstaigų, bendravimo su bendraamžiais sunkumus nurodžiusių kaip vienus iš sunkumų, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), dalis pagal įstaigos vietovę (proc.)

Duomenys taip pat parodė (2.9.11 pav.), kad bendravimo su bendraamžiais sunkumus, kaip vienus iš sunkumų, su kuriais dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), daugiausiai pažymi didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) (50 proc.) ir didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) (50 proc.) ugdymo įstaigos, tuo tarpu mažiausiai juos įvardija miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigos (31 proc.).

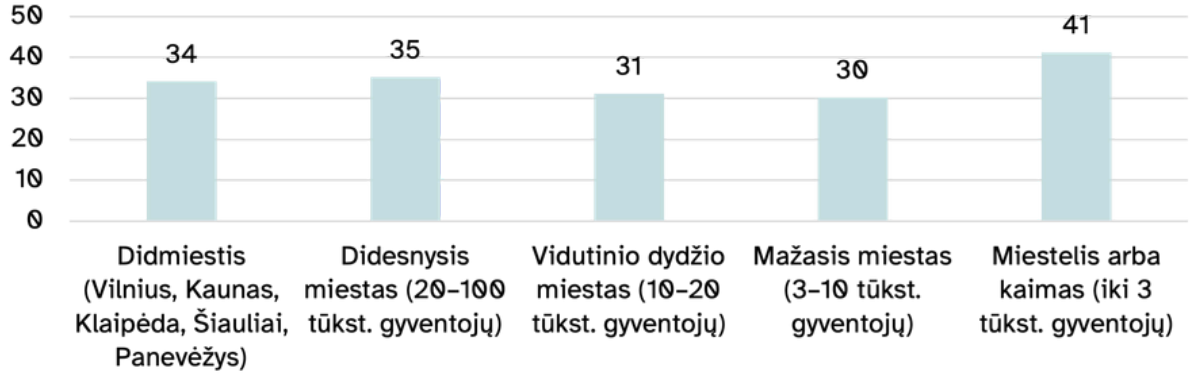

2.9.12 pav. Ugdymo įstaigų, nepasitikėjimą savimi nurodžiusių kaip vieną iš sunkumų, su kuriuo dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), dalis pagal įstaigos vietovę (proc.)

Galiausiai, rezultatai taip pat atskleidė (2.9.12 pav.), kad nepasitikėjimą savimi, kaip vieną iš sunkumų, su kuriuo dažniausiai susiduria SUP turintys mokiniai (vaikai), daugiausiai pažymi miestelių bei kaimų (41 proc.) ir didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) (35 proc.) ugdymo įstaigos, tuo tarpu šį sunkumą mažiausiai įvardija mažųjų miestų (10–20 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigos (30 proc.).

2.10. Pagalbos būdai ir faktoriai, lemiantys sėkmingą pagalbą specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams (vaikams)

Atliekant tyrimą respondentų buvo klausta, kaip jų ugdymo įstaiga padeda SUP turintiems mokiniams (vaikams) įveikti sunkumus.

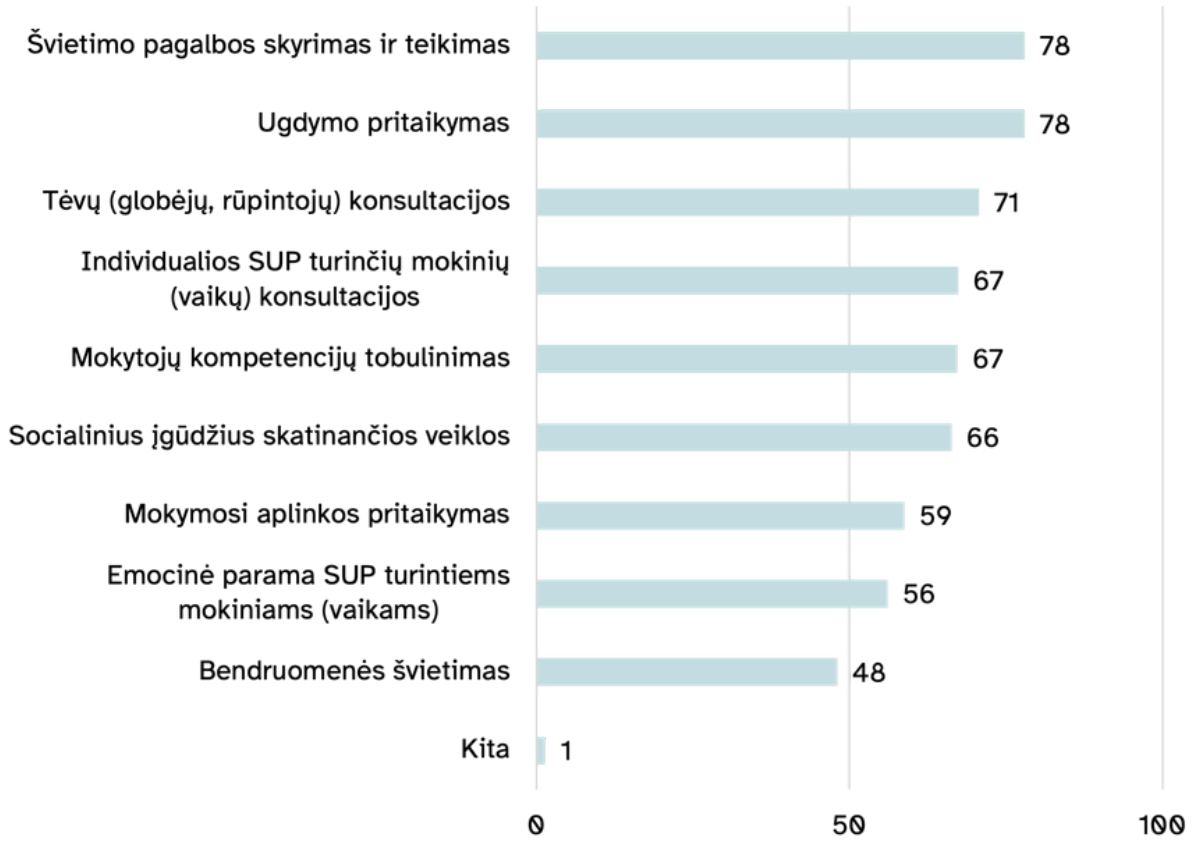

2.10.1 pav.Pagalbos būdai SUP turintiems mokiniams (vaikams) įveikiant sunkumus (proc.)

Rezultatai parodė (2.10.1 pav.), kad 78 proc. ugdymo įstaigų pritaiko ugdymą SUP turintiems mokiniams (vaikams) ir skiria bei teikia švietimo pagalbą, 71 proc. konsultuoja SUP turinčių mokinių (vaikų) tėvus (globėjus, rūpintojus), 67 proc. organizuoja individualias SUP turinčių mokinių (vaikų) konsultacijas, 67

proc. tobulina mokytojų kompetencijas, 66 proc. integruoja socialinius įgūdžius skatinančias veiklas, 60 proc. pritaiko mokymosi aplinką, 56 proc. teikia emocinę paramą SUP turintiems mokiniams (vaikams), o 48 proc. tyrime dalyvavusių respondentų įvardija, jog vykdo bendruomenės švietimą.

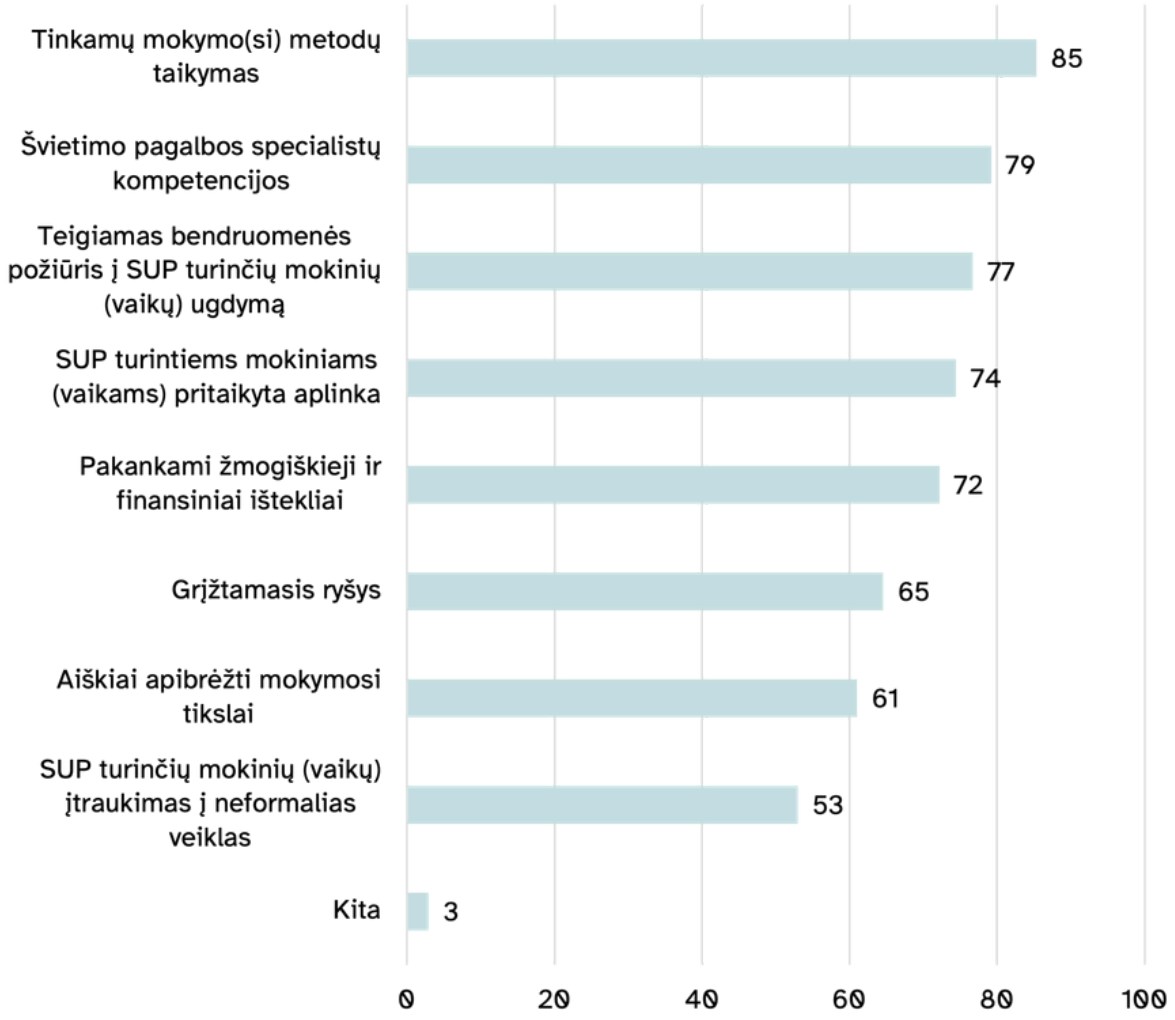

2.10.2 pav.Faktoriai, lemiantys sėkmingą pagalbą SUP turintiems mokiniams (vaikams) (proc.)

Tyrimo dalyvių taip pat buvo klausta apie faktorius, jų nuomone, lemiančius sėkmingą pagalbą SUP turintiems mokiniams (vaikams). Daugiausiai (85 proc.) ugdymo įstaigų įvardijo tinkamų mokymosi metodų taikymą, 79 proc. atsakiusiųjų pabrėžė švietimo pagalbos specialistų kompetencijų svarbą, 77 proc. įvardijo teigiamą bendruomenės požiūrį į SUP turinčių mokinių (vaikų) ugdymą, 74 proc. pažymėjo mokymosi aplinkos pritaikymą, 72 proc. pabrėžė žmogiškųjų ir finansinių išteklių svarbą, 65 proc. įvardijo grįžtamąjį ryšį, 61 proc. įvardijo aiškiai apibrėžtus mokymosi tikslus ir tik 53 proc. respondentų pažymėjo SUP turinčių mokinių (vaikų) įtraukimą į neformalias veiklas (2.10.2 pav.).

2.11. Atvejai, kai švietimo pagalba nėra veiksminga

Atliekant tyrimą VGK pirmininkų buvo klausta, kaip dažnai pastarieji susiduria su atvejais, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga.

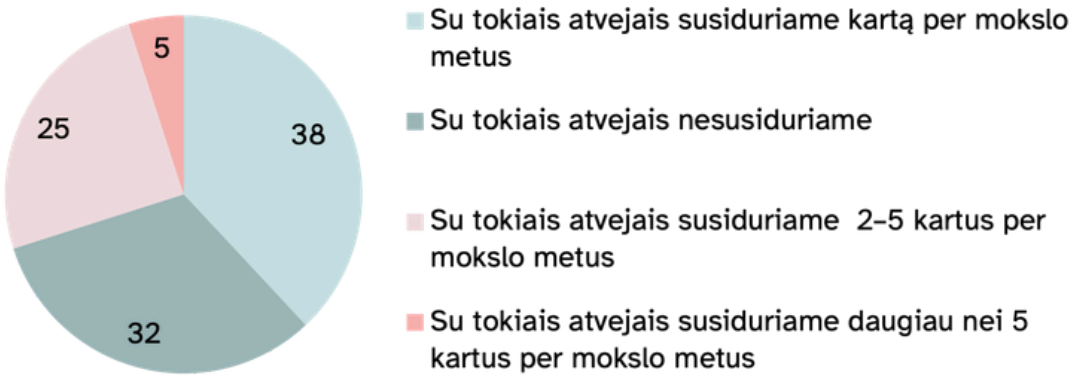

2.11.1 pav. Ugdymo įstaigų dalis, priklausomai nuo atvejų, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, dažnumo (proc.)

Rezultatai parodė (2.11.1 pav.), kad 38 proc. ugdymo įstaigų su tokiais atvejais susiduria kartą per mokslo metus, 32 proc. su tokiais atvejais nesusiduria, 25 proc. su tokiais atvejais susiduria 2–5 kartus per mokslo metus, o 5 proc. ugdymo įstaigų su tokiais atvejais susiduria daugiau nei 5 kartus per mokslo metus.

Taip pat tyrime buvo analizuota, kaip dažnai ugdymo įstaigos susiduria su atvejais, kai švietimo pagalba SUP turinčiam mokiniui (vaikui) nėra veiksminga, priklausomai nuo ugdymo įstaigos vietovės.

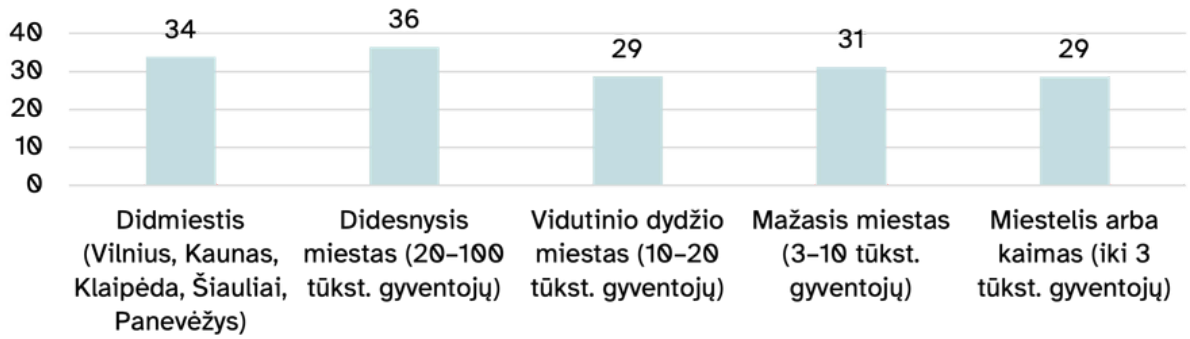

2.11.2 pav. Ugdymo įstaigų, kurios su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, nesusiduria, dalis (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.11.2 pav.), kad su atvejais, kai švietimo pagalba SUP turinčiam mokiniui (vaikui) nėra veiksminga, nesusiduria 36 proc. didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų, 34 proc. didmiesčių (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys) ir 31 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų. Taip pat su tokiais atvejais nesusiduria 29 proc. vidutinio dydžio miestuose (10–20 tūkst. gyventojų) esančios ugdymo įstaigos ir 29 proc. miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst.) ugdymo įstaigų.

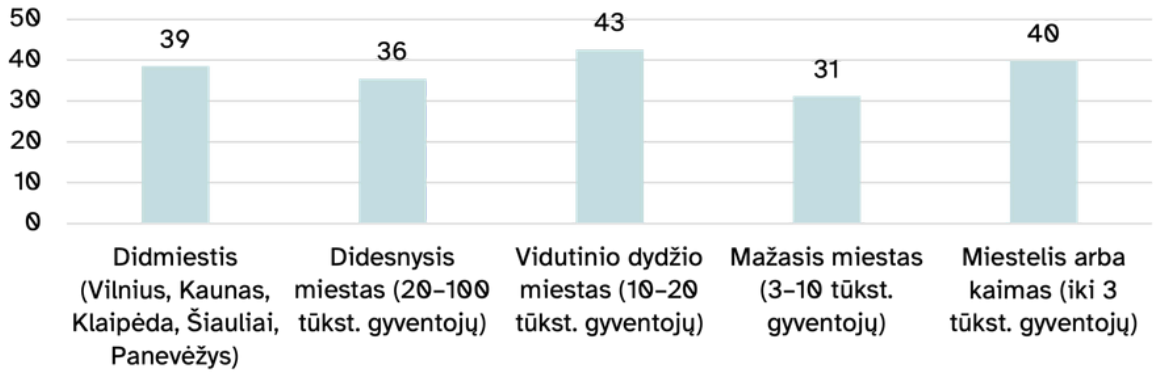

2.11.3 pav. Ugdymo įstaigų, kurios su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, susiduria kartą per mokslo metus, dalis (proc.)

Taip pat tyrimas atskleidė (2.11.3 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, kartą per mokslo metus susiduria 43 proc. vidutinio dydžio (10–20 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų, 40 proc. miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ir 39 proc. didmiesčių (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys) ugdymo įstaigų. Taip pat su tokiais atvejais kartą per mokslo metus susiduria 36 proc. didesniuosiuose miestuose (20–100 tūkst. gyventojų) esančių ugdymo įstaigų ir 31 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų.

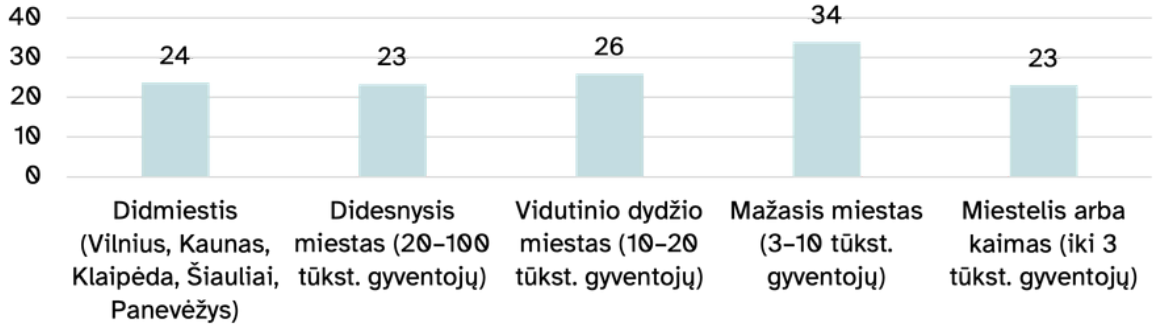

2.11.4 pav. Ugdymo įstaigų, kurios su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, susiduria 2–5 kartus per mokslo metus, dalis (proc.)

Rezultatai parodė (2.11.4 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, 2–5 kartus per mokslo metus susiduria 34 proc. mažųjų miestų (3–10 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų, 26 proc. vidutinio dydžio (10–20 tūkst. gyventojų) ir 24 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų. Taip pat su tokiais atvejais 2–5 kartus per mokslo metus susiduria 23 proc. dideliuose miestuose (20–100 tūkst. gyventojų) esančių ugdymo įstaigų ir 23 proc. miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų.

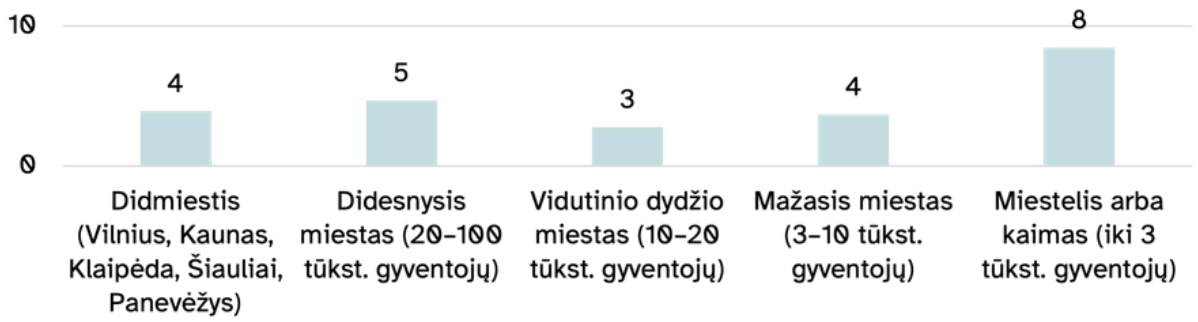

2.11.5 pav. Ugdymo įstaigų, kurios su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, susiduria daugiau nei 5 kartus per mokslo metus, dalis (proc.)

Tyrimas atskleidė (2.11.5 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, daugiau nei 5 kartus per mokslo metus susiduria net 8 proc. miestelių ir kaimų (iki 3 tūkst. gyventojų) ugdymo įstaigų, 5 proc. didesniųjų miestų (20–100 tūkst. gyventojų) ir 4 proc. didmiesčių (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ugdymo įstaigų. Taip pat su tokiais atvejais daugiau nei 5 kartus per mokslo metus susiduria 4 proc. mažuosiuose miestuose (3–10 tūkst. gyventojų) esančių ugdymo įstaigų ir 3 proc. vidutinio dydžio miestuose (10–20 tūkst. gyventojų) esančių ugdymo įstaigų.

Taip pat analizuota, kaip dažnai, priklausomai nuo vykdomos ugdymo programos, ugdymo įstaigos susiduria su atvejais, kai bet kokia teikiama pagalba SUP turinčiam mokiniui (vaikui) nėra veiksminga.

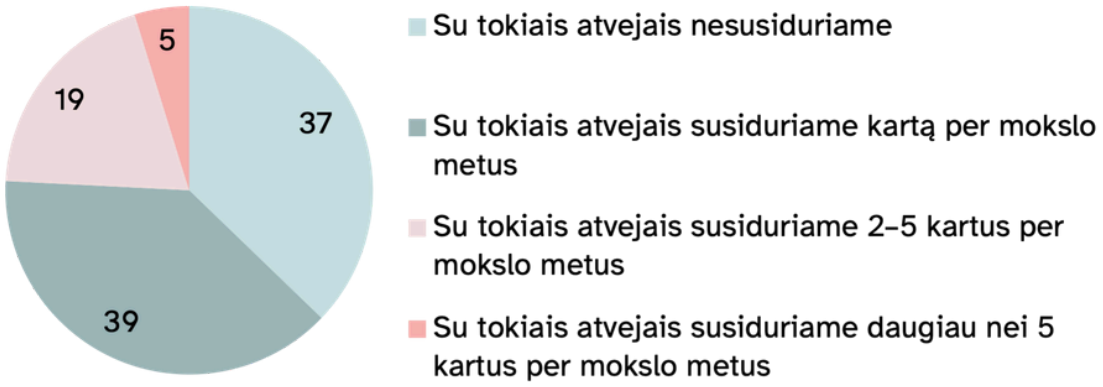

2.11.6 pav. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų dalis, priklausomai nuo atvejų, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, dažnumo (proc.)

Rezultatai parodė (2.11.6 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, daugiau nei 5 kartus per mokslo metus susiduria 5 proc. ikimokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų. Su tokiais atvejais 2–5 kartus per mokslo metus susiduria 19 proc., kartą per mokslo metus – 39 proc. ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, visiškai nesusiduria 37 proc. ikimokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų.

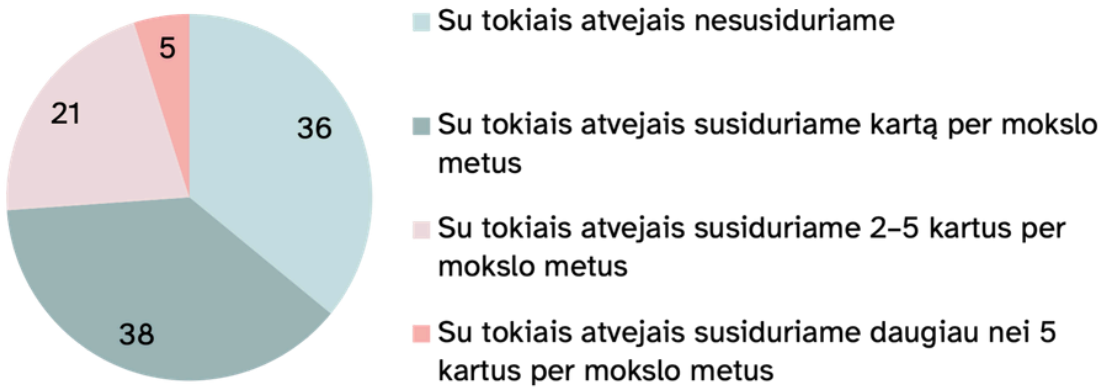

2.11.7 pav. Priešmokyklinio ugdymo įstaigų dalis, priklausomai nuo atvejų, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, dažnumo (proc.)

Tyrimas atskleidė (2.11.7 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, daugiau nei 5 kartus per mokslo metus susiduria 5 proc. priešmokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų. Su tokiais atvejais 2–5 kartus per mokslo metus susiduria 21 proc., kartą per mokslo metus – 38 proc. priešmokyklinio ugdymo įstaigų.

Su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, visiškai nesusiduria 36 proc. priešmokyklinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų.

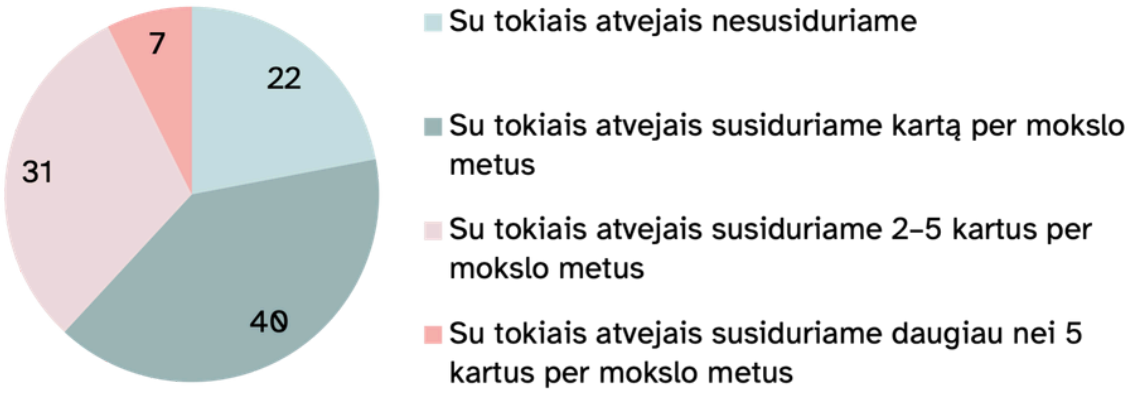

2.11.8 pav. Pradinio ugdymo įstaigų dalis, priklausomai nuo atvejų, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, dažnumo (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.11.8 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje teikiama švietimo pagalba SUP turinčiam mokiniui (vaikui) nėra veiksminga, daugiau nei 5 kartus per mokslo metus susiduria 7 proc. pradinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų. Su tokiais atvejais 2–5 kartus per mokslo metus susiduria 31 proc., kartą per mokslo metus – 40 proc. pradinio ugdymo įstaigų. Su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, visiškai nesusiduria 22 proc. pradinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų.

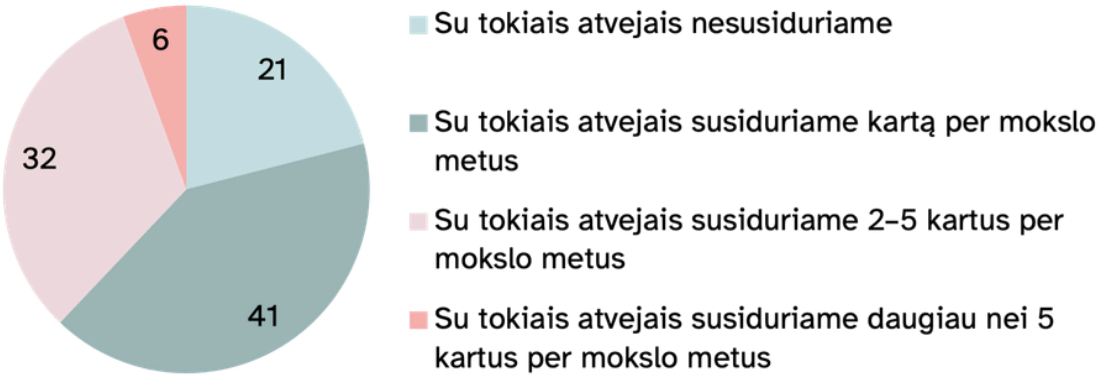

2.11.9 pav. Pagrindinio ugdymo įstaigų dalis, priklausomai nuo atvejų, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikia pagalba nėra veiksminga, dažnumo (proc.)

Tyrimo duomenys taip pat parodė (2.11.9 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje teikiama švietimo pagalba SUP turinčiam mokiniui (vaikui) nėra veiksminga, daugiau nei 5 kartus per mokslo metus susiduria 6 proc. pagrindinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų. Su tokiais atvejais 2–5 kartus per mokslo metus susiduria 32 proc., kartą per mokslo metus – 41 proc. pagrindinio ugdymo įstaigų. Su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, visiškai nesusiduria 21 proc. pagrindinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų.

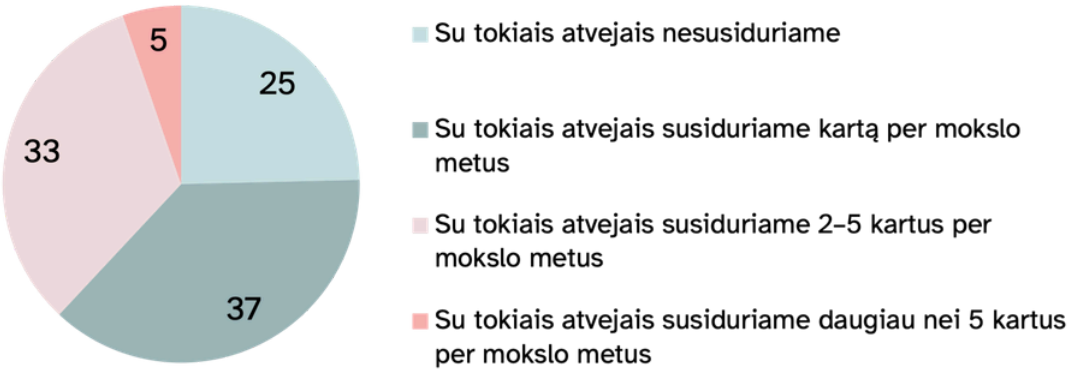

2.11.10 pav. Vidurinio ugdymo įstaigų dalis, priklausomai nuo atvejų, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, dažnumo (proc.)

Rezultatai atskleidė (2.11.10 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje teikiama švietimo pagalba SUP turinčiam mokiniui (vaikui) nėra veiksminga, daugiau nei 5 kartus per mokslo metus susiduria 5 proc. vidurinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų. Su tokiais atvejais 2–5 kartus per mokslo metus susiduria 33 proc., kartą per mokslo metus – 37 proc. vidurinio ugdymo įstaigų. Su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, visiškai nesusiduria 25 proc. vidurinio ugdymo programą vykdančių ugdymo įstaigų.

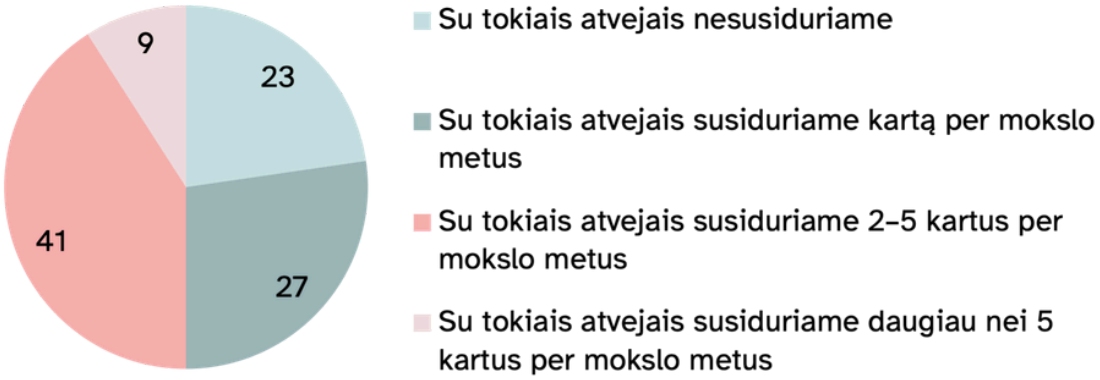

2.11.11 pav. Profesinio mokymo įstaigų dalis, priklausomai nuo atvejų, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama pagalba nėra veiksminga, dažnumo (proc.)

Rezultatai parodė (2.11.11 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje teikiama švietimo pagalba SUP turinčiam mokiniui (vaikui) nėra veiksminga, daugiau nei 5 kartus per mokslo metus susiduria 9 proc. profesinio mokymo programą vykdančių ugdymo įstaigų. Su tokiais atvejais 2–5 kartus per mokslo metus susiduria 41 proc., kartą per mokslo metus – 27 proc. profesinio mokymo įstaigų. Su atvejais, kai SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, visiškai nesusiduria 23 proc. profesinio mokymo programą vykdančių ugdymo įstaigų.

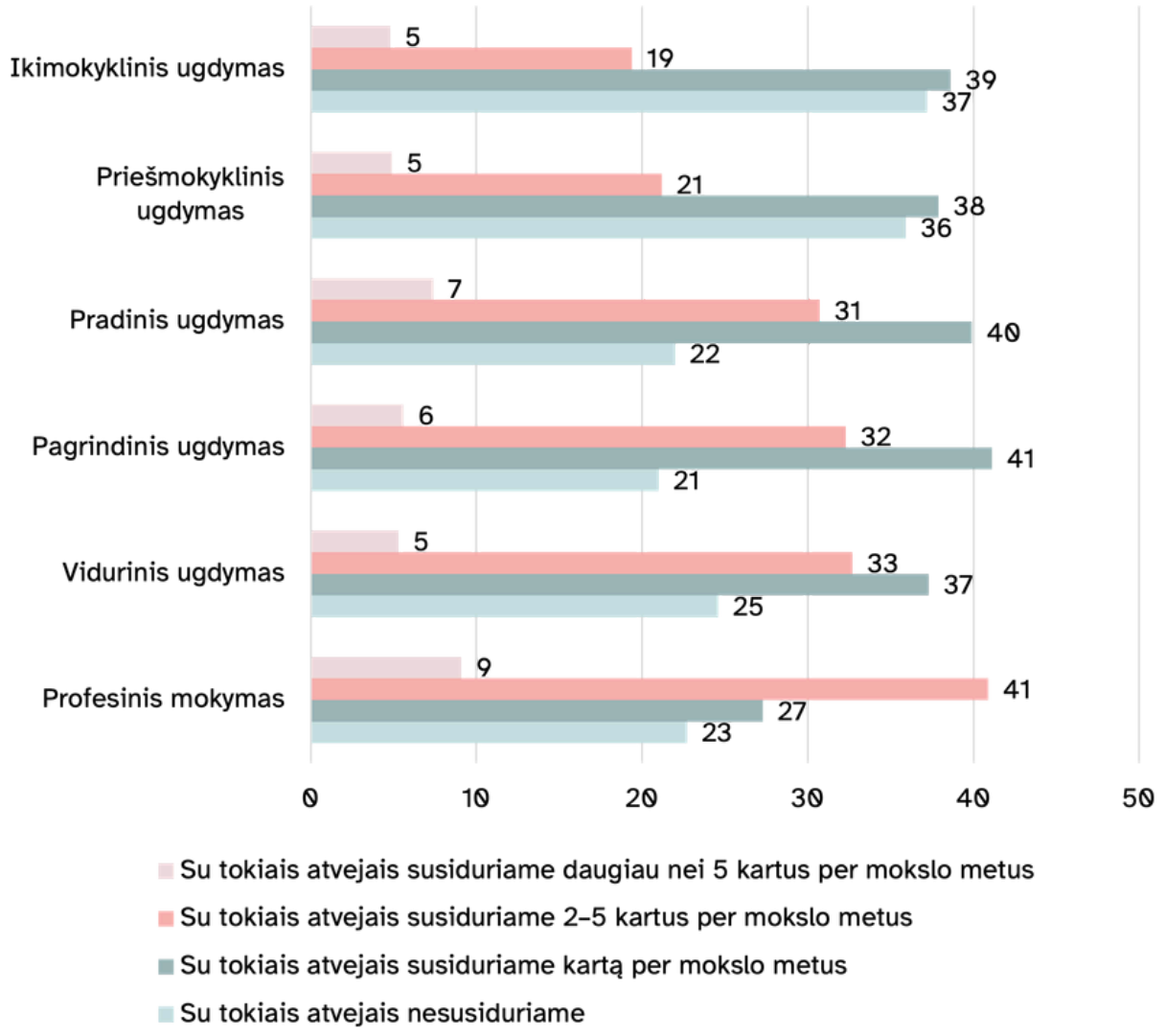

2.11.12 pav. Ugdymo įstaigų, kurios susiduria (nesusiduria) su atvejais, kai pagalba SUP turinčiam mokiniui (vaikui) nėra veiksminga, dalis, priklausomainuo ugdymo programos (proc.)

Apibendrinti rezultatai atskleidė (2.11.12 pav.), kad su atvejais, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, daugiau nei 5 kartus arba 2–5 kartus per mokslo metus dažniausiai susiduria profesinio mokymo įstaigos.

Būtina pabrėžti, kad tyrimo duomenys buvo rinkti teiraujantis apie 2023–2024 mokslo metus. Nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo nauji teisės aktai, pagal kuriuos PPT privalo teikti paslaugas ir profesinio mokymo programą vykdančioms įstaigoms. Kartą per mokslo metus su atvejais, kai ugdymo įstaigoje SUP turinčiam mokiniui (vaikui) teikiama švietimo pagalba nėra veiksminga, daugiausiai susiduria pagrindinio ugdymo įstaigos, o mažiausiai – ikimokyklinio ugdymo įstaigos.

IŠVADOS

Gauti rezultatai parodė, kad iš švietimo pagalbos specialistų daugiausiai ugdymo įstaigų savo VGK turi socialinį pedagogą, o mažiausiai – psichologą.

Daugiau nei pusei ugdymo įstaigų gavus PPT Įvertinimo išvadą ir pritaikant pateiktas rekomendacijas nekyla sunkumų. Mažiausiai sunkumų kyla didmiesčių ugdymo įstaigoms, o daugiausiai – vidutinio dydžio miestų ugdymo įstaigoms. Pastebima tendencija, jog ugdymo įstaigoms, kurių VGK yra mokytojas, sunkumų pritaikant PPT rekomendacijas kyla mažiau nei toms, kurių VGK mokytojo nėra. Tai parodo mokytojų svarbą dalyvaujant VGK veikloje, tad ugdymo įstaigos turėtų dažniau taikyti šią teigiamą praktiką ir į savo VGK sudėtį įtraukti ir mokytojus.

Daugiausiai ugdymo įstaigų kaip sunkumų priežastį įgyvendinant PPT pateiktas rekomendacijas įvardijo švietimo pagalbos specialistų trūkumą. Taip pat kiek daugiau nei trečdalis sunkumų patiriančių respondentų PPT rekomendacijas įvardijo kaip nepakankamai individualizuotas, o trečdalis – kad rekomendacijos yra nepakankamai tikslios.

Daugiausiai ugdymo įstaigų kaip keliančius iššūkių įgyvendinant PPT parengtas rekomendacijas pažymi elgesio ar (ir) emocijų sutrikimus, šiek tiek mažiau įvardija įvairiapusius raidos sutrikimus ir intelekto sutrikimą. Šiuos sutrikimus įvardijo daugiausiai ugdymo įstaigų, nepriklausomai nuo ugdymo programos. Tai indikuoja, kad rengiant rekomendacijas būtina skirti ypatingą dėmesį metodams ir priemonėms, kurie galėtų atliepti šių sutrikimų turinčių mokinių (vaikų) poreikius.

Didžioji dalis ugdymo įstaigų dėl kylančių sunkumų konsultuojasi su PPT. Mažiausiai konsultuojasi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančios ugdymo įstaigos, o daugiausiai – pradinio ir pagrindinio ugdymo įstaigos. Su sunkumais taikant PPT rekomendacijas daugiau susiduria ir nuolatos daugiau konsultuojasi didesniųjų miestų, vidutinio dydžio miestų, mažųjų miestų, miestelių ir kaimų ugdymo įstaigos. Ilgainiui didesnė PPT konsultacijų apimtis regionuose turėtų lemti sunkumų taikant PPT rekomendacijas mažėjimą, tad būtina šią sąsają matuoti ir ateities tyrimuose.

Daugiau nei pusė ugdymo įstaigų teikia mažiau švietimo pagalbos, nei nurodyta PPT rekomendacijose. Daugiausiai tokių įstaigų – iš mažųjų miestų. Tokie rezultatai tik dar kartą įrodo švietimo pagalbos specialistų trūkumą regionuose, tad formuojant švietimo politiką būtina ieškoti būdų, kad rekomenduota švietimo pagalba būtų teikiama visa apimtimi.

Tyrimo dalyviai kaip veiksnį, lemiantį veiksmingą PPT rekomendacijų pritaikymą, daugiausiai įvardija specialistų kompetencijas. Taip pat, remiantis respondentų atsakymais, ugdymo įstaigose labiausiai reikėtų tobulinti aplinkos pritaikymą ir mokytojų kompetencijas. Pastarosios yra tiesiogiai susijusios su sėkmingu PPT rekomendacijų įgyvendinimu klasėje. Tuo tarpu tinkamą aplinkos pritaikymą turi užtikrinti ugdymo įstaigos administracija – labai svarbu įgyvendinti universalaus dizaino principus ir užtikrinti visiems mokiniams (vaikams) prieinamas ir jų poreikius užtikrinančias priemones.

Daugiausiai mokinių (vaikų), turinčių SUP, susiduria su dėmesio koncentracijos sunkumais pamokų metu. Tiesa, ugdymo įstaigose, kurios įvardija šiuos sunkumus, mokosi statistiškai daugiau mokinių (vaikų) nei tose, kurios šių sunkumų nepažymėjo. Kitos daugiausiai respondentų pažymėtos problemos – emocinės reguliacijos ir konteksto neatitinkančio elgesio sunkumai. Tad būtina, kad PPT specialistai, rengdami rekomendacijas, ypatingą dėmesį skirtų metodams ir priemonėms, kurie galėtų padėti ugdymo įstaigų darbuotojams šiuos sunkumus sumažinti arba įveikti.

Kaip esminius faktorius, lemiančius sėkmingą pagalbą ir rekomendacijų taikymą mokiniams (vaikams), turintiems SUP, daugiausiai ugdymo įstaigų įvardijo tinkamų mokymosi metodų taikymą, švietimo pagalbos specialistų kompetencijas, mokytojų žinias ir įgūdžius, pakankamus žmogiškuosius išteklius ugdymo įstaigoje, VGK bendradarbiavimą su mokytojais ir teigiamą bendruomenės požiūrį į SUP turinčių mokinių (vaikų) ugdymą. Šie rezultatai parodo nuolatinį poreikį tobulinti tiek mokytojų, kurie taiko įvairius mokymo metodus, tiek švietimo pagalbos specialistų žinias ir įgūdžius. Taip pat privaloma ir toliau šviesti visuomenę įtraukiojo ugdymo temomis, kad mokinių (vaikų), turinčių SUP, ugdymas bendrojo ugdymo klasėse vyktų sklandžiai ir užtikrintai.

Net penktadalis ugdymo įstaigų nepritaiko ugdymo ir neskiria švietimo pagalbos mokiniams (vaikams), turintiems SUP, trečdalis nekonsultuoja tėvų (globėjų, rūpintojų) ir SUP turinčių mokinių (vaikų). Šie skaičiai nedžiugina, nes kokybišką švietimo pagalbą, tiek individualią, tiek teikiamą klasėje, privalo gauti kiekvienas mokinys (vaikas), turintis SUP. Tai leidžia daryti prielaidą, kad reikalinga nuolatinė ugdymo įstaigų kontrolė, kuri leistų įvertinti neteikiamos pagalbos priežastis ir pasiūlytų kokybiškas bei efektyvias išeitis.

Tik trečdalis ugdymo įstaigų nesusiduria su atvejais, kai mokiniui (vaikui), turinčiam SUP,teikiama pagalba nėra veiksminga. Daugiau nei 5 kartus per mokslo metus su tokiais atvejais daugiausiai susiduria miestelių ir kaimų ugdymo įstaigos. Tokie rezultatai galimai yra susiję su švietimo pagalbos specialistų, mokinio padėjėjų, pritaikytos aplinkos ar specialiųjų mokymo priemonių trūkumu. Tad rekomenduojama užtikrinti švietimo paslaugų kokybę, nepriklausomai nuo vietovės, kurioje yra ugdymo įstaiga.

Su atvejais, kai ugdymo įstaigoje mokiniams (vaikams), turintiems SUP, teikiama pagalba nėra veiksminga, mažiausiai susiduria ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas vykdančios ugdymo įstaigos. Tokie rezultatai galimai yra susiję su ankstyvosios pagalbos ir intervencijos veiksmingumu, kuris šiame amžiaus tarpsnyje turi ypač didelę reikšmę. Tuo tarpu daugiau nei 5 kartus per mokslo metus su tokiais atvejais daugiausiai susiduria profesinio mokymo programas vykdančios ugdymo įstaigos. Būtina pabrėžti, kad tyrimo duomenys buvo rinkti teiraujantis apie 2023–2024 mokslo metus. Nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojo nauji teisės aktai, pagal kuriuos PPT privalo teikti paslaugas ir profesinio mokymo įstaigoms. Tad tikėtina, jog šių ugdymo įstaigų teikiama švietimo pagalba mokiniams (vaikams), turintiems SUP, ilgainiui taps labiau prieinama ir kokybiška

REKOMENDACIJOS

Gauti tyrimo rezultatai suteikė duomenų apie Lietuvos ugdymo įstaigų VGK sudėties ypatumus, leido susipažinti su ugdymo įstaigose dažniausiai kylančiais iššūkiais pritaikant PPT pateiktas rekomendacijas. Taip pat rezultatai leidžia daryti išvadas apie faktorius, lemiančius sėkmingą SUP turinčių mokinių (vaikų) ugdymą ir ugdymo įstaigų tobulintinas sritis. Remiantis gautais rezultatais ir yra pateikiamos rekomendacijos ugdymo įstaigoms, savivaldybių administracijai (ugdymo įstaigų savininkams), PPT ir nacionalinio lygmens švietimą organizuojančioms bei švietimo pagalbą teikiančioms įstaigoms.

UGDYMO ĮSTAIGOMS

Ugdymo įstaigų vadovams rekomenduojama sudaryti galimybes mokytojams, mokinio padėjėjams ir švietimo pagalbos specialistams dalyvauti tiksliniuose mokymuose, kuriuose būtų gilinamos žinios apie mokinių (vaikų), turinčių elgesio ar (ir) emocijų sutrikimų, įvairiapusį raidos sutrikimą ir intelekto sutrikimą, ugdymo ypatumus ir švietimo pagalbos jiems teikimą.

Jei SUP turinčių mokinių (vaikų) įtrauktis ugdymo įstaigoje tampa neefektyvi, ugdymo įstaigų vadovams siūloma kreiptis į regioninius ar nacionalinius specialiojo ugdymo centrus, kurie pasiūlys reikiamus sprendimus ar tinkamą pagalbą.

Ugdymo įstaigų vadovams rekomenduojama kreiptis į ugdymo įstaigos savininką dėl reikalingo finansavimo užtikrinimo, įgyvendinant SUP turinčių mokinių (vaikų) ugdymo rekomendacijas dėl reikiamos švietimo pagalbos teikimo, infrastruktūros pritaikymo, pakankamo aprūpinimo specialiosiomis ugdymo priemonėmis ir kt.

Ugdymo įstaigų vadovams rekomenduojama pasiūlyti patrauklesnes darbo sąlygas švietimo pagalbos specialistams, siekiant juos pritraukti į ugdymo įstaigas, ypač regionuose.

Rekomenduojama, kad VGK, atsižvelgdama į PPT pateiktas rekomendacijas, informuotų ugdymo įstaigos administraciją apie ugdymo aplinkos pritaikymo, mokymo priemonių ugdymo procese naudojimo poreikį, siekiant ieškoti galimybių užtikrinti SUP turinčių mokinių (vaikų) poreikius ir sukurti jiems sąlygas ugdytis drauge su visais mokiniais (vaikais).

Siūloma peržiūrėti ugdymo įstaigoje vykdomų prevencinių programų veiksmingumą, tikslingumą, esant poreikiui, papildyti kitomis. Patariama rinktis programas, kurios skatintų mokinius (vaikus) priimti skirtumus, atrasti naujas bendravimo ir bendradarbiavimo formas su bendraamžiais. Tai padėtų puoselėti bendruomenės sąmoningumą, stiprintų teigiamas nuostatas apie įtrauktį ugdymo įstaigoje.

UGDYMO ĮSTAIGŲ SAVININKAMS

Ugdymo įstaigų steigėjams rekomenduojama ieškoti finansavimo galimybių, siekiant užtikrinti rekomendacijų, susijusių su reikiamos švietimo pagalbos teikimu mokiniams (vaikams), turintiems SUP, infrastruktūros pritaikymu, pakankamu aprūpinimu specialiosiomis mokymo priemonėmis ir kt., įgyvendinimą.

Savivaldybių administracijoms, siekiant mažinti atskirtį tarp švietimo pagalbos prieinamumo regionuose ir didesniuosiuose miestuose esančių ugdymo įstaigų, rekomenduojama ieškoti inovatyvių sprendimų, kaip pritraukti specialistus, kurie teiktų pagalbą regionuose esančiose ugdymo įstaigose.

Rekomenduojama kiekvienoje šalies savivaldybėje parengti ir oficialiai patvirtinti nuolatinę švietimo stebėsenos sistemą, kuri leistų įvertinti neteikiamos pagalbos SUP turintiems mokiniams (vaikams) priežastis ir padėtų ieškoti efektyvių sprendimų, kad kokybišką švietimo pagalbą, tiek individualią, tiek teikiamą klasėje, gautų kiekvienas mokinys (vaikas), turintis SUP.

PPT DIRBANTIEMS ŠVIETIMO PAGALBOS SPECIALISTAMS

PPT specialistams, siekiant PPT rekomendacijų tikslumo ir individualumo, rekomenduojama, esant poreikiui ir galimybėms, stebėti vertinamą mokinį (vaiką) jo ugdomojoje aplinkoje.

Rekomenduojamas didesnis PPT įsitraukimas kaupiant, analizuojant, vertinant ir platinant informaciją apie PPT aptarnaujamoje teritorijoje gyvenančius ir ugdomus mokinius (vaikus), turinčius SUP, psichologinių, asmenybės ir ugdymosi problemų, jų ugdymo organizavimą, aplinkos pritaikymą, siekiant tikslingesnių ir individualesnių ugdymo ir švietimo pagalbos teikimo rekomendacijų.

Siūloma skirti ypatingą dėmesį rengiant praktiškai pritaikomas ir konkrečiose ugdymo įstaigose įgyvendinamas rekomendacijas mokiniams (vaikams), turintiems elgesio ar (ir) emocijų, įvairiapusi raidos sutrikimą ar intelekto sutrikimą.

NACIONALINIO LYGMENS ŠVIETIMĄ ORGANIZUOJANČIŲ IR ŠVIETIMO PAGALBĄ TEIKIANČIŲ ĮSTAIGŲ DARBUOTOJAMS

Rekomenduojama parengti ir oficialiai patvirtinti tvarką, kuri užtikrintų įstatymo nuostatų, susijusių su švietimo pagalbos teikimu, įgyvendinimą ugdymo įstaigose.

Rekomenduojama sudaryti teisines ir finansines galimybes bei paskatas pedagogų kvalifikacijos tobulinimu užsiimančioms savivaldybių įstaigoms, kad būtų skirta daugiau dėmesio teigiamo PPT rekomendacijų pritaikymo ir įgyvendinimo sklaidai.

Siūloma skirti daugiau valstybės finansuojamų antrosios pakopos studijų vietų švietimo pagalbos specialistams, ypač psichologijos krypties.

Formuojant nacionalinę švietimo politiką, rekomenduojama parengti ir skatinti taikyti savivaldybės ir ugdymo įstaigos lygmeniu įgyvendinamas priemones, kurios didintų švietimo pagalbos galimybes, prieinamumą ir mažintų atskirtį tarp regionų ir didmiesčių.

Bendradarbiaujant su ugdymo įstaigomis ir savivaldybėmis, rekomenduojama organizuoti bendruomenės mokinių (vaikų), jų tėvų (globėjų, rūpintojų), mokytojų, politikų, tiesiogiai su švietimu nesusijusių asmenų) švietimo iniciatyvas įtraukiojo ugdymo temomis, kad mokinių (vaikų), turinčių SUP, ugdymas ir integracija bendrojo ugdymo klasėse vyktų sklandžiai.

Rekomenduojama skatinti aukštąsias ugdymo įstaigas ir kitas su pedagogų kvalifikacija susijusias įstaigas daugiau dėmesio skirti PPT dirbančių švietimo pagalbos specialistų kompetencijų, kurios padėtų formuluoti tikslesnes ir individualesnes rekomendacijas, tobulinimui.

Rekomenduojama organizuoti tikslines konsultacijas ir metodinius aptarimus su profesinio mokymo įstaigų VGK ir profesinio mokymo įstaigas nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. aptarnaujančiomis PPT dėl mokinių (vaikų), turinčių SUP, ugdymo ir praktinio rekomendacijų taikymo.

Rekomenduojama peržiūrėti konsultavimo ir metodinės pagalbos teikimo prioritetų sistemą, kad regionai, dažniausiai susiduriantys su sunkumais, gautų intensyvesnę ekspertinę pagalbą.